

Aprobat în ședința Guvernului din _____ 2026

Decizia protocolară nr. _____/2026

Proiect

UE

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

L E G E

pentru modificarea unor acte normative (combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice)

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118, art. 355), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. După clauza de adoptare se introduce clauza de armonizare cu următorul cuprins:

„Prezenta lege transpune Directiva (UE) 2024/1069 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 2024/1069 din 16 aprilie 2024, CELEX: 32024L1069.”

2. La articolul 1, alineatul (1) se completează cu următorul enunț:

„Prezenta lege are drept scop, de asemenea, combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice.”

3. La articolul 2, după noțiunea „interes public” se introduc următoarele noțiuni:

„*mobilizare publică* – efectuarea oricărei declarații sau desfășurarea oricărei activități de către persoane fizice sau juridice, în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare, a libertății artelor și științelor sau a libertății de

întrunire și de asociere, precum și acțiunile pregătitoare, de sprijinire sau de asistență direct legate de acestea, și care privesc o chestiune de interes public;

proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice – proceduri judiciare care nu sunt inițiate pentru a invoca sau a exercita în mod real un drept, ci au ca scop principal prevenirea, restricționarea sau sancționarea mobilizării publice, și în cadrul cărora sunt formulate cereri neîntemeiate. Indicii ale unui astfel de scop sunt, în mod special:

- a) existența unui dezechilibru de putere între părți;
- b) natura disproporționată, excesivă sau nerezonabilă a cererii sau a unei părți a acesteia, inclusiv valoarea excesivă a litigiului;
- c) existența unor proceduri multiple inițiate de către reclamant sau de părți asociate acestuia în legătură cu chestiuni similare;
- d) acțiuni de intimidare, hărțuire sau amenințări din partea reclamantului sau a reprezentanților reclamantului, înainte sau în timpul procedurilor, precum și conduita similară a reclamantului în cazuri similare sau concurente;
- e) utilizarea cu rea-credință a unor tactici procedurale, precum întârzierea procedurilor, alegerea frauduloasă sau abuzivă a unei instanțe mai favorabile sau renunțarea cu rea-credință la judecată într-o etapă ulterioară a procedurilor”.

4. Articolul 34 se renumerează și devine articolul 49.

5. Capitolul II se completează cu secțiunea a 3-a cu următorul cuprins:

„Secțiunea a 3-a Cererile vădit neîntemeiate și procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice

Subsecțiunea 1 Dispoziții generale

Articolul 34. Obiectul și domeniul de aplicare

(1) Prezenta secțiune prevede garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive în litigiile civile inițiate împotriva persoanelor fizice sau juridice ca urmare a implicării acestora în acțiuni de mobilizare publică.

(2) Prezenta secțiune se aplică acțiunilor civile care fac obiectul unei proceduri civile, inclusiv cererilor reconvenționale și procedurilor care au ca obiect măsuri de asigurare a acțiunii.

(3) În sensul prezentei secțiuni, în cazul cererilor reconvenționale, dispozițiile referitoare la reclamant se aplică părții care a intentat cererea reconvențională, iar cele referitoare la pârât se aplică părții împotriva căreia s-a intentat cererea reconvențională.

(4) Prezenta secțiune nu se aplică:

- a) procedurilor de contencios administrativ;

b) procedurilor de constatare și de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale, precum și prin încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil sau a dreptului la executarea hotărârii judecătorești într-un termen rezonabil;

c) arbitrajului;

d) proceselor penale, inclusiv acțiunilor civile din cadrul proceselor penale.

Articolul 35. Cererile de garanții procesuale

(1) În cazul unei proceduri judiciare pornite împotriva unei persoane fizice sau juridice ca urmare a implicării în acțiuni de mobilizare publică, pârâtul poate formula o cerere având ca obiect:

a) depunerea unei cauțiuni, în conformitate cu art. 37;

b) respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate, în conformitate cu subsecțiunea a 2-a;

c) remedii în caz de proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, în conformitate cu subsecțiunea a 3-a.

(2) Cererile prevăzute de alin. (1) se judecă de urgență și în mod prioritar.

(3) Renunțarea totală sau parțială la acțiune, modificarea temeiului sau obiectului acțiunii, precum și mărirea sau micșorarea cuantumului pretențiilor din acțiune nu împiedică aplicarea remediilor prevăzute în subsecțiunea a 3-a.

Articolul 36. Susținerea pârâtului în cadrul procedurii judiciare

În tot cursul procesului pornit împotriva unor persoane fizice sau juridice ca urmare a implicării lor în acțiuni de mobilizare publică, asociațiile obștești, syndicatele și alte entități, constituite potrivit legii, care au un interes legitim în apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, pot, cu acordul pârâtului, să prezinte instanței înscrisuri relevante pentru examinarea cauzei.

Articolul 37. Cauțiunea

(1) În tot cursul procesului pornit împotriva unor persoane fizice sau juridice ca urmare a implicării lor în acțiuni de mobilizare publică, la cererea motivată a pârâtului, instanța de judecată poate să îl oblige pe reclamant la depunerea unei cauțiuni care să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata de despăgubiri pentru repararea prejudiciului potențial cauzat prin introducerea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale.

(2) Încheierea de admitere a cererii prevăzute la alin. (1) poate fi atacată odată cu fondul, iar cea de respingere a cererii poate fi atacată cu recurs în termen de cinci zile de la pronunțare, dacă s-a emis cu citarea părților la proces, sau de la comunicare, dacă s-a emis fără citarea lor.

(3) În cazul în care cauțiunea nu a fost depusă în termenul stabilit de instanța de judecată, aceasta este obligată să dispună scoaterea cererii de pe rol.

(4) Prin hotărârea asupra fondului cauzei, instanța dispune, dacă este cazul, și cu privire la restituirea totală sau parțială a cauțiunii.

Subsecțiunea a 2-a **Respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate**

Articolul 38. Cererea de respingere rapidă

(1) Pârâtul poate, până la începerea dezbaterilor judiciare în primă instanță, să ceară respingerea rapidă a cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale ca vădit neîntemeiată.

(2) Cererea de respingere rapidă trebuie să cuprindă o expunere a circumstanțelor din care rezultă că cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională are legătură cu implicarea pârâtului în acțiuni de mobilizare publică.

(3) Pârâtul nu este obligat să probeze netemeinicia pretențiilor reclamantului.

Articolul 39. Procedura de examinare a cererii de respingere rapidă

(1) Procedura cu privire la cererea de respingere rapidă este scrisă.

(2) Instanța de judecată poate dispune citarea participanților la proces dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau dacă admite solicitarea uneia dintre părți de a examina cererea în ședință publică. Instanța de judecată poate să respingă o astfel de solicitare în cazul în care consideră că, ținând cont de împrejurările cauzei, nu sunt necesare dezbateri publice. Respingerea se dispune printr-o încheiere motivată care poate fi atacată odată cu fondul.

(3) Instanța de judecată comunică reclamantului cererea de respingere rapidă și înscrisurile anexate, precum și îi oferă un termen de cel mult 15 zile pentru prezentarea poziției în scris.

(4) Reclamantului îi revine sarcina de a dovedi că cererea de chemare în judecată nu este în mod vădit neîntemeiată. În acest scop, reclamantul trebuie să arate motivele de fapt și de drept, precum și să indice probele pe care se întemeiază, pentru a-i permite instanței să aprecieze dacă cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională este sau nu vădit neîntemeiată.

(5) Neprezentarea poziției de către reclamant nu împiedică instanța în examinarea cererii de respingere rapidă.

(6) Instanța soluționează cererea de respingere rapidă și pronunță soluția într-un termen de cel mult o lună de la data depunerii cererii.

(7) În cazul în care se constată caracterul vădit neîntemeiat al cererii de chemare în judecată sau al cererii reconvenționale, instanța o respinge, total sau parțial, printr-o hotărâre care poate fi atacată cu apel.

(8) În cazul în care cererea de respingere rapidă este neîntemeiată, instanța o respinge, total sau parțial, printr-o încheiere motivată, care poate fi atacată cu recurs în termen de 15 zile de la data comunicării.

Articolul 40. Respingerea rapidă din oficiu

În cazul în care, la etapa pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, instanța de judecată apreciază că există indicii privind caracterul vădit neîntemeiat al cererii, aceasta pune din oficiu în discuția părților chestiunea respingerii rapide a cererii și acordă reclamantului un termen de cel mult 15 zile pentru prezentarea poziției. Prevederile art. 39 se aplică în modul corespunzător.

Subsecțiunea a 3-a **Remediile în cazul procedurilor judiciare abuzive** **împotriva mobilizării publice**

Articolul 41. Cheltuielile de judecată

În cazul în care instanța de judecată constată caracterul abuziv al procedurii judiciare împotriva mobilizării publice, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate conform subsecțiunii a 2-a, aceasta, la cererea pârâtului, obligă reclamantul la plata cheltuielilor de judecată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă nr. 225/2003.

Articolul 42. Despăgubirile

(1) Până la începerea dezbaterilor judiciare în primă instanță, pârâtul poate cere, printr-o acțiune reconvențională, obligarea reclamantului la repararea integrală a prejudiciului patrimonial și/sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice.

(2) Prevederile alin. (1) nu exclud dreptul pârâtului de a solicita repararea prejudiciului printr-o acțiune civilă separată, în condițiile legii, inclusiv după soluționarea definitivă a procedurii judiciare abuzive.

Articolul 43. Amenda

(1) În cazul în care instanța de judecată constată caracterul abuziv al procedurii judiciare împotriva mobilizării publice, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate conform subsecțiunii a 2-a, aceasta aplică reclamantului o sancțiune pecuniară sub formă de amendă, de la 20 la 5 000 de unități convenționale, indiferent dacă aplicarea acesteia a fost solicitată sau nu de pârât.

(2) O unitate convențională constituie 50 de lei.

(3) Amenda se aplică, în fiecare caz, în mod eficace, proporțional și disuasiv. La stabilirea cuantumului amenzii, instanța de judecată ține cont de toate circumstanțele relevante ale cauzei și, în special, de:

- a) natura și intensitatea elementelor care indică caracterul abuziv al procedurii judiciare, prevăzute la art. 2 lit. a)-e);
- b) impactul procedurii judiciare abuzive asupra pârâtului;
- c) resursele financiare disponibile ale reclamantului, în măsura în care acestea rezultă din materialele cauzei.

(4) Amenda se încasează din contul reclamantului și se virează în bugetul de stat.

Articolul 44. Publicarea hotărârii judecătorești

Instanța de judecată poate dispune, la cererea pârâtului și pe cheltuiala reclamantului, difuzarea informațiilor cu privire la hotărârea judecătorească pronunțată într-o procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate conform subsecțiunii a 2-a, în special publicarea integrală sau parțială a acesteia în mijloacele de informare în masă.

Subsecțiunea a 4-a Protecția împotriva hotărârilor judecătorești străine

Articolul 45. Refuzul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine

Recunoașterea și/sau executarea unei hotărâri judecătorești străine, pronunțate în urma unei proceduri judiciare inițiate împotriva unei persoane fizice domiciliată în Republica Moldova sau a unei persoane juridice cu sediul în Republica Moldova ca urmare a implicării sale în acțiuni de mobilizare publică, este refuzată în cazul în care procedura respectivă a fost vădit neîntemeiată ori abuzivă potrivit prezentei legi ori, după caz, pentru un alt motiv dintre cele prevăzute la art. 471 din Codul de procedură civilă nr. 225/2003.

Articolul 46. Despăgubirile

(1) În cazul în care un reclamant cu domiciliul sau sediul într-un alt stat a inițiat, în fața unei instanțe dintr-o jurisdicție străină, o procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice, îndreptată împotriva unei persoane fizice domiciliată în Republica Moldova sau a unei persoane juridice cu sediul în Republica Moldova, aceasta din urmă poate solicita instanței în a cărei circumscripție își are domiciliul sau sediul despăgubiri pentru prejudiciul suferit și pentru cheltuielile suportate în legătură cu procedura aflată pe rolul instanței străine.

(2) Dacă procedura se află pe rolul instanței străine, instanța din Republica Moldova poate suspenda judecata acțiunii în despăgubiri până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină.

Subsecțiunea a 5-a Informații și transparență

Articolul 47. Informarea

Oficiul Avocatului Poporului publică pe pagina sa web oficială informații privind garanțiile procesuale, remediile disponibile și măsurile de sprijin existente

în temeiul prezentei legi, inclusiv campaniile de sensibilizare desfășurate, precum și orice alte informații relevante.

Articolul 48. Colectarea de date

(1) Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească este responsabilă de colectarea și raportarea datelor statistice cu privire la:

- a) numărul cererilor de respingere rapidă depuse;
- b) numărul cererilor de chemare în judecată sau al cererilor reconvenționale respinse ca vădit neîntemeiate în temeiul subsecțiunii a 2-a;
- c) numărul și tipul cererilor depuse în temeiul subsecțiunilor a 3-a și a 4-a;
- d) numărul hotărârilor și deciziilor prin care s-a constatat caracterul abuziv al procedurilor judiciare împotriva mobilizării publice, clasificate în funcție de tipul reclamantului și pârâtului.

(2) Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească publică, trimestrial, pe pagina web oficială rapoarte statistice privind informațiile prevăzute la alin. (1).

(3) Informațiile prevăzute la alin. (1) se transmit anual Comisiei Europene.”

Art. II. – Articolul 70 din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, art. 100) se abrogă.

Art. III. – Articolul 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările ulterioare, se completează cu litera k) cu următorul cuprins:

„k) persoanele care intenționează să depună o cerere prevăzută la art. 35 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare”.

Art. IV. – Anexa nr. 2 din Legea taxei de stat nr. 213/2023 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 306-309, art. 549), cu modificările ulterioare, se completează cu pozițiile 1.21 și 1.21.1 cu următorul cuprins:

„1.21. Se scutesc de taxa de stat și de taxa de timbru persoanele fizice și juridice implicate în activități de mobilizare publică

1.21.1. În acțiunile privind repararea prejudiciului patrimonial și/sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice”.

Art. V. – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, art. 100), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 185 alineatul (1) se completează cu litera c²) cu următorul cuprins:

„c²) soluționează, la cerere sau din oficiu, problema respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate, în conformitate cu Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare;”.

2. Articolul 471 alineatul (1) se completează cu litera i) cu următorul cuprins:

„i) hotărârea a fost pronunțată în cadrul unei proceduri judiciare inițiate împotriva unei persoane fizice domiciliată în Republica Moldova sau a unei persoane juridice cu sediul în Republica Moldova ca urmare a implicării sale în acțiuni de mobilizare publică, în cazul în care procedura respectivă a fost vădit neîntemeiată ori abuzivă potrivit Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare”.

Art. VI. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data de 1 mai 2027, cu excepția articolului I punctul 5, în partea ce se referă la articolul 48, care intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2028.

(2) Până la data de 1 ianuarie 2028, Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească va asigura reconfigurarea corespunzătoare a Programului integrat de gestionare a dosarelor.

NOTA DE FUNDAMENTARE
a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative
(combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice)

1. Denumirea autorului proiectului
Proiectul de lege a fost elaborat de Ministerul Justiției.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului
2.1. Temeiul legal și sursa proiectului
Proiectul are drept scop implementarea: a) acțiunii nr. 5.5. din Capitolul III „Drepturile Fundamentale” al Foii de parcurs privind „Statul de drept”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 275/2025; b) acțiunii 7.1. din Capitolul III „Rolul societății civile” al Foii de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 276/2025; c) acțiunilor nr. 30 și 31 din Capitolul 23 al Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor normative
În ultimii ani, atât la nivel european, cât și în Republica Moldova, se atestă o creștere îngrijorătoare a unui fenomen juridic nociv: utilizarea sistemului de justiție ca armă împotriva persoanelor care se implică în dezbateri de interes public. Aceste acțiuni – cunoscute sub acronimul SLAPP (eng. <i>Strategic Lawsuits Against Public Participation</i>; rom. acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice) – vizează în mod frecvent jurnaliști de investigație, apărători ai drepturilor omului, activiști civici, avertizori de integritate sau organizații neguvernamentale. Spre deosebire de litigiile civile legitime, inițiate pentru a proteja cu bună-credință un drept încălcat (e.g., dreptul la respectul onoarei, demnității și reputației profesionale), procedurile de tip SLAPP sunt caracterizate printr-un dezechilibru major de putere și resurse financiare între reclamant (adesea persoane publice influente, politicieni sau corporații) și pârât. Reclamantul nu urmărește în mod real obținerea unei hotărâri judecătorești favorabile, ci scopul său principal este de a

intimida, hărțui și epuiza financiar și psihologic persoana vizată, folosind însăși durata, complexitatea și costurile procedurii judiciare ca instrument de pedeapsă.

Efectul generat de aceste proceduri abuzive nu se limitează doar la victima directă, ci produce un „efect de descurajare” (eng. *chilling effect*) generalizat la nivelul întregii societăți. Teamă de a fi antrenat în procese lungi și costisitoare, cu pretenții de despăgubiri exorbitante, duce la autocenzură, limitând pluralismul, transparența și tragerea la răspundere a persoanelor cu funcții de decizie, elemente vitale pentru un stat de drept.

Pentru a combate această amenințare sistemică, la nivel european au fost adoptate o serie de instrumente juridice esențiale menite să stopeze acest fenomen și să ofere protecție victimelor. Printre cele mai importante se numără Directiva (UE) 2024/1069 a Parlamentului European și a Consiliului, Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758 și Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei. Aceste acte trasează standardele și mecanismele pe care statele trebuie să le implementeze pentru a garanta un spațiu civic sigur.

În prezent, legislația Republicii Moldova nu este adaptată pentru a face față acestui fenomen atipic. Instanțele de judecată examinează aceste cereri după regulile generale de procedură, care sunt construite pe prezumția bunei-credințe a reclamantului și pe garantarea unui proces complet.

Mecanismele generale existente pentru sancționarea abuzului de drept procesual intervin, de regulă, la sfârșitul procesului, prin respingerea acțiunii ca neîntemeiată și eventuala compensare a cheltuielilor de judecată. Însă, în cazurile SLAPP, acest lucru este insuficient și tardiv. Faptul că victima este obligată să se apere ani de zile în instanță înseamnă că reclamantul și-a atins deja scopul de hărțuire și epuizare a resurselor acesteia. Judecătorul nu dispune în prezent de pârghiile procedurale necesare pentru a identifica și a stopa rapid o astfel de acțiune abuzivă înainte ca ea să producă daune ireversibile pârâtului.

Prin urmare, este imperioasă instituirea unui cadru normativ special, derogatoriu de la dreptul comun, care să ofere instanțelor de judecată instrumente procedurale puternice (cauțiuni, respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate), precum și să ofere victimelor remedii eficiente și disuasive (recuperarea integrală a cheltuielilor, sancționarea aspră a abuzatorului prin amenzi).

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

Obiectivul prezentului proiect de lege constă în transpunerea deplină în legislația națională a Directivei (UE) 2024/1069, ținând cont de Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758 și Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei.

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În vederea realizării obiectivului urmărit, prezentul proiect de lege propune operarea modificărilor în următoarele acte normative:

- a) Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare;
- b) Codul contravențional nr. 218/2008;
- c) Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat;
- d) Legea taxei de stat nr. 213/2023; și
- e) Codul de procedură civilă nr. 225/2003.

În continuare sunt explicate detaliat principalele prevederi ale proiectului, pentru stabilirea sensului exact al normelor juridice propuse.

Se va reține că, în conformitate cu art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ se ține cont de nota de fundamentare care însoțește proiectul actului normativ și de alte documente care permit identificarea voinței autorității publice care a adoptat actul normativ. Astfel, la interpretarea prevederilor legale propuse se va ține cont de prezenta notă de fundamentare.

De asemenea, pornind de la faptul că prezentul proiect transpune integral Directiva (UE) 2024/1069 și operaționalizează, în același timp, standardele înaintate în Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758 și Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, la interpretarea normelor propuse se va ține cont de:

- a) preambulul și obiectivele Directivei (UE) 2024/1069;
- b) jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene relevantă pentru libertatea de exprimare, cooperarea judiciară în materie civilă și protecția efectivă a drepturilor fundamentale;
- c) jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la art. 10 și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

LEGEA CU PRIVIRE LA LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Modificările aduse Legii nr. 64/2010 se rezumă la:

- a) introducerea noțiunilor de „*mobilizare publică*” și „*proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice*”;
- b) introducerea unei noi secțiuni în Capitolul III al legii, care va reglementa:
 - 1) procedura de respingere a cererilor vădit neîntemeiate;

- 2) remediile aplicate de instanțele de judecată în cazul constatării caracterului abuziv al procedurilor judiciare împotriva mobilizării publice, precum și
- 3) protecția împotriva hotărârilor judecătorești străine.

„Mobilizarea publică”

Prezenta lege introduce mecanisme de protecție a mobilizării publice. Mobilizarea publică reprezintă efectuarea oricărei declarații sau desfășurarea oricărei activități de către persoane fizice sau juridice, în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare, a libertății artelor și științelor sau a libertății de întrunire și de asociere, precum și acțiunile pregătitoare, de sprijinire sau de asistență direct legate de acestea, și care privește o chestiune de interes public.

Această noțiune este definită în sens larg, pentru a acoperi nu doar exprimarea finală a unei opinii, ci întregul lanț de activități prin care o persoană contribuie la dezbateră publică privind o chestiune de interes public.

Definiția noțiunii de „mobilizare publică” este constituită din șase elemente interpretative. Astfel, fiecare dintre aceste elemente va fi examinată pe rând:

- 1) *„efectuarea oricărei declarații”* – această formulare include comunicarea de idei, opinii, informații, evaluări, critici, avertismente, investigații jurnalistice, materiale audiovizuale, postări online, comunicate, luări de poziție publice și orice altă formă de exprimare;
- 2) *„desfășurarea oricărei activități”* – noțiunea nu se limitează la exprimarea verbală sau scrisă, ci include activități precum participarea la proteste, organizarea campaniilor civice, efectuarea investigațiilor, colectarea datelor, monitorizarea autorităților, reprezentarea intereselor unor grupuri sau susținerea unor cauze publice;
- 3) *„de către persoane fizice sau juridice”* – protecția nu aparține exclusiv jurnaliștilor sau organizațiilor neguvernamentale, ci oricărei persoane fizice sau juridice care participă legitim la o dezbateră publică, inclusiv sindicatelor, asociațiilor profesionale, fundațiilor, instituțiilor academice sau entităților artistice;
- 4) *„în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și de informare, a libertății artelor și științelor sau a libertății de întrunire și de asociere”* – proiectul ancorează expres noțiunea în libertățile fundamentale relevante pentru o societate democratică. Prin urmare, protecția vizează nu doar presa clasică, ci și cercetarea, creația artistică, activitatea asociativă și formele colective de exprimare;

- 5) „*precum și acțiunile pregătitoare, de sprijinire sau de asistență direct legate de acestea*” – această componentă este esențială, deoarece procedurile SLAPP pot viza și persoane care nu sunt autorii materiali ai unei publicații sau ai unei declarații, dar contribuie direct la realizarea mobilizării publice, de exemplu editori, producători, tipografii, furnizori de servicii, moderatori, organizatori, voluntari, experți, avocați, reprezentanți ai organizațiilor de sprijin ori membri ai familiei implicați în susținerea logistică;
- 6) „*și care privește o chestiune de interes public*” – nu orice litigiu născut dintr-o afirmație publică intră automat în domeniul anti-SLAPP. Este necesar ca activitatea sau declarația să privească o chestiune de interes public, noțiune care, potrivit art. 2 din Legea nr. 64/2010, reprezintă interesul societății (și nu simpla curiozitate a indivizilor) față de evenimentele ce țin de exercitarea puterii publice într-un stat democratic sau față de alte probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a ei.

În vederea stabilirii faptului dacă o chestiune ar fi de „*interes public*” se va ține cont de raționamentele expuse detaliat în Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 iunie 2014 în cauza *Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (40454/07), paragrafele 97-103.

În această hotărâre, Curtea a subliniat că definirea a ceea ce poate constitui un subiect de interes public va depinde de circumstanțele fiecărui caz. Interesul public se referă la chestiuni care afectează publicul într-o asemenea măsură, încât acesta să manifeste un interes în mod legitim, care îi atrage atenția sau care îl privește într-o măsură semnificativă, în special pentru că afectează bunăstarea cetățenilor sau viața comunității. Acesta este și cazul chestiunilor apte să dea naștere unor controverse considerabile, care privesc o problemă socială importantă sau care implică o problemă cu privire la care publicul ar avea un interes să fie informat. Interesul public nu poate fi redus la setea publicului de informații despre viața privată a altora sau la dorința atingerii unei audiențe bazate pe senzații tari sau chiar pe indecență. Pentru a se stabili dacă publicarea se referă la un subiect de o importanță generală, este necesar să se evalueze publicarea ca întreg, având în vedere contextul în care apare.

Pot constitui, cu titlu exemplificativ, chestiuni de interes public subiectele care vizează:

- drepturile fundamentale, sănătatea publică, siguranța, mediul sau clima;

- activitățile unei persoane fizice sau juridice care este o persoană publică din sectorul public sau privat;
- chestiunile examinate de un organ legislativ, executiv sau judiciar sau orice alte proceduri oficiale;
- acuzațiile de corupție, fraudă, sau referitoare la orice altă infracțiune, sau la contravenții în legătură cu astfel de fapte.

„Proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice”

Definiția acestei noțiuni este nucleul conceptual al proiectului. Ea conține trei elemente de fond și o listă de indicii.

Primul element de fond constă în faptul că procedura *„nu este inițiată pentru a invoca sau a exercita în mod real un drept”*. Aceasta nu înseamnă că reclamantul nu invocă formal un drept, ci faptul că, din perspectiva finalității reale a demersului, litigiul este instrumentalizat. Cu alte cuvinte, forma juridică a cererii ascunde un scop extra-procesual de intimidare sau sancționare.

Al doilea element de fond constă în *„scopul principal”* al procedurii, și anume prevenirea, restricționarea sau sancționarea mobilizării publice. Utilizarea sintagmei *„scop principal”* este importantă, deoarece în practică pot exista situații mixte, în care reclamantul urmărește formal și un avantaj procesual, însă finalitatea dominantă rămâne reducerea la tăcere a pârâtului.

Al treilea element de fond constă în faptul că *„în cadrul procedurii sunt formulate cereri neîntemeiate”*. Nu orice proces introdus de rea-credință este automat un SLAPP. Este necesară existența caracterului nefondat al pretențiilor, care, coroborat cu scopul abuziv, permit activarea garanțiilor speciale. După cum se expune în recitalul 29 din Directiva (UE) 2024/1069, cererile formulate în cadrul procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice pot fi **total sau parțial neîntemeiate**. Aceasta înseamnă că o cerere nu trebuie în mod necesar să fie total neîntemeiată pentru ca procedura să fie considerată abuzivă. De exemplu, chiar și o încălcare minoră a drepturilor referitoare la personalitate care ar putea da naștere unei cereri de despăgubiri moderate în temeiul dreptului aplicabil poate fi abuzivă în cazul în care se solicită o sumă sau un remediu vădit excesiv. **Pe de altă parte, în cazul în care reclamantul formulează în cadrul unei proceduri judiciare cereri care sunt întemeiate, o astfel de procedură nu ar trebui considerată abuzivă în sensul prezentei legi.**

Este importantă clarificarea faptului că, în cazul în care cererea este *„vădit neîntemeiată”*, aceasta trebuie să fie din start respinsă rapid la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, în conformitate cu subsecțiunea a 2-a. Dimpotrivă, în cazul în care cererea nu poate fi calificată, de la început, ca *„vădit neîntemeiată”*, dar

se dovedește ulterior neîntemeiată în urma examinării fondului cauzei, remediile prevăzute în subsecțiunea a 3-a devin incidente numai în măsura în care din ansamblul circumstanțelor rezultă și caracterul abuziv al procedurii (*i.e.*, toate cele trei elemente de fond).

Pe lângă elementele de fond ale acestei definiții, prevederea oferă o listă a indicilor care relevă caracterul abuziv al procedurii judiciare. Lista indicilor are rol orientativ. Ea nu instituie o enumerare exhaustivă și nici nu transformă fiecare element, luat izolat, într-o probă definitivă a caracterului abuziv. În acest sens, instanța trebuie să analizeze ansamblul circumstanțelor cauzei.

a) *Existența unui dezechilibru de putere între părți*

Acest indice se referă la disproporția relevantă de resurse economice, instituționale, politice, mediatice ori organizaționale dintre reclamant și pârât. Dezechilibrul nu este, prin el însuși, ilicit și nici suficient pentru a demonstra existența unui SLAPP. Totuși, atunci când un actor cu putere economică sau instituțională superioară folosește procesul pentru a pune presiune asupra unei persoane cu resurse limitate, dezechilibrul capătă relevanță juridică. El explică de ce simpla povară procesuală poate deveni, în sine, o formă de sancțiune.

b) *Natura disproporționată, excesivă sau nerezonabilă a cererii ori a unei părți a acesteia, inclusiv valoarea excesivă a litigiului*

Acest indice vizează situațiile în care pretențiile formulate depășesc, în mod vădit, ceea ce ar fi rezonabil pentru apărarea unui drept pretins încălcat. De exemplu, solicitarea unor despăgubiri exorbitante, fără o justificare plauzibilă în raport cu prejudiciul invocat, formularea unor capete de cerere inutile ori vădit punitive sau cumularea unor pretenții incompatibile ori speculative pot releva că procesul servește mai curând intimidării decât soluționării unui litigiu autentic.

c) *Existența unor proceduri multiple inițiate de reclamant sau de părți asociate acestuia în legătură cu chestiuni similare*

Acest indice surprinde tehnica „hărțuirii prin litigii multiple”. În practică, reclamantul sau entități afiliate pot introduce mai multe acțiuni împotriva aceleiași persoane ori a unor persoane conexe, pornind de la aceeași investigație, de la aceeași afirmații sau de la aceeași campanie civică.

Multiplicarea procedurilor sporește costurile apărării și fragmentează rezistența procesuală a pârâtului, fiind aptă să genereze un efect de intimidare chiar și atunci când fiecare acțiune, luată separat, pare formal admisibilă.

- d) *Acțiuni de intimidare, hărțuire sau amenințări din partea reclamantului ori a reprezentanților săi, înainte sau în timpul procedurilor, precum și conduita similară a reclamantului în cauze similare sau concurente*

Acest indice permite instanței să privească litigiul în contextul său factual complet. Caracterul abuziv al procesului poate fi confirmat de notificări agresive, avertismente publice sau private, amenințări cu ruina financiară, campanii de denigrare, presiuni extrajudiciare ori un tipar comportamental repetitiv al reclamantului în raport cu alte persoane care au criticat sau investigat activitatea acestuia.

- e) *Utilizarea cu rea-credință a unor tactici procedurale precum întârzierea procedurilor, alegerea frauduloasă sau abuzivă a unei instanțe mai favorabile ori renunțarea cu rea-credință la judecată într-o etapă ulterioară a procedurilor*

Acest indice vizează abuzul de drept procesual. El include, spre exemplu, depunerea repetată de cereri inutile, modificări strategice ale pretențiilor, prezentarea tardivă și fragmentată a argumentelor pentru prelungirea procesului, sesizarea unor instanțe fără legătură rezonabilă cu litigiul, precum și renunțarea la judecată după ce pârâtul a fost deja constrâns să suporte costuri semnificative de apărare. Sintagma „cu rea-credință” este esențială: nu orice eroare procedurală sau alegere litigioasă contestabilă este abuzivă, ci doar acea conduită instrumentală orientată spre presiune și epuizare.

Secțiunea a 3-a

Cererile vădit neîntemeiate și procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice

Subsecțiunea 1 – Dispoziții generale

Articolul 34 – Obiectul și domeniul de aplicare

Spre deosebire de directivă, proiectul nu limitează aplicarea secțiunii la litigiile cu implicații transfrontaliere, ci o extinde la toate litigiile civile relevante, inclusiv la

cele interne. O asemenea opțiune este permisă de caracterul de armonizare minimă al directivei și este expres încurajată de Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758.

Alineatul (1) stabilește obiectul reglementării: instituirea unor garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive în litigii civile inițiate împotriva persoanelor fizice și juridice ca urmare a implicării acestora în acțiuni de mobilizare publică. **Astfel, legătura dintre litigiu intentat și mobilizarea publică este condiția materială esențială a aplicabilității prezentei secțiuni.**

Alineatul (2) precizează că secțiunea se aplică acțiunilor civile care fac obiectul unei proceduri civile, inclusiv cererilor reconvenționale și procedurilor care au ca obiect măsuri de asigurare. Această formulare urmărește să împiedice eludarea mecanismului anti-SLAPP prin utilizarea unor instrumente procedurale accesorii. Protecția nu trebuie limitată doar la acțiunea principală, deoarece presiunea asupra pârâtului poate fi exercitată și prin cereri reconvenționale sau prin măsuri asigurătorii.

Alineatul (3) adaptează terminologia la ipoteza cererii reconvenționale, stabilind că referințele la „reclamant” și „pârât” din cadrul subsecțiunii se aplică, *mutatis mutandis*, părților relevante din cadrul cererii reconvenționale. Norma este necesară pentru asigurarea coerenței soluțiilor legale în cazul poziției procesuale inversate a părților.

Alineatul (4), la rândul său, enumeră exceptările de la aplicarea secțiunii. Astfel, mecanismele anti-SLAPP nu se aplică în cazul:

- a) procedurile de contencios administrativ;
- b) procedurile guvernate de prevederile actuale ale Legii nr. 1545/1998 și ale Legii nr. 87/2011
- c) arbitrajului;
- d) procesele penale, inclusiv acțiunile civile din cadrul acestora.

Aceste excluderi reproduc logica Directivei (UE) 2024/1069 și urmăresc păstrarea unei delimitări clare față de alte materii procedurale.

Articolul 35 – Cererile de garanții procesuale

Alineatul (1) consacră catalogul celor trei categorii de cereri pe care pârâtul le poate formula în vederea declanșării măsurilor anti-SLAPP:

- a) depunerea unei cauțiuni;
- b) respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate;
- c) aplicarea remediilor în caz de proceduri judiciare abuzive.

Formula legislativă este importantă deoarece confirmă că cele trei mecanisme sunt distincte, dar complementare. Ele pot funcționa separat sau cumulativ, în funcție de specificul cauzei.

Alineatul (2) stabilește că aceste cereri se judecă de urgență și în mod prioritar. Reglementarea caracterului urgent este esențială. În materie anti-SLAPP, întârzierea soluționării echivalează, în practică, cu negarea protecției, deoarece efectul util al mecanismului constă tocmai în reducerea rapidă a poverii procesuale.

Alineatul (3) prevede că renunțarea totală sau parțială la acțiune, modificarea temeiului sau obiectului acțiunii, precum și mărirea ori micșorarea cuantumului pretențiilor nu împiedică aplicarea remediilor din subsecțiunea a 3-a. Norma are o funcție anti-eluzivă. Ea împiedică reclamantul să evite consecințele conduitei abuzive prin retragerea strategică a acțiunii după ce a produs deja costuri și prejudicii.

Articolul 36 – Susținerea pârâtului în cadrul procedurii judiciare

Această dispoziție transpune ideea potrivit căreia apărarea împotriva SLAPP are și o dimensiune de interes public. Persoanele vizate de astfel de acțiuni nu sunt afectate doar individual, or, cauza lor poate avea relevanță pentru libertatea presei, pentru societatea civilă și pentru alte libertăți democratice.

Textul permite asociațiilor obștești, sindicatelor și altor entități constituite potrivit legii, care au un interes legitim în apărarea drepturilor sau intereselor persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, să sprijine apărarea pârâtului ori să depună înscrisuri la dosarul cauzei, cu acordul pârâtului. Reglementarea valorifică expertiza organizațiilor specializate și permite instanței să beneficieze de informații suplimentare relevante pentru aprecierea dimensiunii publice a litigiului.

Articolul 37 – Cauțiunea

Alineatul (1) permite instanței, la cererea motivată a pârâtului, să oblige reclamantul la depunerea unei cauțiuni care să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata de despăgubiri pentru prejudiciul potențial cauzat prin introducerea cererii. Finalitatea normei este dublă:

- a) protejarea pârâtului împotriva costurilor imediate generate de un litigiu potențial abuziv;
- b) descurajarea introducerii unor acțiuni speculative sau represive.

Norma precizează că cheltuielile estimate pot include cheltuielile de asistență juridică și reprezentare, precum și orice alte cheltuieli efectuate pentru buna desfășurare a procesului.

Alineatul (2) reglementează căile de atac împotriva încheierilor privind cauțiunea, într-un mod diferențiat, astfel încât să se mențină un echilibru între celeritate și dreptul la control judiciar.

Alineatul (3) stabilește sancțiunea nedepunerii cauțiunii – scoaterea cererii de pe rol. Iar alineatul (4) prevede restituirea totală sau parțială a cauțiunii prin hotărârea asupra fondului. Ansamblul normei transformă cauțiunea într-un instrument efectiv.

Subsecțiunea a 2-a – Respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate

În cadrul procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate trebuie să fie unul din principalele mecanisme de apărare anti-SLAPP.

Este de remarcat că Directiva (UE) 2024/1069 nu oferă o definiție expresă a conceptului de „*cerere vădit neîntemeiată*”. Lipsa unei definiții exhaustive reprezintă o opțiune normativă deliberată a legiuitorului european. O asemenea abordare urmărește să păstreze marja necesară de apreciere a instanței de judecată, astfel încât identificarea acestor cereri să se realizeze prin raportare la circumstanțele concrete ale fiecărei cauze, iar nu prin aplicarea rigidă a unei formule abstracte și închise. În materia litigiilor intentate împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, formele prin care se poate manifesta caracterul vădit neîntemeiat al unei cereri sunt diverse, iar o definire legală excesiv de strictă ar risca fie să restrângă nejustificat posibilitatea instanței de a interveni prompt, fie să nu surprindă varietatea tacticilor procesuale prin care asemenea acțiuni pot fi utilizate în scop de intimidare sau reducere la tăcere.

Totuși, conceptul juridic de „*vădit neîntemeiat*” nu este un concept nou pentru legislația procesual-civilă a Republicii Moldova. Codul de procedură civilă folosește această sintagmă în mai multe articole și, în special, la articolul 433 alineatul (1) litera f), care prevede că o cerere de recurs este inadmisibilă în cazul în care „*recursul este vădit neîntemeiat*”.

Importanța acestei prevederi din Codul de procedură civilă în raport cu prezentul proiect de lege constă în faptul că această prevedere a fost obiectul unei excepții de neconstituționalitate examinate de Curtea Constituțională. Astfel, în Decizia de inadmisibilitate nr. 33/2024, Înalta Curte a statuat următoarele:

„26. Curtea reține că, potrivit practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, este vădit neîntemeiată orice cerere care, în urma examinării preliminare a conținutului acesteia, deși îndeplinește toate condițiile formale de admisibilitate, nu indică la nicio încălcare a drepturilor garantate de Convenția Europeană, fără a trece la stadiul formal al

examinării fondului cauzei (a se vedea §§ 348, 362 din Ghidul practic cu privire la condițiile de admisibilitate).”¹

Astfel, la interpretarea sintagmei „*cereri vădit neîntemeiate*”, se va ține cont, prin analogie, *mutatis mutandis*, de criteriile relevante stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceste criterii au fost expuse într-o formă sintetizată în Ghidul practic cu privire la condițiile de admisibilitate:

- 1) lipsa aparentă sau evidentă a unei încălcări;
- 2) capete de cerere nesuținute: lipsa probelor;
- 3) capete de cerere confuze sau fanteziste.

Articolul 38 – Cererea de respingere rapidă

Alineatul (1) recunoaște dreptul pârâtului de a solicita, până la începerea dezbaterilor judiciare în primă instanță, respingerea rapidă a cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale ca vădit neîntemeiată. Alegerea acestui moment procesual este determinată de faptul că în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare se realizează prezentarea tuturor probelor, precum și constatarea circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea cauzei. Astfel, caracterul „*vădit neîntemeiat*” al unei cereri trebuie să rezulte înaintea dezbaterilor judiciare.

Alineatul (2) impune ca cererea de respingere rapidă să cuprindă circumstanțele din care rezultă că acțiunea are legătură cu implicarea pârâtului în acțiuni de mobilizare publică. Prin această exigență se asigură că mecanismul nu este utilizat în afara sferei sale materiale. Pârâtul trebuie să demonstreze conexiunea litigiului cu exercitarea libertăților protejate și cu o chestiune de interes public.

Alineatul (3) prevede expres că pârâtul nu este obligat să probeze netemeinicia pretențiilor reclamantului. Aceasta este una dintre cele mai importante garanții ale proiectului. În logica procedurii anti-SLAPP, sarcina de a demonstra că acțiunea are un minimum de fundament revine reclamantului, deoarece el este autorul pretenției și cel care a activat puterea coercitivă a statului prin sesizarea instanței.

Articolul 39 – Procedura de examinare a cererii de respingere rapidă

Acest articol configurează procedura propriu-zisă de examinare a cererii de respingere rapidă.

Alineatul (1) stabilește, ca regulă generală, caracterul scris al procedurii. Soluția servește celerității și reduce costurile procedurale. În același timp, alineatul (2) permite instanței să citeze participanții ori să admită examinarea în ședință publică atunci când apreciază că dezbaterile sunt necesare. Prin urmare, instanța își

¹ Ghidul practic cu privire la condițiile de admisibilitate:

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Admissibility_guide_ROM

păstrează marja de apreciere pentru a garanta contradictorialitatea și un proces echitabil.

Alineatul (3) instituie obligația instanței de a comunica reclamantului cererea și înscrisurile și de a-i acorda un termen de cel mult 15 zile pentru prezentarea poziției. Termenul scurt este justificat de exigența răspunsului rapid, dar este suficient pentru a permite reclamantului să-și motiveze acțiunea.

Alineatul (4) consacră repartizarea sarcinii probei: reclamantului îi revine obligația de a demonstra că cererea sa nu este în mod vădit neîntemeiată. În acest scop, el trebuie să arate motivele de fapt și de drept și să indice probele pe care se întemeiază. Această soluție nu răstoarnă principiile generale ale procesului civil, ci le particularizează pentru contextul anti-SLAPP. Ea reflectă ideea că, atunci când un litigiu amenință libertatea de exprimare și participarea la dezbaterile publice, reclamantul trebuie să justifice de la început, în mod plauzibil și concret, folosirea procesului civil.

Alineatul (5) clarifică faptul că neprezentarea poziției de către reclamant nu blochează examinarea. Prin aceasta se previne tergiversarea procedurii.

Alineatul (6) impune un termen maximal de o lună pentru soluționarea cererii și pronunțarea soluției. Norma este esențială pentru efectul util al întregului mecanism.

Alineatul (7) prevede că, dacă cererea principală sau reconvențională este vădit neîntemeiată, instanța o respinge total sau parțial prin hotărâre supusă apelului. Alineatul (8) stabilește că, dacă cererea de respingere rapidă este neîntemeiată, aceasta se respinge prin încheiere, supusă recursului în termen de 15 zile de la comunicare.

Articolul 40 – Respingerea rapidă din oficiu

Această dispoziție permite instanței să intervină din proprie inițiativă atunci când, la etapa pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, observă indicii ale caracterului vădit neîntemeiat al cererii. Soluția este justificată de interesul public implicat în prevenirea folosirii abuzive a justiției. În același timp, textul respectă contradictorialitatea, întrucât obligă instanța să pună chestiunea în discuția părților și să acorde reclamantului un termen pentru prezentarea poziției.

Subsecțiunea a 3-a – Remediile în cazul procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice

După cum s-a remarcat anterior, în cazul în care cererea este „*vădit neîntemeiată*”, aceasta trebuie să fie din start respinsă rapid la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, în conformitate cu subsecțiunea a 2-a. În cazul în care

cererea nu poate fi calificată, de la început, ca „*vădit neîntemeiată*”, dar se dovedește ulterior neîntemeiată în urma examinării fondului cauzei, devin incidente remediile prevăzute în subsecțiunea a 3-a, în măsura în care din ansamblul circumstanțelor rezultă și caracterul abuziv al procedurii (*i.e.*, cele trei elemente de fond).

Se va reține că aceste remedii se aplică și în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate conform subsecțiunii a 2-a.

Articolul 41 – Cheltuielile de judecată

Art. 41 stabilește regula potrivit căreia, atunci când instanța constată caracterul abuziv al procedurii judiciare, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate, aceasta, la cererea pârâtului, obligă reclamantul la plata cheltuielilor de judecată în conformitate cu Codul de procedură civilă.

Norma are rolul de a reafirma, într-o manieră expresă și specializată, că persoana care abuzează de justiție trebuie să suporte consecințele patrimoniale ale conduitei sale. Chiar dacă dreptul comun conține reguli privind cheltuielile de judecată, consacrarea expresă a acestei soluții în materia anti-SLAPP este necesară pentru a semnaliza că recuperarea costurilor reprezintă un element central al protecției.

Articolul 42 – Despăgubirile

Alineatul (1) consacră dreptul pârâtului de a solicita, până la începerea dezbaterilor judiciare în primă instanță, obligarea reclamantului la repararea integrală a prejudiciului patrimonial și/sau moral cauzat prin procedura judiciară abuzivă. Această solicitare se va materializa în forma unei cereri reconvenționale.

Importanța textului constă în recunoașterea expresă a faptului că un SLAPP nu produce doar costuri procesuale, ci și prejudicii autonome: pierderi financiare, afectarea reputației, stres psihologic, blocarea activității profesionale, amânarea ori abandonarea unor investigații, campanii sau proiecte.

Alineatul (2) clarifică faptul că această cale nu exclude dreptul de a introduce o acțiune separată. Prin urmare, pârâtul are la dispoziție fie valorificarea pretențiilor în cadrul litigiului anti-SLAPP, fie, după caz, o acțiune distinctă, dacă strategia procesuală sau particularitățile prejudiciului o impun. Spre deosebire de alineatul (1), această solicitare se va materializa în forma unei cereri de chemare de judecată separate.

Articolul 43 – Amenda

Alineatele (1) și (2) instituie o sancțiune pecuniară autonomă, de la 20 la 5 000 de unități convenționale, aplicabilă reclamantului atunci când instanța constată

caracterul abuziv al procedurii, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate.

Alegerea amenzii ca sancțiune distinctă este justificată de necesitatea descurajării reale a conduitei abuzive. Cheltuielile de judecată și despăgubirile au în principal o funcție reparatorie, în timp ce amenda are predominant o funcție preventivă și sancționatorie. Ea semnalizează că instrumentalizarea justiției pentru reducerea la tăcere a mobilizării publice constituie o conduită incompatibilă cu buna-credință procesuală și cu valorile statului de drept.

Alineatul (3) prevede că amenda se aplică în mod eficace, proporțional și disuasiv. Mai important, textul detaliază și criteriile individualizării amenzii:

- a) natura și intensitatea elementelor care indică caracterul abuziv al procedurii;
- b) impactul procedurii asupra pârâtului;
- c) resursele financiare disponibile ale reclamantului, în măsura în care acestea rezultă din materialele cauzei.

Alineatul (4) prevede că amenda se încasează din contul reclamantului și se virează în bugetul de stat. Soluția este firească, întrucât amenda are natura unei sancțiuni publice, chiar dacă este aplicată în contextul unui litigiu civil.

Articolul 44 – Publicarea hotărârii judecătorești

Această dispoziție permite instanței, la cererea pârâtului și pe cheltuiala reclamantului, să dispună măsuri corespunzătoare pentru difuzarea informațiilor privind hotărârea pronunțată într-o procedură judiciară abuzivă, inclusiv publicarea integrală sau parțială a acesteia în mass-media.

Norma are o funcție reparatorie și restabilitoare. În multe cauze SLAPP, simpla introducere a acțiunii poate afecta reputația pârâtului ori poate crea în spațiul public impresia falsă că acesta a comis un ilicit. Posibilitatea publicării hotărârii permite corectarea acestei percepții și restabilirea echilibrului informațional.

Subsecțiunea a 4-a – Protecția împotriva hotărârilor judecătorești străine

Articolul 45 – Refuzul recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine

Art. 45 transpune în plan intern standardul european privind protecția împotriva hotărârilor provenite din jurisdicții străine în proceduri vădit neîntemeiate ori abuzive.

Textul prevede că recunoașterea și/sau executarea unei hotărâri străine se refuză atunci când aceasta a fost pronunțată într-o procedură inițiată împotriva unei

persoane fizice domiciliat în Republica Moldova ori a unei persoane juridice cu sediul în Republica Moldova ca urmare a implicării în acțiuni de mobilizare publică, iar procedura a fost vădit neîntemeiată ori abuzivă potrivit legii naționale.

Importanța normei rezidă în faptul că fenomenul SLAPP poate avea o dimensiune transfrontalieră chiar și în lipsa aplicabilității directe a prezentei legi. Fără o asemenea regulă, o hotărâre obținută într-o jurisdicție străină, eventual mai puțin protectoare față de libertatea de exprimare, ar putea produce efecte în Republica Moldova. Norma protejează ordinea publică internă și libertățile fundamentale ale persoanelor vizate.

Articolul 46 – Despăgubirile

Art. 46 completează mecanismul de protecție externă. El permite persoanei fizice domiciliat în Republica Moldova sau persoanei juridice cu sediul în Republica Moldova să solicite instanței naționale despăgubiri pentru prejudiciul suferit și pentru cheltuielile suportate în legătură cu o procedură judiciară abuzivă inițiată de un reclamant dintr-un alt stat în fața unei instanțe străine.

Dispoziția urmărește să evite situația în care persoana vizată de un SLAPP transnațional rămâne fără un remediu efectiv în ordinea juridică națională. Alineatul (2) permite suspendarea judecării cât timp cauza este pendinte în străinătate, asigurând astfel o bună administrare a justiției și evitarea pronunțării unor soluții incompatibile.

Subsecțiunea a 5-a – Informații și transparență

Articolele 47 și 48 transpun dispozițiile finale din Directiva (UE) 2024/1069 care vizează, pe de o parte, publicarea informațiilor cu privire la garanțiile procesuale, remediile disponibile și măsurile de sprijin existente în temeiul prezentei legi și, pe de altă parte, obligația colectării și raportării unui set esențial de date privind procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, necesare pentru o monitorizare efectivă a modului de implementare a legii.

CODUL CONTRAVENȚIONAL

Eliminarea articolului 70 asigură implementarea Recomandărilor Consiliului European, dezincriminând deplin defăimarea (inclusiv sub aspect contravențional). Menținerea acestor contravenții ar fi permis continuarea unui alt tip de SLAPP (administrativ), prin care persoanele influente utilizează aparatul de stat (poliția) pentru a sancționa și hărțui jurnaliștii sub pretextul contravențional, ocolind astfel mecanismele civile de apărare.

Această intervenție legislativă implementează recomandările exprese ale organismelor internaționale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat constant, în jurisprudența sa referitoare la Articolul 10 din Convenție, că aplicarea unor sancțiuni cu caracter punitiv de către stat pentru acte de defăimare are un puternic „efect de descurajare” (eng. *chilling effect*) asupra presei și a libertății de informare. Totodată, abrogarea răspunde apelurilor lansate prin Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1577 (2007) privind dezincriminarea defăimării, prin Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind combaterea SLAPP, dar și orientărilor Comitetului pentru Drepturile Omului al ONU (Comentariul General nr. 34), care îndeamnă statele să asigure dezincriminarea totală a defăimării.

LEGEA PRIVIND ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Art. III completează art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu o nouă categorie de beneficiari: persoanele care intenționează să depună o cerere de respingere rapidă conform subsecțiunii a 2-a.

Soluția este importantă din două motive.

În primul rând, procedura de respingere rapidă este una tehnică și trebuie activată într-un termen timpuriu al procesului. Fără asistență juridică promptă, mecanismul riscă să devină inaccesibil exact pentru persoanele cele mai vulnerabile în fața SLAPP.

În al doilea rând, textul folosește sintagma „*intenționează să depună*”, ceea ce permite accesarea asistenței juridice înainte de depunerea formală a cererii. Aceasta este o opțiune corectă, întrucât pregătirea și formularea cererii reprezintă chiar actul de apărare care necesită sprijin de specialitate. Mai mult decât atât, o soluție normativă identică este reglementată și în **Lituania**.

LEGEA TAXEI DE STAT

Art. IV completează anexa nr. 2 cu un nou punct privind scutirea de taxa de stat și de taxa de timbru pentru persoanele fizice și juridice implicate în activități de mobilizare publică care introduc acțiuni privind repararea prejudiciului patrimonial și/sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă.

Această prevedere este în coroborare cu articolul 42 privind solicitarea despăgubirilor, iar rațiunea normei este una evidentă: victima unui SLAPP nu trebuie descurajată să solicite repararea prejudiciului tocmai din cauza unei noi poveri financiare. Dacă scopul legii este să ofere remedii efective, atunci accesul la aceste remedii nu poate fi condiționat de costuri fiscale de natură să împiedice valorificarea lor.

CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Modificările operate în Codul de procedură civilă sunt tehnice și au drept scop coroborarea noilor prevederi din Legea nr. 64/2010 cu cadrul normativ general.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În vederea atingerii obiectivului trasat, opțiuni alternative nu au fost identificate.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea prevederilor proiectului va avea impact direct asupra instanțelor de judecată. Proiectul introduce un nou set de instrumente procesuale: cautiunea anti-SLAPP, mecanismul de respingere rapidă, remediile specifice și normele privind hotărârile străine. În faza inițială, aplicarea noilor dispoziții va necesita eforturi de uniformizare a practicii și de formare profesională. Pe termen mediu și lung, însă, proiectul este de natură să reducă sarcina inutilă asupra sistemului judiciar, prin filtrarea timpurie a cererilor vădit neîntemeiate și prin descurajarea litigiilor abuzive.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea prevederilor prezentului proiect de lege nu implică cheltuieli financiare suplimentare.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul are un impact pozitiv asupra sectorului privat și asupra mediului asociativ.

Pe de o parte, acesta protejează actorii privați care participă la dezbaterile publice – de exemplu redacții, platforme media, organizații neguvernamentale, cercetători, artiști, sindicate, întreprinderi sociale sau alte entități care se pronunță asupra unor chestiuni de interes public – împotriva utilizării abuzive a procedurilor civile.

Pe de altă parte, proiectul descurajează recurgerea la litigii cu finalitate represivă de către actorii privați puternici din punct de vedere economic. Această

descurajare contribuie la un climat concurențial și civic mai sănătos, în care dreptul de acces la instanță este exercitat cu bună-credință, iar nu ca instrument de presiune. Proiectul nu afectează în mod negativ dreptul persoanelor fizice sau juridice din sectorul privat de a intenta acțiuni legitime pentru apărarea reputației, vieții private sau altor drepturi subiective civile. Reglementarea vizează exclusiv cererile vădit neîntemeiate și procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice.
4.4. Impactul social
Impactul social al proiectului este unul semnificativ și pozitiv. Or, prin instituirea unor garanții anti-SLAPP, proiectul contribuie la: a) consolidarea libertății de exprimare și a libertății presei; b) protejarea jurnaliștilor, a apărătorilor drepturilor omului, a activiștilor civici, a avertizorilor de integritate, a cercetătorilor, a artiștilor și a altor persoane implicate în dezbateră publică; c) reducerea autocenzurii generate de teama unor litigii abuzive; d) întărirea încrederii în justiție prin prevenirea utilizării sale ca instrument de intimidare.
4.4.1. Impactul asupra protecției datelor cu caracter personal
Nu este aplicabil.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Nu este aplicabil.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Prezentul proiect de lege realizează o transpunere primară și totală a Directivei (UE) 2024/1069 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024

privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 2024/1069 din 16 aprilie 2024, nr. CELEX: 32024L1069.

Obiectivul acestui act juridic constă în stabilirea unor garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive în litigiile civile cu implicații transfrontaliere inițiate împotriva persoanelor fizice și juridice ca urmare a implicării acestora în acțiuni de mobilizare publică..

Gradul de transpunere al actului este prezentat în tabelul de concordanță, anexat la prezentul proiect de lege.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Transpunerea actului juridic european se realizează în totalitate prin intermediul prezentului proiect de lege. Pentru implementarea *Directivei (UE) 2016/680* nu este necesară transpunerea unor acte juridice delegate.

5.3. Concluziile expertizei de compatibilitate

În urma avizării și consultării publice, Centrul de Armonizare a Legislației a comunicat o serie de obiecții și propuneri. Acestea au fost reflectate în sinteză și analizate corespunzător.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Inițierea elaborării prezentului proiect de lege a fost anunțată pe 11 februarie 2026 ([link](#)). Adicional, a fost plasat anunț și pe platforma particip.gov.md ([link](#)).

Avizarea și consultarea publică a proiectului de lege a fost anunțată pe 6 aprilie 2026. Toate obiecțiile, propunerile și recomandările recepționate au fost reflectate în sinteză și analizate corespunzător.

7. Concluziile expertizelor

În privința proiectului a fost realizată expertiza anticorupție, fiind întocmit raportul de expertiză anticorupție nr. ELO26/11650 din 2 iulie 2026. Obiecțiile, propunerile și recomandările din raportul de expertiză anticorupție au fost reflectate în sinteză și analizate corespunzător.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Implementarea prezentului proiect de lege nu necesită modificarea altor acte normative.

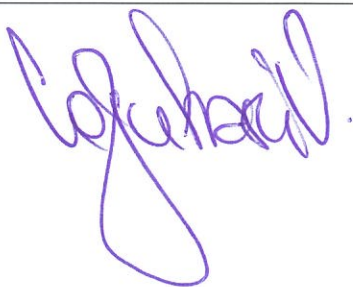
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Implementarea prevederilor proiectului implică, în principal, următoarele măsuri de ordin administrativ:

- a) publicarea de către Oficiul Avocatului Poporului, într-un loc ușor accesibil pe pagina sa web oficială, a informațiilor privind garanțiile procesuale, remediile disponibile, măsurile de sprijin existente și campaniile de sensibilizare relevante;
- b) instituirea de către Agenția de Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească a mecanismelor de colectare, agregare și raportare a datelor statistice prevăzute de lege;
- c) informarea și, după caz, instruirea judecătorilor, avocaților, personalului auxiliar de specialitate, a sistemului de asistență juridică garantată de stat și a altor profesioniști relevanți cu privire la noul cadru normativ;
- d) adaptarea practicilor administrative și judiciare pentru a permite identificarea timpurie a cauzelor care intră în domeniul de aplicare al noii secțiuni.

Pentru aplicarea uniformă și efectivă a legii este necesară elaborarea unor materiale explicative și organizarea unor activități de formare profesională continuă, inclusiv cu referire la standardele Curții Europene a Drepturilor Omului și ale dreptului Uniunii Europene în materia libertății de exprimare și a protecției împotriva SLAPP.

Ministru

Vladislav COJUHARI

SINTEZA
obiecțiilor, propunerilor și recomandărilor
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice)

Participantul la avizare sau consultare publică	Nr.	Conținutul obiecției, propunerii sau recomandării	Argumentarea autorului proiectului
Consiliul Superior al Magistraturii	1.	Obiectivul central al proiectului constă în transpunerea deplină a Directivei (UE) 2024/1069, urmărind instituirea unui cadru normativ special, de natură derogatorie, care să permită identificarea și oprirea procedurilor judiciare abuzive înainte ca acestea să producă daune ireversibile. Prin modificările propuse la Codul de procedură civilă, Codul contravențional, Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat și Legea taxei de stat nr. 213/2023, se urmărește nu doar sancționarea ulterioară a abuzurilor, dar și instituirea unui mecanism preventiv, prin respingerea timpurie a cererilor vădit neîntemeiate și aplicarea unor măsuri disuasive, precum cauțiunile și amenzile. În esență, proiectul vizează restabilirea echilibrului procesual și garantarea faptului că actul de justiție rămâne un mijloc de protecție a drepturilor, nu de intimidare a participării publice. Prin urmare, având în vedere scopul declarat al proiectului de a proteja spațiul civic și de a eficientiza actul de justiție în conformitate cu standardele europene, Consiliul Superior al Magistraturii avizează proiectul fără obiecții și propuneri.	—

Judecătoria Chișinău	2.	Lipsă de obiecții, propuneri sau recomandări.	–
Ministerul Afacerilor Externe	3.	Lipsă de obiecții, propuneri sau recomandări.	–
Curtea Supremă de Justiție	4.	Curtea Supremă de Justiție menționează că sintagma „pot sprijini apărarea” utilizată în art. 36 este incompatibilă terminologiei Codului de procedură civilă. Într-un proces civil, entitățile (asociații, sindicate) nu pot avea un rol de „sprijinitori”. Legislația procesuală impune ca orice participant să aibă un statut clar definit și anume: părți, intervenienți, martori etc. pentru a putea exercita drepturi și a-și asuma obligații. Nota de fundamentare precizează că aceste entități sunt cele care au un interes legitim în apărarea drepturilor persoanelor implicate. Totuși, textul propus nu clarifică dacă acest „sprijin” le conferă calitatea de parte. În absența calității de parte sau de intervenient accesoriu, entitățile nu pot depune acte sau formula cereri în nume propriu în instanța, deoarece procesul civil este guvernat de principiul disponibilității părților. Potrivit principiilor fundamentale ale procesului civil, dreptul de a susține apărarea în sens procesual aparține exclusiv părților în proces și reprezentanților acestora, în condițiile expres prevăzute de lege. Entitățile terțe, chiar dacă au un interes legitim, nu pot exercita drepturi procesuale specifice părților în afara cadrului reglementat de Codul de procedură civilă. Se recomandă reformularea dispoziției, în sensul corelării acesteia cu instituțiile procesuale existente, după cum urmează: „...pot interveni în proces în condițiile Codului de procedură civilă.”	Se acceptă parțial Articolul 36 este reformulat pentru a exclude sintagma „<i>pot sprijini apărarea</i>” și pentru a evita crearea unui statut procesual neclar. Entitățile vizate nu vor dobândi calitatea de parte sau de intervenient, ci vor putea, cu acordul pârâtului, să prezinte instanței informații, opinii scrise sau alte înscrisuri relevante pentru examinarea cauzei. Această soluție asigură corelarea cu terminologia Codului de procedură civilă și, totodată, transpune art. 9 din Directiva (UE) 2024/1069, care permite furnizarea de informații în cadrul procedurii de către entitățile cu interes legitim.

	5.	[Referitor la art. 39 alin. (6)] Termenul de o lună este considerat insuficient și nerealist având în vedere rigorile Codului de procedură civilă privind citarea părților. Pentru a respecta dreptul la apărare al reclamantului (care trebuie să răspundă cererii de respingere rapidă), instanța trebuie să expedieze citațiile și materialele cauzei. Mai mult decât atât cererea de respingere rapidă nu este o simplă chestiune formală, ci implică o analiză de fond a caracterului acțiunii și a indiciilor de abuz. O astfel de analiză necesită studierea probelor și, deseori, audierea părților. Impunerea unui termen extrem de scurt pune o presiune nejustificată asupra judecătorilor. De aceea se recomandă reformularea aliniatului: „...într-un termen rezonabil, ținând cont de circumstanțele cauzei, dar nu mai mult de 2 luni de la data depunerii cererii.”	Nu se acceptă Potrivit art. 39 alin. (1) din proiectul de lege, cererea de respingere rapidă se examinează în procedură scrisă. Această soluție este justificată de natura mecanismului instituit, care urmărește soluționarea cu celeritate a cererilor vădit neîntemeiate, fără transformarea procedurii într-o examinare anticipată a fondului cauzei. Cererea nu presupune, ca regulă, administrarea unui probatoriu extins sau audierea părților, ci verificarea caracterului vădit neîntemeiat al acțiunii în baza materialelor dosarului și a pozițiilor scrise ale părților. Totodată, dreptul reclamantului la apărare este asigurat prin comunicarea cererii de respingere rapidă și prin acordarea posibilității de a prezenta o poziție scrisă în termenul stabilit de lege. Prin urmare, termenul de o lună este suficient și proporțional cu finalitatea mecanismului, iar examinarea cererii în procedură scrisă permite respectarea acestui termen.
	6.	Plafonul maxim al amenzii stabilit la 5 000 unități convenționale (echivalentul a aproximativ 250 000 lei) apare ca fiind o sancțiune excesivă în raport cu natura litigiilor civile vizate. Deși scopul normei este de a institui un mecanism împotriva procedurilor judiciare abuzive, acest quantum poate deveni o barieră în accesul la justiție, deoarece reclamații cu venituri medii ar putea renunța la acțiuni legitime. Sintagma „instanța aplică” obligă judecătorul să impună o sancțiune chiar și în cazurile în care abuzul este la limita interpretării sau unde circumstanțele cauzei nu justifică o pedeapsă pecuniară. În acest context este de menționat că independența judecătorului presupune posibilitatea de a evalua individualizat fiecare caz. Obligatorietatea amenzii	Precizare Cuantumul de 5 000 de unități convenționale reprezintă exclusiv plafonul maxim al amenzii și nu se aplică automat. Potrivit art. 43 alin. (3) din proiectul de lege, amenda se aplică, în fiecare caz, în mod eficace, proporțional și disuasiv. Totodată, la stabilirea cuantumului amenzii, instanța de judecată trebuie să țină cont de toate circumstanțele relevante ale cauzei și, în special, de: a) natura și intensitatea elementelor care indică caracterul abuziv al procedurii judiciare, prevăzute la art. 2 lit. a)–e); b) impactul procedurii judiciare abuzive asupra pârâtului;

		transformă instanța într-un instrument automat de sancționare, privând-o de dreptul de a decide dacă, în contextul dat, o simplă respingere a acțiunii și obligarea la plata cheltuielilor de judecată nu sunt suficiente. Astfel se propune înlocuirea sintagmei „instanța aplică” cu „instanța poate aplica”. Totodată stabilirea unui prag minim de 50 u.c. și a unui prag maxim de 1 000 u.c.	c) resursele financiare ale reclamantului, în măsura în care acestea rezultă din materialele cauzei. Prin urmare, plafonul maxim poate fi aplicat doar în cazurile în care circumstanțele concrete ale cauzei justifică o asemenea sancțiune, iar instanța are obligația de a individualiza cuantumul amenzii în raport cu criteriile prevăzute expres de lege. Menținerea unui plafon maxim suficient de ridicat este necesară pentru a asigura caracterul disuasiv al sancțiunii, inclusiv în cauzele în care reclamantul dispune de resurse financiare semnificative. Precizăm că plafonul maxim al amenzii propuse este justificat și proporțional, fiind comparabil cu nivelul sancțiunilor prevăzute sau propuse în alte state membre ale Uniunii Europene. De exemplu, în România a fost propus un cuantum de până la 100 000 RON, iar în Slovenia este prevăzut un cuantum de până la 10 000 EUR. Prin urmare, cuantumul propus nu poate fi considerat excesiv.
	7.	[Referitor la art. 44] Potrivit Regulamentului privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 658/30 din 10 octombrie 2017, sistemul judiciar din Republica Moldova asigură deja publicitatea tuturor hotărârilor judecătorești cu excepțiile prevăzute de lege. Mai mult, Codul de procedură civilă garantează caracterul public al dezbaterilor și al pronunțării hotărârilor. Astfel, cerința de a dispune difuzarea informațiilor este deja acoperită de cadrul legal general. În acest context este de indicat că obligarea reclamantului de a achita publicarea hotărârii în mass-media privată reprezintă, în esență, o sancțiune pecuniară care are	Precizare Publicarea hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată reprezintă o garanție generală de transparență a actului de justiție, însă aceasta nu substituie măsura specială prevăzută de art. 44 din proiectul de lege. Publicarea hotărârii în cazul constatării unei proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice are natura unui remediu individual și urmărește înlăturarea sau diminuarea efectelor produse asupra pârâtului prin procedura abuzivă. Articolul 44 prevede expres că aplicarea acestei măsuri este condiționată de cererea pârâtului și de aprecierea instanței de judecată („<i>Instanța de judecată poate dispune, la cererea pârâtului [...]</i>”). Prin urmare, publicarea se dispune numai la cererea

		scopul de a umili sau de a afecta reputația persoanei într-un mod excesiv. Având în vedere că proiectul prevede deja amenzi judiciare severe și obligarea la repararea prejudiciului, adăugarea costurilor de publicitate în presă care pot fi extrem de ridicate încalcă principiul proporționalității.	pârâtului, în măsura în care este necesară și proporțională cu circumstanțele cauzei, iar instanța stabilește modalitatea, conținutul și întinderea publicării. Publicarea hotărârii nu are caracter automat și nu poate genera costuri vădit disproporționate în sarcina reclamantului.
	8.	[Referitor la abrogarea art. 69 și 70 din Codul contravențional] Conform notei de fundamentare menținerea acestor contravenții ar fi permis continuarea unui alt tip de proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, prin care persoanele influente utilizează aparatul de stat (poliția) pentru a sancționa și hărțui jurnaliștii sub pretextul contravențional, ocolind astfel mecanismele civile de apărare. Cu referire la acest aspect, Curtea Supremă de Justiție menționează că injuria și calomnia sunt contravenții care protejează orice persoană fizică în relațiile sociale cotidiene. Abrogarea acestora ar priva cetățeanul de rând de un mecanism de protecție împotriva atacurilor la persoană care nu ating pragul de gravitate al unei infracțiuni, dar care afectează grav demnitatea umană. Trecerea exclusivă a acestor fapte în domeniul civil creează bariere pentru categoriile defavorizate, deoarece un proces civil implică taxe de stat, onorarii de avocat. De asemenea în procesul civil, victima trebuie să administreze întreaga probațiune. În schimb în procedura contravențională, constatarea faptelor de către agentul constator oferă o protecție promptă și accesibilă, în special în cazurile flagrante de injurie în spațiul public. În absența unei sancțiuni contravenționale, agresiunile verbale și defăimările cu un impact mai redus dar repetate, ar rămâne nesancționate, deoarece majoritatea victimelor nu	Nu se acceptă Abrogarea art. 69 și 70 din Codul contravențional este justificată de necesitatea eliminării unor mecanisme punitive care pot fi utilizate pentru descurajarea exprimării critice, satirice, jurnalistice sau civice în chestiuni de interes public. Menținerea răspunderii contravenționale pentru injurie și calomnie ar permite utilizarea aparatului administrativ al statului pentru sancționarea unor forme de exprimare, inclusiv în contexte de mobilizare publică, ceea ce ar putea perpetua riscul unor proceduri abuzive cu efect de intimidare. Această măsură se înscrie în logica standardelor Consiliului Europei privind dezincriminarea defăimării, reflectate inclusiv în Rezoluția 1577 (2007) și Recomandarea 1814 (2007) „Către dezincriminarea defăimării” ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Protecția onoarei, demnității și reputației persoanei nu este înlăturată prin abrogarea acestor contravenții. Aceasta rămâne asigurată prin mecanismele civile prevăzute de Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, care permit solicitarea dezmințirii, rectificării, acordării dreptului la replică, exprimării scuzelor și reparării prejudiciului moral sau material, după caz. În ceea ce privește argumentul privind accesibilitatea remediilor pentru persoanele vulnerabile, acesta este abordat prin instrumente de facilitare a accesului la justiție civilă, inclusiv prin

		vor avea resursele necesare pentru a iniția acțiuni civile de durată pentru fapte de o gravitate medie. Se recomandă excluderea Articolului II din Proiectul de lege, deoarece abrogarea art. 69 și 70 din Codul contravențional este considerată prematură și nejustificată, având în vedere că aceste norme constituie garanții fundamentale pentru protecția onoarei și demnității oricărei persoane fizice.	asistență juridică garantată de stat și scutiri de taxe în cazurile prevăzute de lege, iar nu prin menținerea unor sancțiuni contravenționale apte să producă un efect de descurajare asupra participării la dezbaterea publică.
Ministerul Culturii	9.	La Art. I. pct. 2, se constată că definiția „proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice” este însoțită de o listă de indicii relevante pentru identificarea scopului abuziv. În acest sens, se propune clarificarea suplimentară a raportului dintre elementele de fond ale definiției și indicii prevăzuți, în vederea asigurării unei aplicări uniforme în practică.	Precizare Raportul dintre elementele constitutive ale noțiunii de procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice și indicii prevăzuți în definiția acesteia este detaliat în nota de fundamentare a proiectului de lege. Acești indici au caracter orientativ și urmează a fi apreciați de instanța de judecată în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei.
	10.	La art. 37 (cauțiunea), se propune introducerea unor criterii orientative pentru stabilirea cuantumului cauțiunii, în vederea asigurării unei aplicări uniforme.	Nu se acceptă Art. 37 alin. (1) din proiectul de lege stabilește suficiente repere pentru determinarea cuantumului cauțiunii, aceasta urmând să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata despăgubirilor pentru repararea prejudiciului potențial cauzat prin introducerea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale. Prin urmare, cuantumul cauțiunii nu este lăsat la aprecierea arbitrară a instanței, ci este raportat la finalitatea concretă a măsurii și la circumstanțele cauzei. Stabilirea unor criterii suplimentare ar putea rigidiza excesiv mecanismul și ar putea transforma examinarea cererii de cauțiune într-o analiză extinsă a fondului cauzei sau a caracterului abuziv al procedurii, contrar scopului de celeritate urmărit de proiect. Totodată, fiind vorba despre o măsură dispusă prin încheiere motivată, instanța de judecată urmează

			să justifice cuantumul cauțiunii în raport cu materialele cauzei, cu principiul proporționalității și cu necesitatea menținerii unui echilibru între protecția pârâtului și dreptul reclamantului de acces la justiție.
Ministerul Afacerilor Interne	11.	Pct. 2, în noțiunea „proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice,” textul „a) existența unui dezechilibru de putere între părți” se propune a fi revizuit sau exclus, deoarece norma juridică vizată prezintă un grad ridicat de interpretabilitate, în special cuvântul „putere”, care poate fi interpretat fie ca superioritate economică, fie ca asimetrie de competență (de ex. persoana deține cunoștințe juridice superioare, profesionale etc.). În asemenea condiții, textul vizat nu poate servi drept indice pentru identificarea scopului procedurii judiciare din speță, pentru că nu este o regulă rigidă și astfel, norma juridică riscă să fie aplicată neuniform sau subiectiv de către instanțele de judecată.	Nu se acceptă Sintagma „<i>existența unui dezechilibru de putere între părți</i>” este preluată din standardele europene în materia combaterii procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice și reflectă unul dintre elementele esențiale pentru identificarea caracterului abuziv al procedurii. Directiva (UE) 2024/1069 definește procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice în special prin raportare la exploatarea unui dezechilibru de putere între părți. Dezechilibrul de putere nu constituie o condiție obligatorie și autonomă pentru calificarea procedurii ca abuzivă, ci un indiciu care urmează a fi apreciat de instanța de judecată împreună cu celelalte circumstanțe relevante ale cauzei. Acest indice se referă la disproporția relevantă de resurse economice, instituționale, politice, mediatice ori organizaționale dintre reclamant și pârât. Prin urmare, menținerea acestui indiciu este imperioasă pentru transpunerea fidelă a Directivei și pentru asigurarea unei evaluări contextuale a procedurilor de tip SLAPP. Aplicarea uniformă a normei urmează a fi asigurată prin aprecierea cumulativă a indiciilor prevăzuți de lege, prin motivarea hotărârilor judecătorești și prin explicațiile cuprinse în nota de fundamentare.
	12.	La pct. 4: - art. 35 alin. (2) se recomandă a fi completat cu un termen fix (de ex: cererile prevăzute la alin. (1) se examinează de urgență și în mod prioritar, într-un termen ce nu va depăși 15 zile lucrătoare de la data	Nu se acceptă Art. 35 alin. (2) din proiectul de lege consacră judecarea urgentă și prioritară a cererilor ca principiu general aplicabil tuturor garanțiilor procedurale instituite de proiect, care urmează a fi aplicat de

		depunerii acestora). Utilizarea unor termeni concreți oferă claritate pentru părțile implicate în proces, cât și instanței de judecată, asigurând o disciplină procesuală;	instanța de judecată în funcție de natura cererii și de circumstanțele cauzei. Adițional, în anumite cazuri, proiectul prevede termene-limită particulare, inclusiv prin art. 39 și 40, care reglementează procedura de examinare a cererii de respingere rapidă și efectele admiterii acesteia.
	13.	- la art. 37 alin. (1) se propune a fi expus după cum urmează: „(1) În orice etapă a procesului civil pornit împotriva unor persoane fizice sau juridice ca urmare a acțiunilor de mobilizare publică, instanța poate dispune, la cererea motivată a pârâtului, obligarea reclamantului la depunerea unei cauțiuni. Aceasta va fi stabilită într-un quantum suficient pentru a acoperi cheltuielile de judecată estimate și pentru a garanta repararea prejudiciului ce ar putea fi cauzat pârâtului prin depunerea unei cereri de chemare în judecată sau a unei cereri reconvenționale abuzive.”. Această reformulare elimină orice echivoc privind momentul solicitării cauțiunii, clarificând faptul că pârâtul poate beneficia de această garanție în orice etapă a procesului, atât în faza de fond, cât și cea de exercitare a căilor de atac. Această precizie terminologică conferă normei juridice o claritate sporită, prevenind interpretările restrictive care ar putea limita dreptul pârâtului la o protecție financiară imediată;	Nu se acceptă Art. 37 alin. (1) din proiectul de lege prevede expres că măsura cauțiunii poate fi dispusă „<i>în tot cursul procesului</i>”, la cererea motivată a pârâtului. Astfel, formularea actuală este suficient de clară și previzibilă.
	14.	- referitor la prevederile art. 38 alin. (1), se consideră oportună definirea explicită a sintagmei „cerere vădit neîntemeiată”, în vederea asigurării aplicabilității practice a normei juridice menționate mai sus și pentru a preveni riscul ca aceasta să rămână o lex imperfecta (literă moartă). O definire clară va oferi instanței de judecată un reper juridic predictibil, permițându-i astfel să identifice și să	Nu se acceptă Noțiunea de „<i>cerere vădit neîntemeiată</i>” nu necesită o definiție legală distinctă. Directiva (UE) 2024/1069 utilizează această noțiune fără a institui o definiție autonomă, ceea ce reflectă opțiunea normativă deliberată a legiuitorului european de a păstra marja de apreciere a instanței de judecată în raport cu circumstanțele concrete ale fiecărei cauze. O definire legală rigidă ar putea restrânge nejustificat

		respingă abuzul de drept într-o fază (etapă) incipientă a procesului;	posibilitatea instanței de a interveni prompt sau ar putea să nu acopere varietatea situațiilor în care o cerere poate avea caracter vădit neîntemeiat. Totodată, conceptul juridic de „<i>vădit neîntemeiat</i>” nu reprezintă o noțiune nouă în legislația procesual-civilă a Republicii Moldova. Codul de procedură civilă utilizează această sintagmă, inclusiv la art. 203 alin. (2) și la art. 433 alin. (1) lit. f). Mai mult, sintagma respectivă a făcut obiectul controlului de constituționalitate. Prin Decizia de inadmisibilitate nr. 33/2024, Curtea Constituțională a reținut, cu referire la practica Curții Europene a Drepturilor Omului, că este vădit neîntemeiată cererea care, în urma examinării preliminare a conținutului acesteia, deși îndeplinește condițiile formale de admisibilitate, nu indică nicio încălcare a drepturilor garantate de Convenția Europeană, fără a se trece la examinarea fondului cauzei. Prin urmare, caracterul vădit neîntemeiat al cererii urmează a fi apreciat de instanța de judecată în baza materialelor cauzei, a pozițiilor părților și a criteriilor relevante dezvoltate în jurisprudență, inclusiv lipsa aparentă sau evidentă a unei încălcări, lipsa probelor ori caracterul confuz sau vădit neros al capetelor de cerere. Aplicabilitatea practică a normei este asigurată prin procedura prevăzută la art. 39 și 40 din proiect, precum și prin obligația instanței de a-și motiva soluția.
15.	- la art. 39, alin. (4) se propune a fi reformulat după cum urmează: „(4) Sarcina probei privind temeinicia acțiunii revine reclamantului, care este obligat să demonstreze că cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională nu are un caracter vădit neîntemeiat. În acest sens, reclamantul trebuie să prezinte argumentele de fapt și de drept, cu indicarea	Nu se acceptă Formularea actuală a prevederii este suficient de clară și previzibilă.	

		probelor necesare pentru a permite instanței de judecată să aprecieze dacă cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională este sau nu vădit neîntemeiată.”. Această ajustare aduce un plus de rigoare terminologică și claritate structurală a normei juridice.	
	16.	Tot aici, se sugerează expunerea alin. (6) în următoarea redacție: „(6) Cererea de respingere rapidă se soluționează de urgență, iar termenul de pronunțare a soluției nu poate depăși o lună de la data depunerii acesteia.”. Redacția propusă, reflectă raționamentul expus mai sus, fiind fundamentată pe caracterul clar al dispoziției juridice. Corelativ, se atenționează faptul că termenul de „cel mult o lună” nu corespunde pe deplin caracterului „imediat” sau „rapid” în sensul strict al procedurii de „respingere rapidă”, or, scopul respingerii rapide este filtrarea timpurie a cauzelor civile de pe rolul instanței de cereri vădit nefondate înainte ca acestea să consume resurse. Un termen de o lună permite acumularea unor acte procedurale care contrazic ideea de filtrare și din aceste considerente cu toate că s-a optat pentru menținerea unui prag maxim de o lună, se recomandă reevaluarea acestui termen prin prisma volumului real de activitate al instanțelor de judecată. Este necesară identificarea unui echilibru între imperativul celerității și capacitatea administrativă de soluționare, astfel încât termenul stabilit să rămână unul realist, dar să asigure, în același timp, finalitatea procedurii de filtrare rapidă a cererilor.	Nu se acceptă A se vedea comentariile expuse la pct. 12 din prezenta sinteză.
	17.	Subsidiar, referitor la punctele 3 și 4 ale Art. I din proiect, se impune revizuirea acestora prin prisma normelor de tehnică legislativă instituite de Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.	Nu se acceptă Punctele 3 și 4 nu sunt contrare regulilor de tehnică legislativă.

		Astfel, potrivit art. 62 alin. (21) și art. 63 alin. (2) din legea menționată, în cazul completării actului normativ cu unul sau mai multe elemente structurale noi, acestea primesc numărul sau litera elementului structural de același tip (parte, carte, titlu, capitol, secțiune, subsecțiune, paragraf, articol, alineat, punct, subpunct, literă sau diviziune a acesteia) care le precedă, la care se adaugă indicii respectivi, iar modificările aduse actului normativ trebuie să se integreze armonios în actul respectiv, asigurându-se unitatea de stil și de terminologie, precum și succesiunea firească a elementelor structurale.	
	18.	Referitor la propunerea abrogării calomniei și injuriei din Codul contravențional, se apreciază că o astfel de măsură nu este oportună, fiind necesară menținerea unui mecanism de protecție a demnității umane și a onoarei, din următoarele considerente. Potrivit art. 14 alin. (1) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, cauzele cu privire la defăimare se examinează în procedură contencioasă, conform prevederilor Codului de procedură civilă, or, răspunderea contravențională și cea civilă operează pe planuri distincte, având finalități diferite. Eliminarea răspunderii contravenționale ar reduce eficiența protecției juridice, în special în situațiile în care este necesară o reacție rapidă. Astfel, procedura contravențională constituie un instrument de protecție prompt și accesibil pentru cetățeni. Abrogarea acestor norme ar transfera întreaga sarcină a protecției onoarei către instanțele civile, generând costuri procesuale semnificative și termene de soluționare îndelungate, ceea ce ar lăsa victimele fără o protecție juridică efectivă și imediată în fața agresiunilor verbale sau a denigrării.	Nu se acceptă A se vedea comentariile expuse la pct. 8 din prezenta sinteză.

		Totodată, se constată că argumentele invocate de autorul proiectului în nota de fundamentare sunt centrate preponderent pe protecția libertății presei și a activității jurnalistice, în conformitate cu normele Curții Europene a Drepturilor Omului. Or, prevederile art. 69 și 70 din Codul contravențional au un domeniu de aplicare general, vizând orice persoană și orice formă de exprimare, nu doar activitatea mass-media. În aceste condiții, abrogarea unor norme cu aplicabilitate generală nu poate fi justificată exclusiv prin argumente ce țin de un segment restrâns. Eventualele riscuri de abuz în privința jurnaliștilor urmează a fi abordate prin mecanisme și garanții specifice, nu prin eliminarea integrală a răspunderii contravenționale pentru injurie și calomnie. În concluzie, prezența acestor fapte în Codul contravențional este justificată de necesitatea ocrotirii ordinii publice și a drepturilor personalității.	
Centrul de Armonizare a Legislației	19.	Proiectul nu introduce o definiție specifică a „chestiunii de interes public” aplicabilă mecanismului anti-SLAPP, ci se raportează la definiția generală din art. 2 al Legii nr. 64/2010, care are un conținut mai restrâns decât cel prevăzut de Directiva (UE) 2024/1069. Astfel, această definiție națională limitează interesul public la exercitarea puterii publice și la alte probleme de interes general, în timp ce Directiva, la art. 4 (2), stabilește un domeniu mai larg, incluzând, cu titlu exemplificativ, drepturile fundamentale, sănătatea publică, siguranța, mediul și clima, activitățile persoanelor publice, procedurile din cadrul autorităților publice, acuzațiile de corupție și fraudă, precum și protejarea valorilor fundamentale ale UE, inclusiv, combaterea dezinformării. În acest sens, se impune introducerea unei definiții autonome, armonizate cu Directiva,	Nu se acceptă Definiția conceptului de „<i>interes public</i>” prevăzută la art. 2 din Legea nr. 64/2010 este mai largă decât definiția utilizată de Directiva (UE) 2024/1069. Legea nr. 64/2010 prevede că interesul public reprezintă, <i>inter alia</i>, interesul societății față de probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a acesteia. <i>Per a contrario</i>, Directiva (UE) 2024/1069 stabilește că interesul public vizează chestiunile care „afectează publicul” într-o asemenea măsură încât acesta poate avea un „interes legitim”. Prin urmare, din punct de vedere textual, definiția prevăzută de Directiva (UE) 2024/1069 operează cu un standard mai ridicat, condiționând existența interesului public numai în raport cu subiectele care

		pentru a asigura o aplicare uniformă și efectivă a mecanismelor anti-SLAPP și pentru a evita restrângerea nejustificată a sferei de protecție.	„afectează publicul” și care pot genera „interes legitim”. Deși, în practică, instanțele de judecată aplică standardele dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, modificarea textuală a definiției din Legea nr. 64/2010 ar putea fi interpretată ca o restrângere a domeniului de aplicare al acesteia și ar putea genera riscul reconsiderării practicii judiciare formate în acest domeniu. În acest context, menținerea definiției actuale este justificată, aceasta fiind suficient de largă pentru a acoperi domeniile enumerate cu titlu exemplificativ în Directiva (UE) 2024/1069, fără a diminua nivelul de protecție deja consacrat în dreptul intern.
	20.	Cu referire la Art. I, pct. 4 de introducere a art. 37 în proiectul de modificare, deși, sub aspectul instituirii cauțiunii, acesta este compatibil, în principiu, cu art. 10 din Directiva (UE) 2024/1069, se constată caracterul disproporționat al sancțiunii de scoatere automată a cererii de pe rol în caz de nedepunere. Lipsa unor criterii legale pentru stabilirea cauțiunii (indicii de abuz, situația financiară a reclamantului, proporționalitatea cuantumului, costurile estimate, etc.) afectează accesul efectiv la justiție. Se impune eliminarea automatismului sancțiunii și reglementarea unor criterii obiective de individualizare în acord cu principiul proporționalității prevăzut de art. 10 din Directivă.	Nu se acceptă Art. 37 din proiectul de lege este compatibil cu art. 10 din Directiva (UE) 2024/1069 și instituie suficiente garanții pentru respectarea principiului proporționalității și a dreptului de acces la justiție. În primul rând, cauțiunea nu se aplică automat, ci doar la cererea motivată a pârâtului și numai în baza aprecierii instanței de judecată. Prin urmare, dispunerea cauțiunii presupune o examinare individualizată a circumstanțelor cauzei și nu reprezintă o condiție generală de acces la instanță. În al doilea rând, proiectul stabilește criterii suficiente pentru determinarea cuantumului cauțiunii, aceasta urmând să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata despăgubirilor pentru repararea prejudiciului potențial cauzat prin introducerea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale. Aceste repere permit instanței să individualizeze cuantumul cauțiunii în funcție de datele concrete ale cauzei și de finalitatea măsurii.

			Totodată, criteriile menționate în obiecție, inclusiv existența unor indicii de abuz, situația financiară a părților și proporționalitatea cuantumului, țin de aprecierea instanței de judecată la examinarea cererii motivate a pârâtului și nu necesită o enumerare exhaustivă în textul normei. Introducerea unei liste rigide de criterii ar putea îngreuna aplicarea mecanismului și ar transforma examinarea cererii de cauțiune într-o analiză anticipată a fondului cauzei sau a caracterului abuziv al procedurii. În ceea ce privește consecința nedeunerii cauțiunii, scoaterea cererii de pe rol nu constituie o sancțiune disproporționată, ci o consecință procedurală a neexecutării unei obligații stabilite de instanță prin încheiere. Această soluție este necesară pentru a asigura caracterul efectiv al cauțiunii. Simpla suspendare a procedurii până la depunerea cauțiunii de către reclamant ar favoriza atingerea unuia dintre scopurile unei acțiuni de tip SLAPP, și anume menținerea unei presiuni psihologice și financiare asupra pârâtului prin păstrarea litigiului pe rol pentru o perioadă nedeterminată, inclusiv prin necesitatea de a suporta în continuare cheltuieli de asistență juridică și reprezentare. Astfel, în lipsa unei consecințe procedurale clare, măsura cauțiunii ar putea fi lipsită de eficiență, iar reclamantul ar putea menține pendinte procedura fără a executa obligația dispusă de instanță.
21.	Prevederile Art. I pct. 4 de introducere a art. 38 alin. (1) în proiectul de modificare, care limitează formularea cererii de respingere rapidă până la momentul începerii dezbaterilor în primă instanță, instituie o restrângere excesivă, de natură să afecteze efectivitatea mecanismului prevăzut la art. 10-13 din Directiva (UE) 2024/1069. Caracterul vădit	Nu se acceptă În conformitate cu Codul de procedură civilă, etapa dezbaterilor judiciare este precedată de etapa pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, reglementată la art. 183–191 din Cod. Pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare reprezintă o fază amplă a procesului civil, care,	

		neîntemeiat al acțiunii (inclusiv elementele specifice unui SLAPP) pot apărea și ulterior acestui moment, inclusive, din conduita procesuală a reclamantului. În absența posibilității de invocare ulterioară, norma pare să limiteze nejustificat dreptul pârâtului la un remediu efectiv și să diminueze efectul mecanismului de respingere rapidă reglementat de Directivă. Astfel, se propune completarea art. 38 alin. (1) cu o excepție care să permită formularea cererii și ulterior începerii dezbaterilor, în cazul în care temeiurile au apărut sau au devenit cunoscute ulterior pentru a asigura conformitatea cu cerințele de efectivitate și proporționalitate prevăzute de Directivă.	potrivit art. 183 alin. (2) din Codul de procedură civilă, are ca scop, între altele, determinarea raporturilor juridice dintre părți, constatarea circumstanțelor relevante pentru soluționarea justă a cauzei, stabilirea componenței participanților la proces, prezentarea tuturor probelor, examinarea cererilor procesuale depuse și stabilirea termenelor pentru efectuarea actelor procedurale. Adițional, potrivit art. 185 din Codul de procedură civilă, în cadrul acestei faze sunt realizate multiple acțiuni procesuale prin care se clarifică obiectul cauzei, pozițiile părților, probele admisibile și celelalte elemente necesare pentru examinarea litigiului. Prin urmare, având în vedere că în această etapă se realizează o evaluare amplă a cererii de chemare în judecată, a pozițiilor procesuale ale părților și a materialelor cauzei, caracterul „vădit” neîntemeiat al cererii trebuie să poată fi identificat până la începerea dezbaterilor judiciare. Dacă, după parcurgerea etapei de pregătire a cauzei, cererea este pusă în dezbateri judiciare, cauza intră în faza examinării fondului, iar aplicarea unui mecanism distinct de respingere rapidă nu mai corespunde naturii juridice a acestuia. Or, din punct de vedere al coerenței conceptuale, caracterul „vădit” al netemeinicieii presupune că lipsa de temei a cererii poate fi constatată într-o etapă incipientă a procesului, fără o examinare aprofundată a fondului. După începerea dezbaterilor judiciare, eventualele elemente privind netemeinicia cererii sau conduita abuzivă a reclamantului pot fi valorificate de instanță la soluționarea fondului cauzei, la repartizarea cheltuielilor de judecată și, după caz, la aplicarea remediilor prevăzute de proiect.
--	--	--	--

	22.	La Art. I, pct. 4 de completare cu art. 41 în proiectul de modificare, trimiterea generică la Codul de procedură civilă nu garantează recuperarea efectivă a tuturor cheltuielilor suportate de pârât în cauzele de tip SLAPP, în special, a celor de asistență juridică, susceptibile de reducere, ceea ce poate afecta eficiența mecanismului prevăzut de Directivă. Totodată, art. 42, prin limitarea formulării cererii reconvenționale până la începerea dezbaterilor, instituie o restrângere excesivă, în condițiile în care caracterul abuziv al acțiunii și prejudiciul pot deveni evidente ulterior, iar promovarea unei acțiuni separate implică sarcini suplimentare. În consecință, se impune completarea art. 41 cu o prevedere expresă privind recuperarea cheltuielilor rezonabile și necesare, precum și modificarea art. 42 pentru a permite formularea cererii de despăgubiri și ulterior, dacă temeiurile au apărut sau au devenit cunoscute ulterior.	Nu se acceptă Prevederile Codului de procedură civilă asigură transpunerea deplină a art. 14 din Directiva (UE) 2024/1069. Astfel, potrivit art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părții care a avut câștig de cauză, cheltuielile de judecată. Totodată, această prevedere reglementează un aspect procedural important, stabilind că, în cazul admiterii parțiale a acțiunii, reclamantului i se compensează cheltuielile de judecată proporțional cu partea admisă din pretenții, iar pârâtului – proporțional cu partea respinsă din pretențiile reclamantului. Adițional, art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Această soluție este compatibilă cu norma corespondentă din Directiva (UE) 2024/1069, potrivit căreia reclamantul poate fi obligat să suporte, inclusiv, cheltuielile integrale de reprezentare juridică suportate de pârât, cu excepția cazului în care cuantumul acestor cheltuieli este excesiv. Prin urmare, trimiterea la Codul de procedură civilă nu afectează efectivitatea mecanismului prevăzut de Directivă. În partea ce ține de propunerea de modificare a art. 42 din proiect, care ar permite formularea unei cereri de despăgubiri după începerea dezbaterilor judiciare, această propunere este incompatibilă cu
--	-----	---	--

		arhitectura conceptuală a legislației procesual-civile a Republicii Moldova. Cererea de despăgubiri reprezintă, în esență, o pretenție civilă cu caracter patrimonial. Potrivit Codului de procedură civilă, o asemenea pretenție poate fi valorificată fie pe calea unei cereri reconvenționale, fie pe calea unei acțiuni civile separate. Această structură este reflectată și în art. 42 din proiect, care reglementează, la alin. (1), formularea cererii reconvenționale, iar la alin. (2), posibilitatea intentării unei acțiuni civile separate. Prin urmare, permiterea formulării unei cereri de despăgubiri după începerea dezbaterilor judiciare ar echivala cu introducerea unei noi pretenții civile într-o etapă avansată a procesului, ceea ce ar modifica obiectul litigiului, ar impune administrarea unor probe suplimentare și ar tergiversa examinarea cauzei. Această soluție ar afecta previzibilitatea procesului civil și principiul contradictorialității. Totodată, limitarea prevăzută de art. 42 alin. (1) din proiect nu lipsește pârâtul de dreptul la repararea prejudiciului. În cazul în care prejudiciul sau temeiurile acestuia apar ori devin cunoscute ulterior, pârâtul poate formula o acțiune separată, în condițiile art. 42 alin. (2) din proiect și ale legislației procesual-civile.
23.	La Art. I, pct. 4 de introducere a art. 48 în proiectul de modificare, alin. (1) lit. b) utilizează formula „respinse ca neîntemeiate”, deși mecanismul special vizează cereri „vădit neîntemeiate”. Se recomandă înlocuirea acesteia cu „respinse ca vădit neîntemeiate” pentru asigurarea coerenței terminologice cu actul UE.	Se acceptă Prevederea se modifică în mod corespunzător.

	24. Cu referire la Art. III de modificare a art. 20 din Legea nr. 198/2007, menționăm că, deși extinderea asistenței juridice garantate de stat pentru formularea cererii de respingere rapidă constituie o măsură pozitivă, reglementarea pare a fi insuficientă, întrucât limitează protecția doar la această etapă procedurală. Excluderea altor mecanisme esențiale, precum cererea de instituire a cauțiunii, recuperarea cheltuielilor de judecată, solicitarea despăgubirilor, apărarea împotriva hotărârilor străine sau promovarea unei acțiuni separate pentru repararea prejudiciului afectează caracterul efectiv al protecției acordate victimelor SLAPP. În acest context, se impune extinderea sferei asistenței juridice garantate de stat la toate instrumentele procedurale specifice mecanismului anti-SLAPP pentru a asigura o protecție completă și efectivă.	Nu se acceptă Afirmația privind pretinsa excludere a asistenței juridice garantate de stat în privința altor mecanisme procesuale nu poate fi reținută. Precizăm că acordarea asistenței juridice garantate de stat, în speță a asistenței juridice calificate, poate avea loc în mai multe modalități: a) acordarea asistenței juridice calificate indiferent de nivelul veniturilor, pentru persoanele prevăzute la art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat; b) acordarea asistenței juridice calificate în dependență de nivelul veniturilor, pentru persoanele al căror venit este mai mic decât salariul minim lunar pe țară stabilit de Guvern; c) acordarea asistenței juridice calificate parțial gratuite, în cazul în care venitul persoanei nu depășește salariul minim lunar pe țară cu mai mult de 30%. Astfel, cu titlu general, la orice etapă a unei proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, pârâtul poate beneficia de asistență juridică garantată de stat în condițiile menționate la lit. b) și c), dacă întrunește criteriile prevăzute de lege. Prin urmare, proiectul nu exclude acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru celelalte mecanisme procesuale specifice procedurilor anti-SLAPP. Totodată, pentru formularea cererii de respingere rapidă, proiectul instituie o garanție suplimentară, acordând pârâtului posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor. Această soluție este justificată de caracterul specific al cererii de respingere rapidă, care reprezintă principalul instrument procedural de
--	---	--

		intervenție timpurie împotriva cererilor vădit neîntemeiate. Precizăm că în statele membre ale Uniunii Europene asistența juridică garantată de stat în asemenea litigii este acordată exclusiv în funcție de nivelul veniturilor. O soluție distinctă a fost identificată în Lituania, care acordă asistență juridică indiferent de nivelul veniturilor pentru formularea cererilor de respingere rapidă, model care a fost avut în vedere la elaborarea prezentului proiect.² Prin urmare, art. III din proiect nu limitează accesul la asistență juridică garantată de stat, ci instituie o garanție suplimentară pentru pârât în privința cererii de respingere rapidă. Regimul general al asistenței juridice garantate de stat rămâne aplicabil pentru celelalte mecanisme procesuale, în condițiile Legii nr. 198/2007.
	25.	La Art. I, pct. 4 de introducere a art. 43 alin. (3) în proiectul de modificare, se omite din definiția procedurilor abuzive sintagma „exploatând adesea un dezechilibru de putere între părți”, prevăzută la art. 4, pct. 3 din Directivă, aceasta fiind repositionată în lista indicilor (lit. a). Deși, soluția este per general compatibilă cu Directiva, această reformulare poate afecta coerența conceptuală a definiției, întrucât, în filosofia Directivei, dezechilibrul de putere constituie o trăsătură frecventă a fenomenului SLAPP, integrată în definiția sa, ci nu un element de natură cumulativă sau condiționantă, ori indicii au un rol exclusiv probatoriu și orientativ. În lipsa unei clarificări exprese, există riscul unei interpretări restrictive în practică, în sensul condiționării calificării unei proceduri ca abuzive de existența Nu se acceptă Directiva (UE) 2024/1069 utilizează sintagma „exploatând adesea un dezechilibru de putere între părți”, ceea ce confirmă că dezechilibrul de putere reprezintă o trăsătură frecventă a procedurilor de tip SLAPP, dar nu o condiție indispensabilă pentru calificarea unei proceduri ca fiind abuzivă. Aceeași abordare rezultă și din considerentele Directivei, potrivit cărora dezechilibrul de putere, atunci când există, sporește efectele dăunătoare și efectul de intimidare al procedurilor judiciare împotriva mobilizării publice, fără a constitui o componentă obligatorie a acestora. Prin urmare, includerea dezechilibrului de putere în lista indicilor are rolul de a consolida caracterul său orientativ și probatoriu, evitând interpretarea

² Art. 12 pct. 14) din Legea Lituaniei privind asistența juridică garantată de stat:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EAA93A47BAA1/asr>

		dezechilibrului de putere, ceea ce ar fi contrar Directivei.	acestui ca element constitutiv obligatoriu al definiției. O abordare similară se regăsește și în legislația statelor membre ale Uniunii Europene, cum ar fi Slovenia.³ Soluția propusă permite instanței de judecată să țină cont de existența unui dezechilibru de putere atunci când acesta rezultă din circumstanțele cauzei, fără a condiționa aplicarea mecanismului anti-SLAPP de constatarea acestui element în fiecare caz. Totodată, lista indicilor prevăzută de proiect are caracter orientativ, iar nu cumulativ sau limitativ. Astfel, calificarea unei proceduri ca fiind abuzivă urmează a fi realizată prin aprecierea ansamblului circumstanțelor cauzei, inclusiv a scopului principal al procedurii, a caracterului neîntemeiat al cererii, a conduitei reclamantului, a disproporției pretențiilor și, după caz, a dezechilibrului de putere dintre părți. În consecință, redacția proiectului nu permite interpretarea potrivit căreia existența dezechilibrului de putere ar reprezenta o condiție obligatorie pentru constatarea caracterului abuziv al procedurii. Dimpotrivă, plasarea acestuia în lista indicilor contribuie la evitarea unei asemenea interpretări restrictive.
Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	26.	În proiectul de lege, CNAJGS este vizat prin una dintre completările propuse la Art. III. a proiectului – Articolul 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157–160, art. 614), cu modificările ulterioare, se completează cu litera k) cu următorul cuprins: „k) persoanele care intenționează să depună o cerere prevăzută la art. 35 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare.”	Precizare Opțiunea introducerii acestei categorii de beneficiari ai asistenței juridice calificate, indiferent de nivelul veniturilor, este justificată prin prisma interesului public de a institui garanții sporite împotriva procedurilor judiciare abuzive îndreptate împotriva dezbaterilor publice. Această soluție instituie standarde mai înalte în materia măsurilor de suport acordate victimelor

³ Art. 4 alin. (4) din Legea Sloveniei privind măsurile de protecție împotriva acțiunilor strategice de împiedicare a participării publice:
<https://pisrs.si/pregledPredpisa?sop=2026-01-0345>

		Această completare introduce o nouă categorie de beneficiari ai asistenței juridice garantate de stat, indiferent de nivelul veniturilor, și anume persoanele care intenționează să depună o cerere de respingere rapidă a cererilor vădit neîntemeiate, în conformitate cu procedura prevăzută în secțiunea a 2-a a Legii nr. 64/2010. În legătură cu aceasta, facem o precizare importantă cu privire la faptul că, în conformitate cu art. 2 din Legea 198/2007, asistență juridică garantată de stat constituie acordare a serviciilor juridice și a serviciilor de mediere prevăzute în prezenta lege din contul mijloacelor destinate acordării unor astfel de servicii persoanelor care nu dispun de suficiente mijloace financiare pentru plata lor și care întrunesc condițiile stipulate în prezenta lege. De aici deducem că, acest tip de servicii este destinat persoanelor social-vulnerabile, iar principala condiție de eligibilitate este verificarea capacității de plată. Scutirea de această verificare și acordarea asistenței juridice indiferent de nivelul de venit al persoanei constituie o excepție de la regula generală, toate cazurile fiind expres prevăzute în art. 20 din Legea 198/2007, având la bază o justificare social-juridică, motivarea fiecărui caz având ca scop de a nu admite cazuri de abuz. În nota de fundamentare este prezentat drept argument doar faptul că „procedura de respingere este una tehnică și trebuie activată într-un termen timpuriu al procesului”, însă nu este justificată de ce această categorie de persoane ar trebui scutite de verificarea capacității de plată. Precizăm faptul că, din punct de vedere al termenului de procesare a cererii de acordare asistenței juridice calificate	procedurilor de tip SLAPP și este inspirată din legislația Lituaniei.⁴ În ceea ce privește impactul financiar, precizăm că domeniul de aplicare al prevederii este unul limitat, fiind circumscris exclusiv pregătirii și formulării cererii de respingere rapidă. Totodată, numărul cauzelor de tip SLAPP este, prin natura mecanismului, unul restrâns și determinabil, iar eventuala solicitare de asistență juridică urmează a fi examinată potrivit procedurilor aplicabile în sistemul de asistență juridică garantată de stat. Din aceste considerente, introducerea acestei categorii nu va necesita alocări bugetare suplimentare și se va realiza în limita bugetului planificat al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.
--	--	---	--

⁴ Art. 12 pct. 14) din Legea Lituaniei privind asistența juridică garantată de stat:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EAA93A47BAA1/asr>

		garantate de stat, în conformitate cu art. 26 din Legea 198/2007, diferența este una foarte mică, de 1 zi lucrătoare – pentru cazurile în care persoanele sunt scutite de testul financiar și 3 zile lucrătoare în ordinea generală. Atenționăm asupra faptului că, includerea oricărei categorii în lista persoanelor care beneficiază de asistență juridică calificată garantată de stat indiferent de nivelul de venit prevăzută în art. 20 din Legea 198/2007, împovărează în mod direct bugetul destinat acordării unor asemenea servicii. Atragem atenția asupra faptului că în nota de fundamentare lipsește evaluare impactului financiar și justificarea exactă a necesității de a scuti categoria respectivă de persoane de verificarea capacității de plată și acordare asistenței indiferent de nivelul de venituri. Reiterăm ideea că, asistența juridică garantată de stat este un serviciu public care nu este oferit la simpla cerere a persoanei, ci doar celor care au nevoie de aceste servicii, dar nu îl pot procura de sine stătător. În această ordine de idei, o opțiune ar putea constitui formularea expresă în legea specială: „persoanele care intenționează să depună o cerere prevăzută la art. 35 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare au dreptului la asistența juridică garantată de stat în condițiile Legii 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat”. Dacă, autorul proiectului de lege insistă pe scutirea de verificarea capacității de plată a categoriei respective de persoane, considerăm că ar fi oportună justificare acestei scutiri în nota de fundamentare și evaluarea impactului financiar, pentru ca ulterior acestea să stea la baza argumentării ajustării bugetului destinat asistenței juridice garantate de stat.	
--	--	---	--

		Totodată, potrivit notei de fundamentare, asistența juridică garantată de stat ar urma să se limiteze la pregătirea și redactarea cererii de respingere rapidă a acțiunilor vădit neîntemeiate, prevăzută la art. 35 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2010, prin care pârâtul poate solicita, în cadrul unei proceduri judiciare inițiate ca urmare a implicării sale în acțiuni de mobilizare publică, respingerea rapidă a cererii, în conformitate cu subsecțiunea a 2-a. În textul proiectului de lege este reglementată procedura de respingere rapidă a cererilor vădit neîntemeiate (Secțiunea a 2-a, art. 39), unde se prevede că instanța de judecată poate respinge o astfel de cerere fără organizarea dezbaterilor publice, dacă apreciază că acestea nu sunt necesare, ținând cont de circumstanțele cauzei. Această formulare presupune, totuși, posibilitatea participării părților în proces, în cazul în care instanța decide desfășurarea dezbaterilor. De asemenea, nota de fundamentare indică faptul că interpretarea sintagmei „cereri vădit neîntemeiate” urmează a fi realizată ținând cont de criteriile expuse în Ghidul practic privind condițiile de admisibilitate, precum: lipsa aparentă a unei încălcări, absența probelor în susținerea capetelor de cerere și caracterul confuz sau fantezist al acestora. În acest context, considerăm necesară menționarea expresă a acestor criterii în textul proiectului de lege, și nu doar la nivelul notei de fundamentare. O asemenea clarificare normativă ar asigura o aplicare uniformă și previzibilă a mecanismului, oferind avocaților implicați în acordarea asistenței juridice garantate de stat repere clare pentru evaluarea și formularea cererilor de respingere rapidă, precum și protejarea eficientă a beneficiarilor în cadrul acestor proceduri.	
--	--	--	--

		Salutăm și susținem poziția Ministerului Justiției privind armonizarea legislației naționale cu standardele Directivei (UE) 2024/1069 și, cu luarea în considerare a mențiunilor expuse supra, nu avem obiecții asupra proiectului de lege.	
Avocatul Poporului	27.	Ombudsmanul atrage atenția, că din examinarea proiectului se stabilește că cadrul de reglementare propus, satisface în general protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică. Cu toate acestea, se evidențiază o acoperire insuficientă a segmentului apărătorilor drepturilor omului (ADO) atât prin definirea apărătorilor drepturilor omului, care este un concept mai larg, cât și a altor mecanisme de monitorizare și protecție a drepturilor apărătorilor drepturilor omului. Chiar dacă se argumentează că prin proiectul dat se urmărește inclusiv acoperirea segmentului de protecție a apărătorilor drepturilor omului, Ombudsmanul consideră că, o asemenea abordare apare ca fiind limitată și insuficientă, ori activitatea ADO nu se reduce la exercitarea libertății de exprimare și nici riscurile la care aceștia sunt expuși și nu se rezumă la litigii abuzive, acestea fiind doar una dintre formele de presiune, întâlnită mai ales în cazul jurnaliștilor. Avocatul Poporului reamintește că Republica Moldova și-a asumat în mod explicit, inclusiv prin documente strategice, obligația de a consolida cadrul juridic și instituțional pentru protecția apărătorilor drepturilor omului, iar aceste angajamente nu pot rămâne doar la nivel declarativ. În special, Programul Național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027 prevede expres în Obiectivul specific 1.4. elaborarea cadrului	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 33 din prezenta sinteză.

		normativ privind asigurarea securității apărătorilor drepturilor omului și a jurnaliștilor, inclusiv în regiunea transnistreană. Astfel, adoptarea unei legi speciale în acest domeniu nu reprezintă doar o soluție tehnică, ci are o importanță majoră pentru asigurarea coerenței normative și pentru oferirea unui răspuns prompt la provocările și vulnerabilitățile existente pe segmentul promovării și protecției drepturilor omului. Astfel, având în vedere că prin prezentul proiect drepturile apărătorilor drepturilor omului sunt asigurate parțial, se impune necesitatea de a adopta cadrul legal al apărătorilor drepturilor omului ca proiect de lege separat. În cazul în care este abordat subiectul apărătorilor drepturilor omului cu certitudine acesta urmează a fi tratat printr-o abordare extinsă. Astfel, cei mai evidenți apărători ai drepturilor omului sunt cei a căror activitate zilnică evoluează vizează în mod specific promovarea și protejarea drepturilor omului printre care se regăsesc, observatorii. Iminența clarificării și definirii explicite a apărătorilor drepturilor omului reiese nu numai din faptul asumării angajamentului de către Republica Moldova prin prisma documentelor strategice, dar rezultă și din faptul că „apărătorul drepturilor omului” nu poate fi limitat la o anumită activitate sau anumite circumstanțe. Or, pentru a caracteriza o persoană în calitate de „apărător al drepturilor omului” rolul primordial nu îl reprezintă titlul persoanei respective sau denumirea organizației pentru care lucrează, dar mai degrabă caracterul de apărare a drepturilor omului prin prisma activității desfășurate. Caracterul esențial în asemenea cazuri nu constă anume în recunoașterea persoanei ca un „activist pentru drepturile omului” sau să lucreze	
--	--	--	--

		pentru o organizație de profil sau care include componenta „drepturile omului” în denumirea sa, sau chiar să lucreze pentru o organizație pentru a nu fi un apărător al drepturilor omului. O asemenea intervenție este necesară pentru a institui un cadru coerent, clar și efectiv, în concordanță cu angajamentele asumate de Republica Moldova și cu standardele internaționale relevante, care să asigure coerența intervențiilor legislative și să trateze cu prioritate maximă problema protecției apărătorilor drepturilor omului (inclusiv pentru cei din stânga Nistrului) ținând cont de rolul major al acestora într-o societate democratică. Este necesar de remarcat că, persoanele care desfășoară activități de sensibilizare a comunităților pe diverse probleme privind drepturile omului precum HIV/SIDA, activiștii pentru drepturile popoarelor indigene, activiștii de mediu sau voluntarii care activează în domeniul dezvoltării joacă, de asemenea, un rol crucial în calitate de apărători ai drepturilor omului. În lumina celor expuse, opinăm în privința faptului că statul, atât prin prisma angajamentelor asumate prin intermediul documentelor strategice, cât și prin prisma importanței subiectului ar trebui să recunoască rolul esențial al apărătorilor drepturilor omului și să întreprindă măsurile de rigoare în partea ce ține de promovarea în mod activ a activității și realizărilor apărătorilor drepturilor omului inclusiv prin reglementarea legislativă separată. Recomandare 1: excluderea din nota de fundamentare a referinței la acțiunea nr. 31 din PNA, ci menționarea exclusiv a acțiunii nr.30; Recomandare 2: promovarea cadrului legal apărătorilor drepturilor omului ca proiect de lege separat.	
--	--	--	--

	28. Articolele 34 - 48, preconizate a fi introduse în Legea nr.64/2010 au natură pur procesuală, ceea ce poate conduce la fragmentarea cadrului procesual civil, ori proiectul intervine asupra Codului de procedură civilă într-o manieră punctuală. Articolul V al proiectului modifică art. 185 al Codului (prin introducerea literei c²) și art. 47¹ (prin introducerea literei i)), însă fără a integra în Cod nici cauțiunea specifică, nici cheltuielile integrale de reprezentare juridică, nici intervenția terților în susținerea pârâtului, nici amenda. În forma propusă, judecătorul care consultă Codul de procedură civilă nu va găsi referințele specifice la majoritatea instrumentelor anti-SLAPP. Recomandare: examinarea oportunității includerii instrumentelor procesuale propuse prin articolele 36 - 44 ale noii Secțiuni a 3-a din Legea nr. 64/2010 în Codul de procedură civilă, într-o secțiune nouă dedicată.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 35 din prezenta sinteză.
	29. Referitor la mecanismele de protecție a drepturilor apărătorilor drepturilor omului, se stabilește că art. 47 proiect, atribuie Oficiului Avocatului Poporului obligația de a publica pe pagina web oficială informații privind garanțiile procesuale, remediile și măsurile de sprijin prevăzute de lege. Chiar dacă Avocatul Poporului potrivit prevederilor art. 1, alin.(2) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului, are atribuția de informare a publicului și de promovare a drepturilor omului, se ridică semne de întrebare cu privire la oportunitatea reglementării unei asemenea obligații față de Oficiul Avocatului Poporului într-o lege sectorială privind libertatea de exprimare, fără o corelare explicită cu cadrul normativ instituțional al Ombudsmanului.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 36 din prezenta sinteză.

		Recomandare: modificarea propusă prin art.47 din proiect să fie reflectată și în Legea nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului.	
	30.	În partea ce ține de atribuțiile Agenției Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească prevăzute în art. 48 din proiect, Ombudsmanul consideră că acestea trebuie să se regăsească și în actul normativ care reglementează funcționarea Agenției. Aceasta se impune inclusiv pentru transpunerea integrală a art. 19 din Directivă, care impune statelor publicarea, în format electronic și ușor accesibil, a hotărârilor definitive pronunțate de instanțele naționale de apel sau de instanța supremă în cauzele privind procedurile care intră în domeniul de aplicare al Directivei. Recomandare: modificarea propusă prin art.48 din proiect să fie reflectată și în Hotărârea Guvernului nr.748/2024 cu privire la Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 37 din prezenta sinteză.
	31.	În partea ce ține de cheltuielile de judecată, art. 41 din proiect stabilește că, în cazul în care instanța constată caracterul abuziv al procedurii, aceasta obligă reclamantul, la cererea pârâtului, la plata cheltuielilor de judecată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă. Redactarea propusă nu transpune însă integral art. 14 din Directivei, care prevede obligarea reclamantului la suportarea tuturor tipurilor de cheltuieli de judecată, inclusiv a cheltuielilor integrale de reprezentare juridică suportate de pârât, cu excepția cazului în care cuantumul acestora este excesiv. Problema rezultă din trimiterea generică la Codul de procedură civilă, deoarece art. 96 alin. (2) din Cod permite instanței să reducă onorariul avocatului la un cuantum considerat rezonabil, dacă îl apreciază ca	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 43 din prezenta sinteză.

		fiind excesiv. În cauzele SLAPP, însă, cheltuielile de apărare constituie ele însele unul dintre principalele prejudicii suferite de pârât, tocmai pentru că scopul reclamantului este de a îl epuiza financiar. Aplicarea reducerii generale din art. 96 alin.(2) din Cod ar putea contravine scopului Directivei. Articolul 14 alin. (2) din Directivă impune statelor să se asigure că, în cazul în care dreptul intern nu garantează plata integrală a cheltuielilor care depășesc quantumurile stabilite prin legi sau prin listele onorariilor, aceste cheltuieli sunt acoperite integral prin alte mijloace disponibile, cu excepția cazului în care quantumul acestora este excesiv. Recomandare: ajustarea art.41 din proiect, sau articolul corespunzător din Codul de procedură civilă astfel, încât să garanteze plata integrală a cheltuielilor de reprezentare.	
	32.	În partea ce ține de modificările aduse la Codul Contravențional. Potrivit art. II din proiect prin care art. 69 și 70 din Codul contravențional nr. 218/2008 se abrogă, Ombudsmanul înțelege necesitatea acestei acțiuni. Totuși în nota de fundamentare nu au fost identificate date statistice sau referiri la studii care ar constata dacă aceste articole au fost utilizate doar în scopul lezării drepturilor la libertatea de exprimare. Astfel, apare îngrijorarea lipsei de protecție a persoanelor, ori proiectul nu oferă alternative contravențiilor propuse spre abrogare. Relevanța accentuării unei argumentări forte în cazul dat pe date statistice concludente derive din faptul că un asemenea tip de informație constituie un argument indispensabil a unei societăți modern, cu o ferirea unei imagini imparțiale și exacte a situației și evoluției pe un segment/domeniu. Or, statisticile de înaltă calitate și comparabile sunt, de asemenea, din	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 8 și 46 din prezenta sinteză.

		ce în ce mai importante pentru analiză și luarea deciziilor și oferă posibilitatea de a evita pe viitor discuții în contradictoriu în privința unor anumite inițiative sau decizii legislative. Prin urmare apare necesitatea completării notei de fundamentare, sau revizuirea cel puțin în partea ce ține de injurie cu concretizarea că aspectele privind asigurarea dreptului la libertatea de exprimare vor fi examinate conform prevederilor Legii nr.64/2010 cu privire la libertatea de exprimare. Recomandare 1: completarea notei de fundamentare cu informații sau date statistice care să ofere claritate abrogării contravențiilor de „injurie” și „calomnie”; Recomandare 2: reformularea art. II din proiect, astfel încât alte pături de persoane să poată beneficia de protecție împotriva ofenselor (de ex.: injuriei).	
A.O. „Promo-LEX”	33.	Nota de fundamentare a proiectului invocă, la punctul 2.1 lit. c), ca temei al intervenției legislative „acțiunile nr. 30 și 31 din Capitolul 23 al Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029”.⁶ Cele două acțiuni au obiect distinct, indicatori distincți și rezultate așteptate distincte. Acțiunea nr. 30 vizează transpunerea Directivei (UE) 2024/1069, și anume mecanismele procesuale anti-SLAPP. Acțiunea nr. 31 vizează elaborarea cadrului legal privind recunoașterea și protecția apărătorilor drepturilor omului, instrument normativ distinct, al cărui conținut este determinat de Declarația Organizației Națiunilor Unite din 1998 privind apărătorii drepturilor omului⁷, de Orientările Uniunii Europene privind apărătorii drepturilor omului și de Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758.	Precizare Precizăm că acțiunea nr. 31 vizează alinierea la Recomandarea (UE) 2022/758 a Comisiei din 27 aprilie 2022 privind protecția jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului implicați în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”). Obiectul acestui act al UE, prevăzut la pct. 1 din Recomandare, constă în stabilirea unor orientări pentru ca statele membre să ia măsuri eficace, adecvate și proporționale în vederea abordării procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive împotriva mobilizării publice și pentru protejarea, în special, a jurnaliștilor și a apărătorilor drepturilor omului împotriva unor astfel de proceduri, cu respectarea deplină a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale.

		Caracterul distinct al celor două instrumente a fost confirmat chiar de Ministerul Justiției prin anunțul din 17 aprilie 2025 privind inițierea separată a proiectului de lege privind apărătorii drepturilor omului, care corespunde acțiunii 1.4.1 din Programul Național privind Drepturile Omului pentru anii 2024-2027.8 Relevant este și faptul că, în decembrie 2024, Oficiul Avocatului Poporului a supus consultării publice un concept distinct privind recunoașterea și protecția apărătorilor drepturilor omului, iar în februarie 2025 a transmis Ministerului Justiției o propunere concretă de îmbunătățire a legislației în acest domeniu. Cadrul legal privind apărătorii drepturilor omului presupune, potrivit standardelor menționate, cel puțin următoarele elemente constitutive: o definiție a apărătorului drepturilor omului bazată pe activitatea desfășurată; consacarea drepturilor apărătorilor și a obligațiilor pozitive ale statului de a asigura un mediu sigur și favorabil; instituirea unor mecanisme de sprijin financiar, juridic și psihologic; o componentă instituțională de protecție, de regulă în cadrul Oficiului Avocatului Poporului; măsuri specifice pentru categoriile expuse unor riscuri sporite, inclusiv femeile apărătoare, apărătorii din mediul rural, apărătorii drepturilor minorităților și ai drepturilor mediului. Niciunul dintre aceste elemente nu se regăsește în proiectul de lege supus consultării. Acoperirea formală a acțiunii nr. 31 din Programul național de aderare prin proiectul de transpunere a Directivei (UE) 2024/1069 nu satisface indicatorul Programului. Combinarea celor două acțiuni într-un singur instrument legislativ riscă să fie evaluată drept neconformă în rapoartele de progres ale Comisiei Europene, cu potențial de a întârzia bifarea	Prin urmare, referința la această acțiune se menține, întrucât obiectul acesteia se circumscrie obiectului prezentului proiect de lege. Totodată, unii dintre principalii beneficiari ai Recomandării (UE) 2022/758 sunt apărătorii drepturilor omului. Acest fapt rezultă atât din însăși denumirea Recomandării, cât și din conținutul acesteia. În acest sens, recitalul 7 din Recomandare precizează că apărătorii drepturilor omului joacă un rol important în democrațiile europene, în special în ceea ce privește respectarea drepturilor fundamentale, a valorilor democratice, a incluziunii sociale, a protecției mediului și a statului de drept. Aceștia trebuie să poată participa activ la viața publică și să își exprime opiniile cu privire la chestiuni de natură politică și la procese decizionale, fără teama de intimidare. Pornind de la aceste considerente, transpunerea Directivei (UE) 2024/1069 și implementarea Recomandării (UE) 2022/758 se circumscriu și acțiunii nr. 7.1 din Capitolul III „Rolul societății civile” al Foii de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 276/2025, care prevede <i>„adoptarea modificărilor la cadrul legal pentru a proteja apărătorii drepturilor omului și reglementarea mecanismului de protecție a acestora”</i>. Alte modificări legislative care vor urmări consolidarea mecanismelor de protecție a apărătorilor drepturilor omului se vor realiza printr-un proiect de lege distinct. În acest sens, prin scrisoarea nr. 03/5058 din 8 mai 2026, Ministerul Justiției a solicitat organizațiilor societății civile prezentarea propunerilor privind eventualele intervenții necesare în legislația sectorială.
--	--	---	--

		indicatorului și, implicit, parcursul european al Republicii Moldova pe Capitolul 23. Pe fond, problema nu este doar una de formalitate raportativă. Activitatea apărătorilor drepturilor omului nu se reduce la exercitarea libertății de exprimare. Un apărător al drepturilor mediului care se opune unui proiect industrial, un apărător al drepturilor persoanelor cu dizabilități care contestă o decizie administrativă sau un apărător al drepturilor minorităților care organizează o întrunire pașnică se expun unor riscuri care depășesc cadrul unei proceduri judiciare în materie civilă. Aceste riscuri includ: criminalizarea prin norme penale sau contravenționale formulate ambiguu, intimidarea prin inspecții abuzive, presiunile asupra donatorilor, campaniile de dezinformare și, în cazurile extreme, violența fizică. Instrumentele necesare pentru a răspunde acestor riscuri sunt distincte de cele prevăzute de Directiva (UE) 2024/1069. Ele presupun intervenții în legislația privind întrunirile publice, în legislația privind organizațiile necomerciale, în legislația penală și contravențională, precum și în cadrul instituțional al Oficiului Avocatului Poporului și al organelor de aplicare a legii. Acest spectru nu poate fi acoperit prin modificări punctuale ale Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare. Recomandare: La punctul 2.1 lit. c) al notei de fundamentare, referința la acțiunea nr. 31 din Capitolul 23 al Programului național de aderare se elimină. Se menține exclusiv referința la acțiunea nr. 30. Cadrul legal privind apărătorii drepturilor omului se promovează printr-un proiect de lege distinct, în termenul asumat de Republica Moldova prin acțiunea 7.1 a Foii de parcurs privind „Funcționarea	
--	--	---	--

		Instituțiilor Democratice”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 276/2025, și anume decembrie 2026.	
	34.	Proiectul plasează noul cadru privind combaterea procedurilor judiciare abuzive în Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, prin introducerea unei secțiuni noi (Secțiunea a 3-a din Capitolul II), cuprinzând articolele 34-48 nou introduse. Această alegere restrânge artificial domeniul de protecție instituit prin Directivă. Articolul 4 punctul 1 al Directivei definește „mobilizarea publică” drept exercitarea a patru libertăți distincte: libertatea de exprimare și de informare, libertatea artelor și științelor, libertatea de întrunire și libertatea de asociere.¹⁰ Legea nr. 64/2010 reglementează substanțial doar prima dintre aceste libertăți. Obiectul său, declarat la art. 1, este asigurarea libertății de exprimare, iar aparatul conceptual, principiile și jurisprudența care o însoțesc sunt centrate pe această libertate. Consecința practică a acestei alegeri este că un cercetător care publică rezultate incomode pentru o corporație, un sindicalist care organizează o grevă, un activist care coordonează un protest sau un artist a cărui creație este subiectul unei acțiuni civile abuzive va fi trimis la o lege al cărei obiect declarat este o altă libertate fundamentală decât cea pe care persoana respectivă o exercită. Aceasta creează un decalaj între titlul legii și conținutul normativ și îngreunează interpretarea uniformă a instrumentelor procesuale noi. Experiența comparată a statelor membre care au transpus deja Directiva (UE) 2024/1069 indică o preferință pentru instrumente legislative dedicate, distincte de legile privind libertatea de exprimare. Această abordare asigură vizibilitate normativă,	Se acceptă Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 64/2010 se completează cu următorul text: <i>„Prezenta lege are drept scop, de asemenea, combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice.”</i>

		coerență conceptuală și integrare corectă în sistemul procesual civil. Două opțiuni sunt disponibile pentru corectarea acestei deficiențe. Prima, recomandată, constă în adoptarea unei legi speciale distincte privind combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, care să includă atât definițiile substanțiale (mobilizare publică, proceduri judiciare abuzive), cât și, prin trimitere la Codul de procedură civilă, regimul procesual. A doua opțiune, subsidiară, constă în menținerea Legii nr. 64/2010 ca legesuport, cu extinderea expresă a obiectului acesteia pentru a acoperi cele patru libertăți prevăzute de Directivă. Recomandare principală: Elaborarea unui proiect de lege distinct privind combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, structurat pe două componente: o componentă substanțială (definițiile mobilizării publice și ale procedurilor judiciare abuzive, precum și atribuțiile instituționale) și o componentă procesuală (trimiteri la o nouă secțiune dedicată din Codul de procedură civilă, introdusă prin art. V al prezentului proiect). Recomandare subsidiară: În ipoteza menținerii Legii nr. 64/2010 ca lege-suport, articolul 1 al acesteia se modifică după cum urmează: „Articolul 1. Obiectul de reglementare Prezenta lege reglementează raporturile aferente exercitării libertății de exprimare, garantează respectarea libertății de exprimare, precum și un echilibru între asigurarea dreptului la libertatea de exprimare și apărarea onoarei, demnității, reputației profesionale și vieții private și de familie ale persoanei. Prezenta lege reglementează, de asemenea, protecția persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, în exercitarea libertății de exprimare și de informare, a libertății artelor și științelor sau a	
--	--	--	--

		libertății de întrunire și de asociere, împotriva cererilor vădit neîntemeiate și a procedurilor judiciare abuzive.”	
	35.	Majoritatea instrumentelor nou introduse prin articolele 34-48 ale Legii nr. 64/2010 au natură pur procesuală. Cauțiunea (art. 37), respingerea rapidă a cererilor vădit neîntemeiate (art. 38-40), cheltuielile de judecată (art. 41), amenda pentru abuz de drept procesual (art. 43), susținerea pârâtului de către terți (art. 36), suspendarea judecătii (art. 46 alin. (2)) aparțin, prin natura lor, dreptului procesual civil. Plasarea acestor instrumente într-o lege substanțială, fără integrare corespunzătoare în structura Codului de procedură civilă, contravine principiului codificării procedurale. Codul de procedură civilă nr. 225/2003 conține deja un regim coerent al cauțiunilor și al măsurilor de asigurare (art. 174-182), al intervenției terților (art. 67 și 68), al cheltuielilor de judecată (art. 94-97) și al amenzilor judiciare pentru abuz de drept procesual. Crearea unor regimuri paralele în afara Codului va genera incertitudine interpretativă, va îngreuna accesul judecătorului la normele aplicabile și va multiplica riscul unor soluții divergente. Această fragmentare este cu atât mai vizibilă cu cât proiectul intervine asupra Codului de procedură civilă într-o manieră punctuală. Articolul V al proiectului modifică articolul 185 al Codului (prin introducerea literei c²) și articolul 47¹ (prin introducerea literei i)), însă fără a integra în Cod nici cauțiunea specifică, nici cheltuielile integrale de reprezentare juridică, nici intervenția terților în susținerea pârâtului, nici amenda. În forma propusă, judecătorul care consultă Codul de procedură civilă nu va găsi referințe la majoritatea instrumentelor anti-SLAPP.	Nu se acceptă Legea nr. 64/2010 nu reprezintă o lege exclusiv substanțială. Pe lângă normele juridice materiale cuprinse în Capitolul I, aceasta conține și reglementări procedurale speciale aplicabile examinării cauzelor judiciare. De altfel, aproape întreg Capitolul II al legii conține reglementări de drept procesual civil, inclusiv privind termenul de adresare în instanța de judecată, forma și conținutul cererii de chemare în judecată, taxa de stat, părțile și alți participanți la proces, competența jurisdicțională, asigurarea acțiunii, succesiunea în drepturi, sarcina probațiunii și compensarea prejudiciului moral. Prin urmare, integrarea măsurilor procesuale prevăzute de prezentul proiect de lege în Capitolul II al Legii nr. 64/2010 este firească și asigură continuitatea structurală și logica internă a reglementării. În ceea ce privește relația dintre garanțiile procedurale prevăzute de proiect și dispozițiile Codului de procedură civilă, aceasta urmează a fi guvernată de raportul dintre norma specială și norma generală. Normele introduse în Legea nr. 64/2010 constituie norme speciale aplicabile exclusiv litigiilor inițiate împotriva persoanelor fizice sau juridice ca urmare a implicării acestora în acțiuni de mobilizare publică, iar Codul de procedură civilă rămâne aplicabil în completare, în măsura în care nu contravine dispozițiilor speciale. Astfel, se va aplica principiul <i>lex specialis derogat legi generali</i>, consfințit la art. 5 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

		Relația dintre noile instrumente și regimul existent al Codului de procedură civilă este ea însăși neclară. În cazul cauțiunii: reprezintă art. 37 al proiectului o normă specială care derogă de la regimul general de la art. 174-182 al Codului de procedură civilă, sau o normă autonomă coexistentă? Aceeași întrebare se ridică în privința cheltuielilor de judecată (art. 41 al proiectului față de art. 94-97 ale Codului de procedură civilă). În lipsa unei clarificări exprese, regimul aplicabil va depinde de interpretarea concretă a instanței, fapt care generează insecuritate juridică. Recomandare: Instrumentele procesuale propuse prin articolele 36-44 ale noii Secțiuni a 3-a din Legea nr. 64/2010 se transferă în Codul de procedură civilă, într-o secțiune nouă dedicată. Pentru a nu perturba structura existentă a Codului, se propune introducerea unei Secțiuni noi în Capitolul XIV al Codului (Pregătirea cauzei pentru dezbaterile judiciare) sau, dacă se preferă o vizibilitate sporită, introducerea unui Capitol nou numerotat XIV¹, intitulat „Procedura aplicabilă litigiilor civile privind mobilizarea publică”. În Legea nr. 64/2010 sau, conform recomandării principale de la pct. 18 de mai sus, în legea specială, se păstrează numai definițiile substanțiale (mobilizarea publică și procedurile judiciare abuzive) și trimiterea la secțiunea procedurală corespunzătoare. Soluția propusă corespunde logicii de sistem a dreptului moldovenesc. Ea plasează definițiile substanțiale în legea substanțială și instrumentele procesuale în Codul de procedură civilă, valorificând regulile generale privind cauțiunea, cheltuielile de judecată, intervenția terților și amenzile judiciare, cu derogările exprese necesare transpunerii Directivei.	Intervențiile punctuale operate în Codul de procedură civilă au rolul de a asigura corelarea minimă necesară cu regimul general al procesului civil, fără a impune transferarea integrală a mecanismelor anti-SLAPP în Cod. O asemenea transferare ar putea fragmenta reglementarea materială și procedurală a protecției libertății de exprimare și ar reduce coerența cadrului special instituit prin Legea nr. 64/2010. Prin urmare, menținerea garanțiilor procedurale anti-SLAPP în Legea nr. 64/2010 este justificată de caracterul special al mecanismului, de legătura directă cu libertatea de exprimare și mobilizarea publică, precum și de existența unor norme procedurale speciale deja consacrate în aceeași lege. Codul de procedură civilă va continua să se aplice în completare, potrivit regulilor generale privind raportul dintre norma specială și norma generală.
--	--	---	---

	36. Articolul 47 al noii Secțiuni a 3-a, introdus prin art. I pct. 4 al proiectului, atribuie Oficiului Avocatului Poporului obligația de a publica pe pagina web oficială informații privind garanțiile procesuale, remediile și măsurile de sprijin prevăzute de lege. Această atribuție este adecvată, Avocatul Poporului având, potrivit Legii nr. 52/2014, atribuții de informare a publicului și de promovare a drepturilor omului.¹⁴ Problematică este însă plasarea atribuției într-o lege sectorială privind libertatea de exprimare, în afara cadrului normativ instituțional al Ombudsmanului. Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului reglementează mandatul, competențele și obligațiile instituționale ale Ombudsmanului, inclusiv atribuțiile de informare publică (art. 28 și 29). Plasarea unei noi atribuții a Avocatului Poporului într-o lege privind libertatea de exprimare generează două consecințe nedorite. În primul rând, atribuția devine dificil de identificat de către personalul instituției și de către publicul larg, care consultă Legea nr. 52/2014 pentru cadrul de funcționare a Ombudsmanului. În al doilea rând, fragmentarea cadrului normativ al instituției face dificilă actualizarea coerentă a acestuia și planificarea instituțională a resurselor necesare. Redactarea articolului 47 al proiectului transpune parțial obligația prevăzută de articolul 19 alin. (1) al Directivei. Dispoziția directivei impune informarea privind, între altele, „ajutorul public judiciar și sprijinul financiar și psihologic, dacă sunt disponibile”. Victimele procedurilor judiciare abuzive suferă efecte psihologice documentate (anxietate, stres prelungit, autocenzură, izolare profesională)¹⁵, iar omiterea mențiunii privind	Nu se acceptă Art. 47 din proiect nu are ca obiect modificarea mandatului general al Avocatului Poporului și nu instituie un nou cadru instituțional de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului, ci reglementează o obligație specială de informare în cadrul mecanismului de protecție împotriva procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice. Plasarea acestei atribuții în Legea nr. 64/2010 este justificată de obiectul reglementării. Informațiile care urmează a fi publicate vizează garanțiile procesuale, remediile și măsurile de sprijin aplicabile persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, adică materia reglementată prin secțiunea nouă introdusă în Legea nr. 64/2010. Prin urmare, includerea prevederii în actul normativ special asigură coerența internă a mecanismului anti-SLAPP și accesibilitatea informației pentru destinatarii normei. Totodată, Legea nr. 52/2014 constituie cadrul instituțional general al Avocatului Poporului, însă nu reprezintă un act de codificare exhaustivă a tuturor atribuțiilor care pot reveni acestei instituții prin legi speciale. Existența unor atribuții punctuale prevăzute în legi sectoriale nu contravine cadrului general stabilit de Legea nr. 52/2014, atât timp cât acestea sunt compatibile cu mandatul general de promovare și protecție a drepturilor omului.
--	--	--

		sprijinul financiar și psihologic reduce utilitatea informării. Recomandare: Articolul 47 se extrage din proiectul de modificare a Legii nr. 64/2010 și se plasează în Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului, într-un articol nou, cu următoarea redacție: „Articolul 29¹. Informarea privind protecția persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică Avocatul Poporului publică pe pagina web oficială și actualizează periodic informații privind: (a) garanțiile procesuale și remediile disponibile persoanelor vizate de cereri vădit neîntemeiate sau de proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice; (b) asistența juridică garantată de stat în temeiul Legii nr. 198/2007; (c) sprijinul financiar și psihologic disponibil, inclusiv prin programe ale organizațiilor societății civile; (d) campaniile de sensibilizare desfășurate în domeniu. Avocatul Poporului cooperează, în realizarea acestei atribuții, cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, cu asociațiile profesionale și cu organizațiile societății civile active în domeniu.”	
	37.	Acceași problemă de plasare normativă se ridică în privința articolului 48 al proiectului, care atribuie Agenției Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească (ADJAJ) obligația de colectare, publicare trimestrială și transmitere anuală către Comisia Europeană a datelor statistice privind procedurile vizate. Cadrul normativ al ADJAJ este stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 748/2024 și prin alte acte specifice instituției¹⁶, iar obligația de colectare a datelor statistice judiciare presupune reconfigurarea Programului integrat de gestionare a dosarelor, instrument administrat de Agenție în temeiul atribuțiilor sale de bază.	Nu se acceptă Se aplică <i>mutatis mutandis</i> considerentele expuse <i>supra</i>.

		Plasarea acestor obligații într-o lege substanțială privind libertatea de exprimare, în afara cadrului normativ al instituției, produce consecințe similare celor menționate la punctul 27 al prezentei opinii. Totodată, modul de redactare propus lasă deschise mai multe întrebări: ce set minimal de câmpuri se introduce în Programul integrat de gestionare a dosarelor? Care este formatul de raportare? Cine asigură interfața cu Comisia Europeană în absența unei proceduri de schimb de date instituționale? Un element distinct al articolului 19 al Directivei rămâne netranspus. Alineatul (3) al articolului 19 al Directivei impune statelor publicarea, în format electronic și ușor accesibil, a hotărârilor definitive pronunțate de instanțele naționale de apel sau de instanța supremă în cauzele privind procedurile care intră în domeniul de aplicare al Directivei.¹⁷ Tabelul de concordanță anexat proiectului face trimitere, la nivelul acestei obligații, la articolul 10 alineatul (4) al Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, care prevede publicarea generică a hotărârilor pe pagina web a instanțelor. Această trimitere nu satisface exigența directivei, deoarece publicarea generică nu permite identificarea cauzelor privind mobilizarea publică drept categorie distinctă, iar jurisprudența în materie rămâne practic invizibilă pentru practicieni, cercetători și victime potențiale. Recomandare: Articolul 48 se extrage din proiectul de modificare a Legii nr. 64/2010 și se plasează fie în actul normativ care reglementează funcționarea ADJAJ, fie, dacă se adoptă legea specială conform recomandării de la pct. 18, într-un articol distinct al acesteia. Redactarea se extinde pentru a transpune integral articolul 19 al Directivei: „Articolul [...] Colectarea și publicarea datelor (1) Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare	
--	--	---	--

		Judecătorească este responsabilă de colectarea și raportarea datelor statistice privind cererile și hotărârile în litigiile civile care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi, cu referire la: (a) numărul cererilor de respingere rapidă depuse; (b) numărul cererilor respinse ca vădit neîntemeiate; (c) numărul și tipul cererilor de remedii depuse; (d) numărul hotărârilor și deciziilor care constată caracterul abuziv al procedurii, cu clasificare în funcție de tipul reclamantului și al pârâtului. (2) Agenția publică, trimestrial, pe pagina web oficială rapoarte statistice privind informațiile prevăzute la alin. (1) și transmite anual aceste informații Comisiei Europene, în cadrul proceselor naționale de raportare. (3) Hotărârile definitive pronunțate de curțile de apel și de Curtea Supremă de Justiție în cauzele care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi se publică pe portalul instanțelor judecătorești într-o secțiune dedicată, accesibilă publicului, cu respectarea regulilor privind protecția datelor cu caracter personal.” Această redactare valorifică atât exigențele articolului 19 al Directivei, cât și coerența cu atribuțiile ADJAJ prevăzute de cadrul normativ propriu.	
	38.	Articolul 2 al Legii nr. 64/2010 definește, în redacția în vigoare, „interesul public” drept „interesul societății (și nu simpla curiozitate a indivizilor) față de evenimentele ce țin de exercitarea puterii publice într-un stat democratic sau față de alte probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a ei”. Proiectul nu modifică această definiție. Articolul 4 punctul 2 al Directivei (UE) 2024/1069 oferă o definiție mai bogată, enumerând cinci domenii exemplificative: drepturile fundamentale, sănătatea publică, siguranța, mediul și clima; activitățile unei persoane publice din sectorul	Nu se acceptă Definiția conceptului de „<i>interes public</i>” prevăzută la art. 2 din Legea nr. 64/2010 este mai largă decât definiția utilizată de Directiva (UE) 2024/1069. Legea nr. 64/2010 prevede că interesul public reprezintă, <i>inter alia</i>, interesul societății față de probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a acesteia. <i>Per a contrario</i>, Directiva (UE) 2024/1069 stabilește că interesul public vizează chestiunile care „afectează publicul”

		public sau privat; chestiunile examinate de un organ legislativ, executiv sau judiciar; acuzațiile de corupție, fraudă și alte infracțiuni; activitățile menite să protejeze valorile consacrate la articolul 2 al Tratatului privind Uniunea Europeană, inclusiv protecția proceselor democratice împotriva ingerințelor nejustificate. Nota de fundamentare invocă, ca sprijin interpretativ, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței. Trimiterea jurisprudențială este utilă, dar nu echivalează, ca forță normativă, cu o definiție legală. În plus, unele dintre domeniile menționate expres de Directivă (mediul, clima, protecția proceselor democratice împotriva ingerințelor nejustificate, inclusiv prin combaterea dezinformării) nu figurează, în prezent, în jurisprudența internă a Republicii Moldova într-o formă suficient de consolidată încât să permită o aplicare uniformă pe baza unei simple referiri interpretative. Riscul concret este ca un tribunal sesizat cu o procedură vădit abuzivă îndreptată, de exemplu, împotriva unui jurnalist care investighează activitatea unei corporații private poluatoare să interpreteze restrictiv definiția existentă, considerând că „exercitarea puterii publice” nu include activitățile unei întreprinderi private. Același risc există în privința acuzațiilor de corupție adresate unor actori privați sau în privința dezbaterilor privind integritatea proceselor democratice. Recomandare: La articolul 2 al Legii nr. 64/2010, definiția „interesului public” se reformulează după cum urmează: „interes public - interesul societății (și nu simpla curiozitate a indivizilor) față de chestiuni care	într-o asemenea măsură încât acesta poate avea un „interes legitim”. Prin urmare, din punct de vedere textual, definiția prevăzută de Directiva (UE) 2024/1069 operează cu un standard mai ridicat, condiționând existența interesului public numai în raport cu subiectele care „afectează publicul” și care pot genera „interes legitim”. Deși, în practică, instanțele de judecată aplică standardele dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, modificarea textuală a definiției din Legea nr. 64/2010 ar putea fi interpretată ca o restrângere a domeniului de aplicare al acesteia și ar putea genera riscul reconsiderării practicii judiciare formate în acest domeniu. În acest context, menținerea definiției actuale este justificată, aceasta fiind suficient de largă pentru a acoperi domeniile enumerate cu titlu exemplificativ în Directiva (UE) 2024/1069, fără a diminua nivelul de protecție deja consacrat în dreptul intern.
--	--	---	--

		afectează publicul într-o asemenea măsură încât acesta poate avea un interes legitim față de respectivele chestiuni, în domenii precum: drepturile fundamentale, sănătatea publică, siguranța, mediul sau clima; activitățile unei persoane fizice sau juridice care este o persoană publică din sectorul public sau privat; chestiunile examinate de un organ legislativ, executiv sau judiciar sau orice alte proceduri oficiale; acuzațiile de corupție, fraudă sau referitoare la orice altă infracțiune, precum și la contravenții în legătură cu astfel de fapte; activitățile menite să protejeze procesele democratice împotriva ingerințelor nejustificate, inclusiv prin combaterea dezinformării;” Această reformulare transpune integral definiția din Directivă, păstrează elementele esențiale ale definiției existente (societate, nu simplă curiozitate) și lasă caracterul enumerării exemplificativ, ceea ce permite instanțelor să califice drept „interes public” și alte chestiuni similare. În interpretare, rămâne aplicabilă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind definirea chestiunilor de interes public, inclusiv standardele consacrate în cauzele Couderc și Hachette Filipacchi Associés, Axel Springer AG împotriva Germaniei [MC]20 și altele, potrivit cărora interesul public se apreciază în funcție de contextul publicării ca întreg și de efectele acesteia asupra participării cetățenilor la dezbaterea publică.	
	39.	Articolul 2 al Legii nr. 64/2010, astfel cum este completat prin proiect, enumeră cinci indicii ale caracterului abuziv al procedurii judiciare (art. 2 lit. a) la e) din definiția „procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice”). Lista este, potrivit notei de fundamentare, orientativă și neexhaustivă. Experiența internă a Republicii Moldova, însă,	Nu se acceptă Completarea propusă nu este necesară, întrucât lista indicilor caracterului abuziv al procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice are caracter orientativ și neexhaustiv. Prin urmare, momentul introducerii acțiunii, inclusiv introducerea acesteia într-o perioadă electorală sau într-un alt

	indică un indiciu suplimentar de relevanță practică sporită: momentul introducerii acțiunii, în particular în perioadele electorale. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului consacră, în materie electorală, un standard sporit de protecție a libertății de exprimare. Curtea a afirmat, în cauza Bowman împotriva Regatului Unit, că „alegerile libere și libertatea de exprimare, în special libertatea dezbaterii politice, alcătuiesc împreună fundamentul oricărui regim democratic”.²¹ Standardul a fost reiterat și dezvoltat în cauze ulterioare referitoare la limitele ingerinței în discursul politic în perioadă electorală. Cauze recente împotriva Republicii Moldova au consolidat aceeași linie de principiu. În cauza Mătăsaru împotriva Republicii Moldova, Curtea a reținut că sancționarea unui activist pentru o formă satirică de protest public constituie o ingerință disproporționată în libertatea de exprimare protejată de articolul 10 al Convenției. Raționamentul se aplică, mutatis mutandis, procedurilor civile inițiate împotriva unor jurnaliști, observatori electorali sau activiști, în contextul în care scopul real este reducerea la tăcere. Activitatea Asociației „Promo-LEX”, ca observator electoral acreditat la toate scrutinele majore din Republica Moldova începând cu 2009, a documentat cazuri repetate de proceduri judiciare introduse împotriva unor observatori, jurnaliști sau comentatori politici în perioade electorale sau în proximitatea acestora.²³ Introducerea acțiunii în asemenea perioade agravează efectul de descurajare asupra participării la dezbateră publică și amplifică dezechilibrul de putere dintre părți. Raționamentul se extinde, fără a necesita o enumerare exhaustivă, la alte contexte sensibile	moment relevant pentru participarea la dezbateră publică, poate fi deja luat în considerare de instanța de judecată, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei. Totodată, redacția propusă ridică dificultăți de ordin normativ. Referirea expresă la perioada electorală ar restrânge nejustificat sfera de aplicare a indicelui, deoarece procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice pot fi inițiate și în afara contextului electoral, inclusiv în legătură cu exprimări privind alte chestiuni de interes public. Proiectul urmărește să stabilească indici generali, suficient de flexibili pentru a permite instanței să aprecieze toate circumstanțele relevante ale cauzei, fără a introduce enumerări casuistice. În cazul în care momentul introducerii acțiunii relevă o posibilă finalitate de intimidare, descurajare sau sancționare a participării publice, acest element va putea fi valorificat de instanță în cadrul aprecierii generale a caracterului abuziv al procedurii.
--	---	--

	pentru participarea la dezbaterea publică: perioadele de campanie pentru referendum, perioadele de consultări publice pe teme legislative majore, perioadele de audieri parlamentare publice. Recomandare: La articolul 2 al Legii nr. 64/2010, lista indicilor caracterului abuziv al procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice se completează cu o literă f) nouă: f) introducerea acțiunii în perioadă electorală sau într-un alt context sensibil pentru participarea la dezbaterea publică, atunci când, coroborat cu celelalte circumstanțe ale cauzei, acest fapt indică o posibilă finalitate de intimidare, descurajare sau influențare a participării la dezbaterea publică de interes electoral ori a exercitării drepturilor politice.” Sintagma „alt context sensibil pentru participarea la dezbaterea publică” asigură aplicabilitatea indicelui în contextul referendumurilor, consultărilor publice pe proiecte de acte normative cu impact asupra drepturilor fundamentale, precum și în alte situații similare.	
40.	În completarea observației de la secțiunea precedentă, articolul 34 al proiectului (obiectul și domeniul de aplicare) admite o consolidare normativă necesară pentru asigurarea efectivității mecanismelor propuse. În forma actuală, articolul 34 definește obiectul și domeniul într-o manieră preponderent formală. Îi lipsesc două elemente: (i) ancorarea explicită a obligației instanței de a efectua o evaluare contextuală a litigiului; (ii) o prezumție legală clar circumscrisă, care să faciliteze accesul pârâtului la mecanismele de protecție. Preambulul Directivei (UE) 2024/1069 insistă, în mod repetat, asupra caracterului contextual al evaluării pe care instanța trebuie să o realizeze în aprecierea caracterului abuziv al procedurii.²⁴ În	Nu se acceptă Completarea propusă nu este necesară și nu se justifică din punct de vedere normativ. În primul rând, proiectul consacră deja o definiție largă a mobilizării publice și a chestiunilor de interes public, astfel încât activitățile menționate în propunere (<i>i.e.</i>, observarea electorală, activitatea jurnalistică, apărarea drepturilor omului, participarea la consultări publice sau la audieri parlamentare) pot intra în domeniul de aplicare al mecanismului, în măsura în care sunt întrunite condițiile prevăzute de lege. Prin urmare, includerea unei enumerări suplimentare la art. 34 ar dubla, în mod inutil, definițiile deja prevăzute de proiect.

	absența unei asemenea ancorări exprese în textul legii, există riscul unei aplicări strict formaliste, bazate pe verificarea condițiilor aparente de admisibilitate, ceea ce ar submina finalitatea protectoare a reglementării. În cauzele care implică observarea electorală, raportarea jurnalistică și monitorizarea proceselor democratice, sarcina probei privind legătura dintre litigiu și mobilizarea publică poate deveni excesivă pentru pârât. O prezumție legală în favoarea pârâtului, circumscrisă la activități identificate cu precizie, răspunde acestei realități fără a aduce atingere dreptului la apărare al reclamantului, care poate răsturna prezumția prin dovezi contrare. Recomandare: La articolul 34 al noii Secțiuni a 3-a, după alineatul (2) se introduc trei alineate noi, cu următoarea redacție: „(3) Intră în sfera mobilizării publice protejate de prezenta secțiune, fără a se limita la acestea, activitățile de monitorizare a proceselor electorale, observare electorală, raportare a neregulilor, informare a publicului privind desfășurarea alegerilor și a referendumurilor, activitățile de investigație jurnalistică, de apărare a drepturilor omului, de participare la consultările publice și la audierile parlamentare, desfășurate de jurnaliști, observatori electorali, organizații ale societății civile, apărători ai drepturilor omului, avertizori de integritate, cercetători, artiști sau alte persoane implicate în dezbateră publică.” „(4) Acțiunile civile introduse în legătură cu activitățile prevăzute la alin. (3) ori cu alte forme de participare la dezbateră publică, inclusiv cele introduse în perioadă electorală, se prezumă, până la proba contrară, că au legătură cu mobilizarea publică.”	În al doilea rând, enumerarea propusă are un caracter casuistic și poate produce efectul invers celui urmărit. Aceasta ar putea duce la o interpretare îngustă, întrucât pune accent pe anumite activități și categorii de persoane, deși protecția trebuie să fie aplicabilă oricărei persoane fizice sau juridice care participă la dezbateră publică asupra unei chestiuni de interes public. În al treilea rând, nu poate fi acceptată instituirea unei prezumții legale potrivit căreia acțiunile civile introduse în legătură cu activitățile enumerate se prezumă, până la proba contrară, că au legătură cu mobilizarea publică. O asemenea prezumție ar putea extinde nejustificat aplicarea mecanismului special asupra unor litigii care, deși implică persoane active în spațiul public, nu au în mod necesar legătură cu participarea publică sau cu o chestiune de interes public. Calificarea litigiului trebuie realizată de instanța de judecată de la caz la caz, pe baza circumstanțelor concrete ale cauzei. În al patrulea rând, obligația instanței de a efectua o evaluare contextuală rezultă deja din însăși natura mecanismului propus și din definiția procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, care impune aprecierea scopului urmărit, a conduitei părților, a caracterului pretențiilor și a tuturor circumstanțelor relevante. Nu este necesară introducerea unei norme distincte care să repete această obligație într-o formulă generală. În concluzie, proiectul oferă deja cadrul necesar pentru examinarea contextuală a litigiului și pentru aplicarea garanțiilor speciale în cauzele care vizează mobilizarea publică. Introducerea alineatelor propuse ar încărcă textul legii, ar crea suprapuneri cu definițiile existente și ar putea genera incertitudini în aplicare.
--	--	---

		„(5) La determinarea incidenței prezentei secțiuni și a caracterului abuziv al procedurii, instanța de judecată ține cont de toate circumstanțele relevante ale cauzei, inclusiv de contextul în care acțiunea a fost introdusă, de contextul electoral sau de alte împrejurări care pot influența participarea la dezbaterile publice ori pot genera un efect de descurajare sau intimidare asupra exercitării drepturilor fundamentale.” Consacrarea expresă a evaluării contextuale, prin alineatul (5), răspunde exigenței formulate în preambulul Directivei. Prezumția de la alineatul (4) nu constituie o inversare a sarcinii probei pe fondul cauzei. Ea reprezintă o facilitare a accesului la mecanismele procesuale speciale, cu posibilitatea reclamantului de a o răsturna. În ipoteza în care instrumentele procesuale sunt transferate în Codul de procedură civilă conform recomandării de la pct. 24, prezentele alineate (3)-(5) rămân în legea substanțială (în Legea nr. 64/2010 sau în legea specială propusă la pct. 18), împreună cu definițiile substanțiale.	
	41.	Articolul 37 al proiectului instituie cautiunea ca instrument anti-SLAPP. Observațiile noastre privesc trei aspecte: absența criteriilor de individualizare a cuantumului; asimetria căilor de atac prevăzute la alineatul (2); integrarea sistemică a instrumentului în Codul de procedură civilă. Sub primul aspect, norma propusă permite instanței să oblige reclamantul la depunerea unei cațiuni care să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata de despăgubiri pentru prejudiciul potențial cauzat. Dispoziția lasă integral la latitudinea instanței determinarea cuantumului. Acest lucru generează un risc dublu. Pe de o parte, practica poate stabili cautiunea la un nivel simbolic,	Nu se acceptă În primul rând, cautiunea prevăzută de art. 37 din proiect nu se aplică automat, ci numai la cererea motivată a pârâtului și pe baza aprecierii instanței de judecată. Prin urmare, dispunerea depunerii cațiunii presupune examinarea individualizată a circumstanțelor cauzei și nu constituie o condiție generală de acces la instanță. În al doilea rând, proiectul stabilește repere suficiente pentru determinarea cuantumului cațiunii, aceasta urmând să acopere cheltuielile de judecată estimate și să asigure plata despăgubirilor pentru repararea prejudiciului potențial cauzat prin introducerea cererii de chemare în judecată sau a

		golind mecanismul de finalitate protectoare. Pe de altă parte, cauțiunea stabilită la un nivel disproporționat poate afecta, la rândul său, dreptul de acces la justiție al reclamantului. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, referitoare la cerința proporționalității obstacolelor financiare la accesul la justiție, este consolidată. În cauza Kreuz împotriva Poloniei, Curtea a statuat că obligațiile financiare excesive impuse părților în cadrul procedurilor civile pot constitui o încălcare a dreptului de acces la instanță consacrat de articolul 6 paragraful 1 al Convenției.²⁶ Articolul 10 al Directivei (UE) 2024/1069 face trimitere expresă la necesitatea ca instituirea garanției să nu aducă atingere dreptului de acces la justiție. Sub al doilea aspect, alineatul (2) al articolului 37 instituie un regim asimetric al căilor de atac. Încheierea de admitere a cererii de cauțiune poate fi atacată odată cu fondul. Încheierea de respingere a cererii poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile. Această asimetrie contravine principiului egalității armelor consacrat de articolul 6 al Convenției. Într-un mecanism a cărui efectivitate depinde de certitudinea și rapiditatea controlului judiciar, părțile trebuie să beneficieze de căi de atac simetrice. Sub al treilea aspect, integrarea în Codul de procedură civilă conform recomandării de la pct. 24 simplifică raportul dintre noua cauțiune și regimul general al cauțiunilor de la articolele 174-182 ale Codului. Recomandare: Articolul 37 al noii Secțiuni (sau, conform recomandării principale, articolul corespunzător din Codul de procedură civilă) se reformulează astfel:	cererii reconvenționale. Aceste repere permit instanței să individualizeze cuantumul cauțiunii în funcție de datele concrete ale cauzei, de finalitatea măsurii și de necesitatea menținerii unui echilibru între protecția pârâtului împotriva procedurilor abuzive și dreptul de acces la justiție al reclamantului. În ceea ce privește propunerea privind instituirea aceluiași regim al căilor de atac pentru încheierea de admitere și încheierea de respingere a cererii de cauțiune, aceasta nu se acceptă. Regimul diferențiat prevăzut de proiect este justificat de natura și finalitatea mecanismului anti-SLAPP. Încheierea de respingere a cererii de cauțiune poate lipsi pârâtul de o garanție procesuală destinată să prevină efectul de intimidare și epuizare financiară produs de procedura abuzivă, motiv pentru care controlul judiciar rapid este necesar. În schimb, atacarea separată a încheierii de admitere a cererii de cauțiune ar putea fi utilizată pentru tergiversarea procedurii și ar diminua efectivitatea mecanismului de protecție. De asemenea, nu se acceptă observația privind necesitatea transferării normei în Codul de procedură civilă. Integrarea reglementării în Legea nr. 64/2010 este justificată de caracterul special al mecanismului anti-SLAPP și de legătura directă cu regimul juridic al libertății de exprimare și al mobilizării publice. Cauțiunea prevăzută de art. 37 are o finalitate distinctă de instituțiile generale reglementate de Codul de procedură civilă, fiind concepută ca garanție specială în procedurile judiciare abuzive împotriva mobilizării publice.
--	--	--	--

		„Articolul [...]. Cauțiunea (1) În tot cursul procesului pornit împotriva unor persoane fizice sau juridice ca urmare a implicării lor în acțiuni de mobilizare publică, la cererea motivată a pârâtului, instanța de judecată poate obliga reclamantul la depunerea unei cauțiuni care să acopere cheltuielile de judecată estimate și plata potențialelor despăgubiri. (1¹) La stabilirea cuantumului cauțiunii, instanța ține cont de toate circumstanțele relevante ale cauzei și, în special, de: (a) cheltuielile de judecată estimate, inclusiv cheltuielile de reprezentare juridică ale pârâtului; (b) amploarea pretențiilor formulate în cererea de chemare în judecată sau în cererea reconvențională; (c) existența indiciilor caracterului abuziv al procedurii, prevăzute la art. 2 lit. a) la f); (d) resursele financiare ale reclamantului și ale pârâtului, în măsura în care acestea rezultă din materialele cauzei; (e) necesitatea asigurării dreptului de acces la justiție al reclamantului. (2) Încheierea de admitere sau de respingere a cererii prevăzute la alin. (1) poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a emis cu citarea părților, sau de la comunicare, dacă s-a emis fără citarea lor. (3) În cazul în care cauțiunea nu a fost depusă în termenul stabilit de instanța de judecată, aceasta dispune scoaterea cererii de pe rol. (4) Prin hotărârea asupra fondului cauzei, instanța dispune, dacă este cazul, și cu privire la restituirea totală sau parțială a cauțiunii.” Noul alineat (1¹) transpune garanția implicită a articolului 10 al Directivei. Simetria căilor de atac instituită la alineatul (2) respectă principiul egalității armelor și asigură rapiditatea controlului judiciar indispensabilă efectivității mecanismului.	
--	--	---	--

		Observație subsidiară: Dacă, pentru rațiuni de celeritate, se menține soluția atacării încheierii de admitere odată cu fondul, atunci, pentru simetrie, și încheierea de respingere trebuie să fie supusă aceleiași căi de atac. În niciun caz asimetria actuală nu se justifică.	
	42.	Articolul 39 al proiectului reglementează procedura de examinare a cererii de respingere rapidă. Observația privește exclusiv alineatul (8), care stabilește regimul căii de atac împotriva încheierii prin care cererea de respingere rapidă este respinsă. Textul prevede că încheierea se atacă cu recurs în termen de 15 zile de la data comunicării. Prima problemă privește coerența cu sistemul căilor de atac stabilit de Codul de procedură civilă. Recursul, potrivit Codului, este, ca regulă, cale extraordinară de atac împotriva deciziilor curții de apel sau a încheierilor acesteia. Desemnarea recursului ca mijloc de atac împotriva unei încheieri pronunțate de prima instanță generează un regim hibrid, incompatibil cu logica sistemului procesual. A doua problemă privește oportunitatea unei căi de atac separate, exercitate în timpul procesului pe fond. Articolul 13 al Directivei impune obligația asigurării unei căi de atac doar pentru hotărârile prin care se admite cererea de respingere rapidă, și nu pentru cele prin care o asemenea cerere este respinsă.²⁸ Atacarea separată, concomitent cu continuarea judecării fondului, poate genera întâzieri procedurale și soluții contradictorii. Recomandare: Articolul 39 alineatul (8) se reformulează după cum urmează: „(8) În cazul în care cererea de respingere rapidă este neîntemeiată, instanța o respinge, total sau parțial, printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul.”	Nu se acceptă Nu poate fi reținut argumentul potrivit căruia desemnarea recursului ca mijloc de atac împotriva unei încheieri pronunțate de prima instanță generează un regim hibrid, incompatibil cu logica sistemului procesual. Art. 423 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede expres că încheierea dată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, separat de hotărâre, de către părți și de ceilalți participanți la proces în cazurile prevăzute de Cod și de alte legi. Prin urmare, instituirea, printr-o lege specială, a posibilității de a ataca separat cu recurs o anumită categorie de încheieri nu contravine logicii sistemului procesual civil. Faptul că art. 13 din Directiva (UE) 2024/1069 impune asigurarea unei căi de atac împotriva hotărârii prin care se admite cererea de respingere rapidă nu exclude posibilitatea reglementării unei căi de atac și în cazul respingerii unei asemenea cereri. Directiva stabilește un nivel minim de protecție, iar statele pot institui garanții procedurale mai favorabile pentru persoanele vizate de proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice. Soluția propusă prin obiecție ar diminua caracterul efectiv al mecanismului de respingere rapidă. Dacă încheierea de respingere a cererii ar putea fi atacată doar odată cu fondul, părătul ar fi obligat să parcurgă întregul proces pe fond înainte ca instanța ierarhic superioară să poată verifica refuzul

		Această soluție asigură respectarea cerinței minimale a Directivei, păstrează celeritatea procesului pe fond și valorifică regimul general al Codului de procedură civilă privind atacarea încheierilor odată cu fondul.	aplicării mecanismului anti-SLAPP. O asemenea soluție ar lipsi în mare parte mecanismul de finalitate sa principală, și anume protejarea pârâtului, la o etapă timpurie, împotriva efectului de intimidare, presiune și epuizare generat de procedurile judiciare abuzive.
	43.	Articolul 41 al proiectului stabilește că, în cazul în care instanța constată caracterul abuziv al procedurii, aceasta obligă reclamantul, la cererea pârâtului, la plata cheltuielilor de judecată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă. Redactarea propusă nu transpune însă integral articolul 14 al Directivei, care prevede obligarea reclamantului la suportarea tuturor tipurilor de cheltuieli de judecată, inclusiv a cheltuielilor integrale de reprezentare juridică suportate de pârât, cu excepția cazului în care quantumul acestora este excesiv. Problema rezultă din trimiterea generică la Codul de procedură civilă. Articolul 96 alineatul (2) al Codului permite instanței să reducă onorariul avocatului la un quantum considerat rezonabil, dacă îl apreciază ca fiind excesiv. În cauzele SLAPP, însă, cheltuielile de apărare constituie ele însele unul dintre principalele prejudicii suferite de pârât, tocmai pentru că scopul reclamantului este de a îl epuiza financiar. Aplicarea reducerii generale de la articolul 96 alineatul (2) al Codului contravine finalității directivei. Articolul 14 alineatul (2) al Directivei este explicit în această privință. El impune statelor să se asigure că, în cazul în care dreptul intern nu garantează plata integrală a cheltuielilor care depășesc quantumurile stabilite prin legi sau prin listele onorariilor, aceste cheltuieli sunt acoperite	Nu se acceptă Prevederile Codului de procedură civilă asigură transpunerea deplină a art. 14 din Directiva (UE) 2024/1069. Art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Această soluție este compatibilă cu norma corespondentă din Directiva (UE) 2024/1069, potrivit căreia reclamantul poate fi obligat să suporte, inclusiv, cheltuielile integrale de reprezentare juridică suportate de pârât, cu excepția cazului în care quantumul acestor cheltuieli este excesiv. Prin urmare, criteriul prevăzut de Codul de procedură civilă – caracterul real, necesar și rezonabil al cheltuielilor – corespunde excepției prevăzute de Directivă pentru cheltuielile cu un quantum excesiv. Trimiterea la Codul de procedură civilă nu afectează caracterul efectiv al mecanismului prevăzut de Directivă și nu este necesară instituirea unei derogări speciale de la art. 96 alin. (1) din Cod.

		integral prin alte mijloace disponibile, cu excepția cazului în care cuantumul acestora este excesiv. Recomandare: Articolul 41 al noii Secțiuni (sau, conform recomandării principale, articolul corespunzător din Codul de procedură civilă) se reformulează după cum urmează: „Articolul [...]. Cheltuielile de judecată (1) În cazul în care instanța de judecată constată caracterul abuziv al procedurii judiciare împotriva mobilizării publice, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate conform secțiunii anterioare, aceasta, la cererea pârâtului, obligă reclamantul la plata cheltuielilor de judecată în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă. (2) Cheltuielile de reprezentare juridică suportate de pârât se acordă integral, fără aplicarea dispozițiilor art. 96 alin. (2) din Codul de procedură civilă, cu excepția cazului în care cuantumul acestora este vădit excesiv în raport cu natura și complexitatea cauzei.” Formularea propusă transpune integral articolul 14 al Directivei, păstrează siguranța împotriva cheltuielilor fictive sau vădit excesive și valorifică aparatul conceptual al Codului de procedură civilă.	
	44.	Articolul 43 al proiectului instituie o amendă aplicabilă reclamantului în cazul constatării caracterului abuziv al procedurii, de la 20 la 5 000 de unități convenționale (de la 1 000 la 250 000 lei). Amenda prezintă trei elemente problematice: plasarea într-o lege substanțială privind libertatea de exprimare; absența prevederii privind punerea chestiunii în discuția părților; corelarea cu noua literă f) a indicilor, recomandată la pct. 46 al prezentei opinii. Sub aspectul plasării, amenda este, prin natura sa, o sancțiune pecuniară pentru abuz de drept	Nu se acceptă În primul rând, nu se justifică excluderea art. 43 din Legea nr. 64/2010 și transferarea acestuia în Codul de procedură civilă. Amenda prevăzută de proiect are caracterul unei sancțiuni speciale, aplicabile exclusiv în cadrul mecanismului de protecție împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice. Prin urmare, plasarea acesteia în Legea nr. 64/2010 este justificată de legătura directă cu obiectul reglementării speciale, respectiv protecția

	procesual, aplicată de instanța civilă din oficiu, cu virare la bugetul de stat. Acest tip de sancțiune nu se regăsește, în legislația moldovenească actuală, în nicio altă lege substanțială. Amenzile judiciare pentru conduita procesuală abuzivă aparțin Codului de procedură civilă, iar sancțiunile contravenționale aparțin exclusiv Codului contravențional. Introducerea unui regim de amendă sui generis în Legea nr. 64/2010 creează incertitudine privind natura juridică a sancțiunii, căile de atac, termenele de prescripție și procedura de executare. Sub aspectul contradictorialității, articolul 43 alineatul (1) impune aplicarea amenzii „indiferent dacă aplicarea acesteia a fost solicitată sau nu de pârât”, fără a prevedea obligația instanței de a pune chestiunea în discuția părților. Aceasta ridică probleme de compatibilitate cu principiul contradictorialității consacrat de articolul 26 al Codului de procedură civilă și cu dreptul la un proces echitabil prevăzut de articolul 6 al Convenției europene. Recomandare: Articolul 43 se extrage din Legea nr. 64/2010 și se integrează în Codul de procedură civilă, în cadrul secțiunii dedicate propuse la pct. 24 al prezentei opinii. Textul se completează cu o obligație expresă privind contradictorialitatea și cu trimiterea la noua literă f) a indicilor: „Articolul [...]. Amendă (1) În cazul în care instanța de judecată constată caracterul abuziv al procedurii judiciare împotriva mobilizării publice, inclusiv în cazul respingerii rapide a cererilor vădit neîntemeiate, aceasta aplică reclamantului o sancțiune pecuniară sub formă de amendă, de la 20 la 5 000 de unități convenționale. Amendă se aplică indiferent dacă aplicarea ei a fost solicitată sau nu de pârât. (1^a) Înainte de aplicarea amenzii, instanța pune	libertății de exprimare și a mobilizării publice împotriva utilizării abuzive a procedurilor judiciare. Precizăm că amenda propusă nu se confundă cu instituția generală a amenzii judiciare reglementate de Codul de procedură civilă. Aceasta are un temei special și o finalitate distinctă, fiind instituită pentru asigurarea caracterului efectiv, proporțional și disuasiv al mecanismului anti-SLAPP. Suplimentar, atragem atenția asupra faptului că o sancțiune pecuniară specială, aplicată de instanța de judecată și reglementată într-o lege sectorială, se regăsește deja în legislația Republicii Moldova. Un mecanism similar este prevăzut de Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public. În al doilea rând, nu poate fi reținut argumentul privind încălcarea principiului contradictorialității. Faptul că amenda poate fi aplicată indiferent dacă a fost sau nu solicitată de pârât nu înseamnă că aceasta poate fi aplicată cu ignorarea garanțiilor procesuale generale. Aplicarea amenzii de către instanța de judecată se realizează în cadrul procesului civil și, prin urmare, este supusă principiilor generale ale Codului de procedură civilă, inclusiv principiului contradictorialității, dreptului părților de a-și expune poziția și dreptului la un proces echitabil.
--	---	---

		în discuția părților chestiunea aplicării și a cuantumului acesteia. (2) Amenda se aplică, în fiecare caz, în mod eficace, proporțional și disuasiv. La stabilirea cuantumului, instanța ține cont de toate circumstanțele relevante ale cauzei și, în special, de: (a) natura și intensitatea elementelor care indică caracterul abuziv al procedurii, prevăzute la art. 2 lit. a) la f) al Legii nr. 64/2010; (b) impactul procedurii judiciare abuzive asupra pârâtului; (c) resursele financiare ale reclamantului, în măsura în care acestea rezultă din materialele cauzei. (3) Amenda se încasează din contul reclamantului și se virează în bugetul de stat.” Integrarea amenzii în Codul de procedură civilă oferă claritate cu privire la natura juridică (amendă judiciară), căile de atac (regimul general al Codului) și procedura de executare. Introducerea alineatului (1¹) asigură respectarea contradictorialității.	
	45.	În ipoteza adoptării recomandării de la pct. 46 privind introducerea literei f) la articolul 2 al Legii nr. 64/2010, trimiterile conținute în alte dispoziții ale proiectului la „art. 2 lit. a) la e)” necesită actualizare corespunzătoare. Recomandare: La articolul 37 alineatul (1¹) (conform propunerii de la pct. 59) și la articolul 43 alineatul (2) (conform propunerii de la pct. 75), referirea „art. 2 lit. a) la e)” se înlocuiește cu „art. 2 lit. a) la f)”. Pentru redactarea originală a proiectului, aceeași corelare se aplică la articolul 43 alineatul (3) lit. a).	Nu se acceptă A se vedea comentariile expuse la pct. 39 din prezenta sinteză.
	46.	Articolul II al proiectului abrogă simultan articolele 69 (injuria) și 70 (calomnia) ale Codului contravențional. Asociația „Promo-LEX” susține abrogarea articolului 70 privind calomnia, în conformitate cu Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1577 (2007), cu Comentariul	Se acceptă Prevederea cu privire la abrogarea art. 69 (injuria) este exclusă din proiectul de lege.

		General nr. 34 al Comitetului Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului și cu jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului privind dezincriminarea defăimării.³³ Dezincriminarea calomniei răspunde exigenței eliminării instrumentelor punitive pentru fapte care implică afirmații factuale susceptibile de verificare și care vizează chestiuni de interes public. Situația articolului 69 al Codului contravențional privind injuria este, sub aspect conceptual, diferită. Directiva (UE) 2024/1069 nu impune abrogarea vreunei contravenții, iar nici Recomandarea CM/Rec(2024)2 nu formulează o asemenea cerință. Injuria, ca fapt contravențional, sancționează exprimarea verbală, scrisă sau nonverbală care ofensează intenționat persoana și care contravine normelor de conduită general acceptate într-o societate democratică. Acest conținut vizează exprimări ofensatoare îndreptate direct împotriva demnității umane, iar nu afirmații factuale susceptibile de verificare, ceea ce constituie o diferență substanțială față de calomnie.³⁴ Atingerea adusă demnității se consumă instantaneu în relația dintre autor și victimă, iar prejudiciul rezultă din însăși fapta, fără necesitatea unei demonstrații complexe a neadevărului unor afirmații factuale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat, în cauza <i>Skalka</i> împotriva Poloniei, că limbajul ofensator poate fi sancționat de stat fără încălcarea libertății de exprimare, cu condiția respectării proporționalității sancțiunii.³⁵ Răspunderea contravențională pentru injurie permite o reacție rapidă (termenele procedurale ale Codului contravențional sunt semnificativ mai scurte decât cele ale procedurii civile), accesibilă (declanșată prin sesizarea organelor competente, fără costuri avansate	
--	--	--	--

	de către victimă) și descurajatoare (prin perspectiva unei sancțiuni publice). Eliminarea acestui mecanism ar lăsa fără remediu efectiv persoanele aflate în raporturi de asimetrie a puterii: salariatul față de angajator, cetățeanul față de funcționar, persoana cu dizabilități față de agresorul verbal, elevul față de personalul didactic cu comportament abuziv. Acestea sunt categorii pe care proiectul nu le are în vedere și pentru care acțiunea civilă, cu termenele sale de 12 până la 18 luni în prima instanță și cu cheltuielile aferente, reprezintă un remediu iluzoriu. Prin urmare, Asociația „Promo-LEX” recomandă menținerea articolului 69 al Codului contravențional. Recomandare: La articolul II al proiectului, mențiunea privind abrogarea articolului 69 al Codului contravențional se elimină. Se menține exclusiv abrogarea articolului 70. Textul articolului II se reformulează astfel: „Articolul 70 din Codul contravențional nr. 218/2008 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84, art. 100) se abrogă.”	
47.	Articolul III al proiectului completează articolul 20 al Legii nr. 198/2007 cu o nouă literă k), prin care se acordă asistență juridică calificată, indiferent de nivelul veniturilor, „persoanelor care intenționează să depună o cerere prevăzută la art. 35 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare”, și anume cererea de respingere rapidă a cererilor vădit neîntemeiate. Formularea propusă exclude, în mod nejustificat, celelalte două categorii de cereri de garanții procesuale prevăzute la articolul 35 alineatul (1), și anume cererea privind cauțiunea, prevăzută la litera a), și cererea privind remediile în caz de proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, prevăzută la litera c). Excluderea nu se justifică nici	Nu se acceptă Afirmația privind pretinsa excludere a asistenței juridice garantate de stat în privința altor mecanisme procesuale nu poate fi reținută. Precizăm că acordarea asistenței juridice garantate de stat, în speță a asistenței juridice calificate, poate avea loc în mai multe modalități: a) acordarea asistenței juridice calificate indiferent de nivelul veniturilor, pentru persoanele prevăzute la art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat; b) acordarea asistenței juridice calificate în dependență de nivelul veniturilor, pentru persoanele al căror venit este mai mic decât

		în raport cu finalitatea Directivei, nici în raport cu nevoia reală de asistență a pârâtului. Pregătirea cererii de cauțiune implică aceleași cunoștințe de specialitate ca și cererea de respingere rapidă, iar cererea reconvențională în vederea obținerii remediilor (despăgubiri, publicarea hotărârii) presupune competențe procesuale substanțiale. Considerentul (43) al Directivei este explicit cu privire la necesitatea asigurării asistenței juridice efective pe tot parcursul procedurii, iar nu numai pentru o etapă procesuală punctuală. Recomandare: Litera k) a articolului 20 al Legii nr. 198/2007 se reformulează după cum urmează: „k) persoanele împotriva cărora a fost inițiată o procedură judiciară ca urmare a implicării lor în acțiuni de mobilizare publică, în sensul Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, inclusiv în scopul formulării oricărei cereri prevăzute de legea menționată.”	salariul minim lunar pe țară stabilit de Guvern; c) acordarea asistenței juridice calificate parțial gratuite, în cazul în care venitul persoanei nu depășește salariul minim lunar pe țară cu mai mult de 30%. Astfel, cu titlu general, la orice etapă a unei proceduri judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, pârâtul poate beneficia de asistență juridică garantată de stat în condițiile menționate la lit. b) și c), dacă întrunește criteriile prevăzute de lege. Prin urmare, proiectul nu exclude acordarea asistenței juridice garantate de stat pentru celelalte mecanisme procesuale specifice procedurilor anti-SLAPP. Totodată, pentru formularea cererii de respingere rapidă, proiectul instituie o garanție suplimentară, acordând pârâtului posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor. Această soluție este justificată de caracterul specific al cererii de respingere rapidă, care reprezintă principalul instrument procedural de intervenție timpurie împotriva cererilor vădit neîntemeiate. Precizăm că în statele membre ale Uniunii Europene asistența juridică garantată de stat în asemenea litigii este acordată exclusiv în funcție de nivelul veniturilor. O soluție distinctă a fost identificată în Lituania, care acordă asistență juridică indiferent de nivelul veniturilor pentru formularea cererilor de respingere rapidă, model care a fost avut în vedere la elaborarea prezentului proiect.⁵
--	--	--	--

⁵ Art. 12 pct. 14) din Legea Lituaniei privind asistența juridică garantată de stat:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EAA93A47BAA1/asr>

		Prin urmare, art. III din proiect nu limitează accesul la asistență juridică garantată de stat, ci instituie o garanție suplimentară pentru pârât în privința cererii de respingere rapidă. Regimul general al asistenței juridice garantate de stat rămâne aplicabil pentru celelalte mecanisme procesuale, în condițiile Legii nr. 198/2007.
48.	Articolul IV al proiectului introduce, în anexa nr. 2 a Legii taxei de stat nr. 213/2023, punctul 1.21, care scutește persoanele fizice și juridice implicate în activități de mobilizare publică de taxa de stat și taxa de timbru „în acțiunile privind repararea prejudiciului patrimonial sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice”. Formularea propusă poate genera interpretări divergente în privința aplicabilității scutirii la cererea reconvențională prevăzută la articolul 42 alineatul (1). Deși cererea reconvențională este, prin natura sa procesuală, o acțiune civilă, practica judiciară și administrativ-fiscală din Republica Moldova a evidențiat interpretări restrictive ale scutirilor fiscale. Pentru a evita aceste interpretări, o mențiune expresă este oportună. Recomandare: Punctul 1.21.1 al anexei nr. 2 a Legii nr. 213/2023 se reformulează după cum urmează: „1.21.1. În acțiunile privind repararea prejudiciului patrimonial și/sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice, inclusiv în cererile reconvenționale formulate în temeiul art. 42 alin. (1) al Legii nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare.”	Nu se acceptă Anexele nr. 1 și nr. 2 la Legea taxei de stat nr. 213/2023 utilizează în mod uniform termenul de „acțiune”, fără a detalia separat cererile reconvenționale, întrucât acestea reprezintă, prin natura lor, veritabile acțiuni civile formulate de pârât împotriva reclamantului în cadrul aceluiasi proces. Prin urmare, includerea unei mențiuni exprese privind cererile reconvenționale este improprie, deoarece ar afecta coerența și uniformitatea terminologică a anexelor la Legea nr. 213/2023, prin introducerea unei detalieri care nu se regăsește în cazul altor scutiri formulate prin raportare la noțiunea de „acțiune”. De asemenea, nu a fost identificată o practică divergentă relevantă care să justifice completarea propusă. Referința la „interpretările restrictive ale scutirilor fiscale” nu este pertinentă în acest context, întrucât norma propusă nu vizează scutiri fiscale în sensul legislației fiscale, ci scutirea de taxa de stat și de taxa de timbru în cadrul procedurilor judiciare. În aceste condiții, formularea actuală acoperă inclusiv situația în care repararea prejudiciului patrimonial sau nepatrimonial cauzat prin procedura judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice este solicitată pe calea cererii reconvenționale.

	49. Articolul VI al proiectului stabilește intrarea în vigoare a legii la 1 mai 2027, cu excepția articolului 48 privind colectarea de date, care intră în vigoare la 1 ianuarie 2028. Deși Republica Moldova nu este stat membru al Uniunii Europene și nu este ținută juridic de termenul de transpunere prevăzut la articolul 22 al Directivei, și anume 7 mai 2026³⁸, angajamentele asumate prin Programul național de aderare și prin Foile de parcurs menționate în nota de fundamentare implică o corelare temporală rezonabilă cu termenul european. În forma propusă, pentru perioada cuprinsă între adoptarea legii (probabil în a doua jumătate a anului 2026) și intrarea sa în vigoare (1 mai 2027), jurnaliștii, apărătorii drepturilor omului, observatorii electorali și alte persoane implicate în mobilizarea publică rămân fără protecția garanțiilor anti-SLAPP. Alegerile generale sau eventualele scrutine intermediare din această perioadă pot intensifica, conform experienței anterioare, cazurile de proceduri judiciare abuzive. Recomandare: Data intrării în vigoare a legii se devansează la 1 ianuarie 2027, cu menținerea termenului de 1 ianuarie 2028 pentru articolul 48, pentru a permite Agenției Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească să reconfigureze Programul integrat de gestionare a dosarelor. În subsidiar, dacă termenul de 1 mai 2027 este impus de rațiuni de pregătire administrativă și formare profesională, se introduc dispoziții tranzitorii care să permită, pentru perioada intermediară, aplicarea cu titlu interpretativ a principiilor și garanțiilor anti-SLAPP în limita dreptului în vigoare.	Precizare Termenul de intrare în vigoare prevăzut de art. VI din proiect este justificat de necesitatea asigurării condițiilor administrative, instituționale și practice pentru aplicarea efectivă a noilor mecanisme anti-SLAPP. Proiectul introduce garanții procesuale speciale, proceduri noi, obligații suplimentare pentru instanțele de judecată și mecanisme de colectare a datelor, care necesită o perioadă rezonabilă de pregătire, inclusiv sub aspectul instruirii profesionale, adaptării practicilor judiciare și ajustării instrumentelor administrative relevante. Totodată, nu poate fi reținut argumentul potrivit căruia Programul național de aderare și Foile de parcurs menționate în nota de fundamentare ar impune devansarea intrării în vigoare a legii prin raportare la termenul european de transpunere. Documentele respective stabilesc termenul de adoptare a proiectului pentru luna decembrie 2027, în timp ce proiectul stabilește intrarea în vigoare a legii la 1 mai 2027, adică anterior termenului asumat pentru adoptare. Prin urmare, soluția propusă prin proiect nu contravine angajamentelor asumate prin documentele de planificare menționate. În ceea ce privește introducerea unor dispoziții tranzitorii care să permită aplicarea, cu titlu interpretativ, a principiilor și garanțiilor anti-SLAPP înainte de intrarea în vigoare a legii, precizăm că o asemenea soluție nu este admisibilă din punct de vedere juridic, întrucât ar permite anticiparea efectelor unor norme care nu sunt încă aplicabile. Dispozițiile tranzitorii trebuie să asigure trecerea clară de la regimul juridic existent la noul regim juridic, nu să instituie o aplicare parțială, indirectă sau interpretativă a unor mecanisme procesuale speciale înainte de data intrării lor în vigoare.
--	--	--

			Prin urmare, termenul de 1 mai 2027 pentru intrarea în vigoare a legii, cu termenul distinct de 1 ianuarie 2028 pentru art. 48 privind colectarea de date, este justificat și proporțional cu complexitatea măsurilor necesare pentru implementarea efectivă a proiectului.
Fundația Soros Moldova	50.	Art. I, pct.1: Transpunerea Directivei (UE) 2024/1069 Considerăm că proiectul de lege nu asigură o transpunere completă a Directivei (UE) 2024/1069 privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive (anti-SLAPP). Domeniul de aplicare al Directivei este mai larg decât cel al Legii privind libertatea de exprimare, care nu acoperă toate formele de activitate ale apărătorilor drepturilor omului. În acest sens, este necesară o abordare mai amplă, pentru a asigura o protecție efectivă a apărătorilor drepturilor omului și o transpunere integrală a Directivei.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 34 din prezenta sinteză.
	51.	Art. I, pct.2: Introducerea noțiunii de ”mobilizare publică” Noțiunea de „mobilizare publică”, utilizată în contextul Directivei (UE) 2024/1069 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică, depășește domeniul de aplicare al Legii privind libertatea de exprimare. Prin urmare, este necesară clarificarea și corelarea acestei definiții în legislația națională, pentru a evita interpretări restrictive sau neuniforme.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 34 din prezenta sinteză.
	52.	Art. I, pct.4: Secțiunea a 3-a, Subsecțiunea 1, Dispoziții Generale, Art. 37 – Cauțiunea Textul prevede depunerea de către reclamant a unei cauțiuni menite să acopere cheltuielile de	Nu se acceptă Termenul pentru depunerea cauțiunii urmează a fi stabilit de instanța de judecată, în funcție de circumstanțele particulare ale fiecărui caz.

		judecată estimate și eventualele despăgubiri pentru prejudiciul potențial cauzat prin introducerea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale. Recomandăm completarea articolului cu stabilirea unui termen limită expres pentru depunerea cauțiunii (de exemplu, în termen de până la 5 zile de la emiterea încheierii). Această precizare ar preveni situațiile în care durata procesului este prelungită în mod nejustificat prin acordarea unor termene excesive.	
	53.	Art. I, pct.4: Secțiunea a 3-a, Subsecțiunea 3, Remediile în cazul procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, Art. 43 - Amendă Textul reglementează aplicarea unei sancțiuni pecuniare reclamantului, sub formă de amendă, în cuantum de la 20 la 5 000 de unități convenționale, în cazul constatării caracterului abuziv al procedurii judiciare. Recomandăm examinarea oportunității introducerii răspunderii personale a funcționarului public (inclusiv prin mecanism de regres) pentru dispunerea cu bună-știință a inițierii abuzive a acțiunilor în instanță sau pentru înaintarea unor cereri vădit neîntemeiate. O astfel de abordare ar asigura o sancțiune efectivă pentru persoanele responsabile și ar evita transferarea exclusivă a răspunderii asupra instituției publice.	Nu se acceptă Răspunderea urmează să fie aplicată în funcție de statutul reclamantului. În cazul în care acțiunea este introdusă de o persoană fizică, răspunderea va reveni acesteia personal, chiar dacă persoana respectivă are calitatea de persoană cu funcție de demnitate publică sau de funcționar public.
	54.	Art. II: Abrogarea art. 69 din Codul contravențional Proiectul prevede abrogarea articolului 69, care sancționează contravențional injuria. Considerăm necesară o evaluare suplimentară a impactului acestei măsuri, inclusiv din perspectiva riscurilor de diminuare a garanțiilor pentru protecția demnității persoanei.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 46 din prezenta sinteză.

		În forma actuală, acest mecanism are un rol preventiv și oferă o cale accesibilă de sancționare a comportamentelor ofensatoare, fără a implica proceduri judiciare complexe și costisitoare. Eliminarea acestuia ar putea conduce la descurajarea victimelor de a-și apăra drepturile, având în vedere costurile și durata procedurilor civile, precum și la o posibilă creștere a comportamentelor antisociale nesancționate. În același timp, există riscul apariției unor nemulțumiri în societate în legătură cu eliminarea acestei forme de protecție.	
	55.	Art. V: Modificarea Codului de procedură civilă. Modificările propuse prin prezentul articol nu acoperă în totalitate aspectele ce țin de procedurile judiciare. Prevederile cu privire la mecanismele de examinare și respingere rapidă a cererilor vădit neîntemeiate, aplicarea sancțiunilor și asigurarea garanțiilor procedurale urmează a fi reglementate corespunzător în Codul de procedură civilă, pentru a asigura coerența cadrului normativ și aplicarea efectivă a acestor mecanisme.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 35 din prezenta sinteză.
	56.	Nota de fundamentare a proiectului de lege: Implementarea acțiunii 7.1 a Foii de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice” Nota de fundamentare a proiectului indică drept obiectiv implementarea acțiunii 7.1 din Capitolul III „Rolul societății civile” al Foii de parcurs privind „Funcționarea Instituțiilor Democratice”. În opinia noastră, proiectul nu asigură realizarea acestui obiectiv, întrucât acțiunea menționată vizează adoptarea unui cadru legal comprehensiv pentru protecția apărătorilor drepturilor omului și instituirea unui mecanism dedicat de protecție. Propunerile actuale au un domeniu de aplicare limitat și nu acoperă întreaga diversitate a apărătorilor drepturilor omului. De asemenea, acestea vizează în principal	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 33 din prezenta sinteză.

		transpunerea directivei anti-SLAPP, fără a institui un sistem integrat de protecție. În acest context, reiterăm necesitatea elaborării unei legi separate privind apărătorii drepturilor omului, care să includă: definiția clară a apărătorilor drepturilor omului; recunoașterea diversității grupurilor vizate; instituirea unor mecanisme eficiente de protecție, inclusiv împotriva abuzurilor din partea autorităților publice. Subliniem că activitatea apărătorilor drepturilor omului nu se limitează la exercitarea libertății de exprimare, iar riscurile la care aceștia sunt expuși depășesc sfera litigiilor intentate abuziv.	
Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare	57.	Combinarea a două acțiuni PNA cu obiect diferit într-un singur instrument legislativ constituie o eroare metodologică care va fi evaluată negativ de Comisia Europeană. Acțiunea nr. 30 din Capitolul 23 PNA vizează transpunerea Directivei 2024/1069 (mecanisme procesuale), iar acțiunea nr. 31 vizează elaborarea cadrului legal privind apărătorii drepturilor omului (ADO). Cele două acțiuni au indicatori, standarde de referință și rezultate distincte. Cadrul ADO presupune definirea apărătorului drepturilor omului, consacrarea obligațiilor pozitive ale statului, instituirea mecanismelor de sprijin financiar și psihologic, conform Declarației ONU din 1998, Orientărilor UE și Recomandării Comisiei (UE) 2022/7582 . Ministerul Justiției a confirmat caracterul distinct al celor două instrumente prin anunțul din 17 aprilie 2025 privind inițierea separată a proiectului de lege ADO3 (acțiunea 1.4.1 din Programul Național privind Drepturile Omului 2024–2027). Acoperirea formală a acțiunii nr. 31 prin proiectul de transpunere a Directivei nu satisface indicatorul PNA.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 33 din prezenta sinteză.

		Recomandare: se elimină din nota de fundamentare referința la acțiunea nr. 31 din PNA. Se menționează exclusiv acțiunea nr. 30. Cadrul legal ADO se promovează ca proiect de lege separat.	
	58.	Plasarea prevederilor privind combaterea procedurilor judiciare abuzive în Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare restrânge artificial domeniul de protecție. Directiva acoperă „mobilizarea publică” definită prin exercitarea a patru libertăți: exprimare și informare, arte, științe, întrunire și asociere (art. 4 pct. 1 din Directivă). Legea nr. 64/2010 reglementează doar prima dintre ele. Un cercetător care publică rezultate incomode pentru o corporație, un sindicalist care organizează o grevă sau un activist care coordonează un protest va fi trimis la o lege al cărei obiect, principii și jurisprudență sunt centrate pe exprimare, nu pe libertatea pe care persoana respectivă o exercită. Recomandare: se adoptă o lege separată privind combaterea procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice sau, cel puțin, se modifică art. 1 din Legea 64/2010 prin adăugarea sintagmei „precum și protecția persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică în exercitarea libertății artelor, științelor și a libertății de întrunire și de asociere”.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 34 din prezenta sinteză.
	59.	Fragmentarea cadrului procesual civil prin plasarea normelor procedurale într-o lege substanțială face ca judecătorul care consultă Codul de procedură civilă să nu găsească nicio referință la mecanismele de combatere a procedurilor judiciare abuzive. Cauțiunea (art. 37 din proiect), respingerea rapidă (art. 38–40), cheltuielile de judecată (art. 41) și susținerea pârâtului (art. 36) sunt instrumente procedurale care aparțin CPC. Codul conține deja un regim coerent al cauțiunilor și măsurilor asigurătorii (art. 174–182 CPC), unde sunt reglementate	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 35 din prezenta sinteză.

		condițiile de admisibilitate, procedura de examinare, executarea încheierilor și căile de atac. Intervenția terților este reglementată la art. 67 și 68 CPC, cu calificare procesuală precisă, drepturi determinate (propunerea de probe, formularea căilor de atac) și obligații clare (suportarea cheltuielilor). Cheltuielile de judecată sunt reglementate la art. 94–97 CPC, cu reguli de repartizare, de reducere a onorariului avocatului (art. 96 alin. (2)) și de contestare. Crearea unor mecanisme paralele într-o altă lege, fără integrarea lor în aceste cadre procedurale existente, contravine principiului codificării procedurale. Proiectul modifică CPC doar la art. 185 alin. (1) lit. c²) pentru respingerea rapidă și la art. 471 alin. (1) lit. i) pentru refuzul recunoașterii hotărârilor străine, fără a introduce cauțiunea, cheltuielile integrale sau intervenția terților în structura Codului. Recomandare: se introduce în CPC o secțiune nouă (Capitol XIV¹ sau Secțiunea 2¹ din Capitolul XIV) intitulată „Procedura de combatere a procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice”, cuprinzând art. 36–41 din proiect, cu trimitere la definițiile din Legea 64/2010. Se completează corespunzător art. 185 CPC cu trimitere la noua secțiune.	
	60.	Atribuirea către Oficiul Avocatului Poporului a obligației de informare privind garanțiile procesuale (art. 47 din proiect) este plasată anomal într-o lege despre libertatea de exprimare, deoarece Avocatul Poporului nu are nicio altă funcție în cadrul Legii 64/2010. Legea nr. 52/2014 privind Avocatul Poporului reglementează mandatul, competențele și obligațiile instituționale ale Ombudsmanului, inclusiv atribuțiile de informare a publicului (art. 28 și 29). Plasarea unei noi atribuții a Avocatului Poporului într-o lege sectorială privind libertatea de	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 36 din prezenta sinteză.

		exprimare, în loc de plasarea în legea organică a instituției, fragmentează cadrul normativ al Ombudsmanului și face ca atribuția să fie greu identificabilă de către personalul instituției și de către public. Mai mult, art. 47 din proiect transpune incomplet art. 19 alin. (1) din Directivă, care prevede informarea nu doar despre garanțiile procesuale și remediile disponibile, ci și despre „ajutorul public judiciar și sprijinul financiar și psihologic, când sunt disponibile”. Victimele procedurilor judiciare abuzive suferă nu doar costuri financiare, ci și efecte psihologice documentate (anxietate, autocenzură, izolare profesională), iar omiterea sprijinului financiar și psihologic reduce utilitatea informării. Recomandare: art. 47 se extrage din proiectul de modificare a Legii 64/2010 și se plasează în Legea nr. 52/2014 privind Avocatul Poporului, ca un nou articol (de exemplu, art. 29¹), cu următorul conținut: „Avocatul Poporului publică pe pagina web oficială informații privind garanțiile procesuale, remediile disponibile și măsurile de sprijin existente pentru persoanele implicate în acțiuni de mobilizare publică vizate de proceduri judiciare abuzive, inclusiv informații privind asistența juridică garantată de stat în temeiul Legii nr. 198/2007^[^16], sprijinul financiar și psihologic disponibil, precum și campaniile de sensibilizare desfășurate.”	
	61.	Atribuirea către Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească (ADJAJ) a obligației de colectare și raportare a datelor statistice (art. 48 din proiect) este la rândul său plasată anomal în Legea 64/2010, deoarece aceasta nu are nicio funcție în cadrul acestei legi, iar obligațiile sale sunt reglementate de HG nr. 748/2024 cu privire la Agenția Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească. Colectarea datelor statistice privind	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 37 din prezenta sinteză.

		procedurile judiciare abuzive presupune reconfigurarea Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD), pe care ADJAJ îl administrează în temeiul atribuțiilor sale de bază. Art. 48 alin. (2) impune publicarea trimestrială a rapoartelor statistice, iar alin. (3) prevede transmiterea anuală a informațiilor către Comisia Europeană, obligații care trebuie integrate în cadrul normativ al ADJAJ pentru a fi operaționalizate corect. Mai mult, art. 19 alin. (3) din Directivă impune și publicarea în format electronic a hotărârilor definitive ale instanțelor de apel sau ale instanței supreme în cauzele privind proceduri judiciare abuzive, cerință pe care proiectul nu o transpune. Tabelul de concordanță face trimitere la publicarea generică a hotărârilor conform art. 10 alin. (4) din Legea 514/19954 , ceea ce nu asigură identificarea separată a cauzelor privind mobilizarea publică, lăsând jurisprudența în materie practic invizibilă pentru practicieni. Recomandare: art. 48 se extrage din proiectul de modificare a Legii 64/2010 și se plasează în HG nr. 43/2022 privind organizarea și funcționarea ADJAJ sau, alternativ, într-un articol separat din legea de transpunere a Directivei (dacă se optează pentru o lege autonomă). Se adaugă un alineat nou: „(4) Hotărârile definitive pronunțate de instanțele de apel și de Curtea Supremă de Justiție în cauzele care fac obiectul prezentei secțiuni se publică pe portalul instanțelor judecătorești într-o secțiune dedicată, accesibilă public.”	
	62.	Mentținerea injuriei în legislația contravențională este necesară deoarece aceasta protejează demnitatea persoanei ca atribut intrinsec, într-un mecanism pe care dreptul civil nu îl poate substitui cu eficacitate comparabilă. Proiectul abrogă simultan art. 69 (injuria) și art. 70 (calomnia) din Codul	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 46 din prezenta sinteză.

		contravențional⁵ , deși Directiva 2024/1069 nu impune nicio abrogare contravențională. Injuria constă în exprimarea care ofensează intenționat persoana și contravine normelor de conduită general acceptate (art. 69 alin. (1) CC). Spre deosebire de calomnie (care vizează afirmații factuale verificabile și a cărei dezincriminare este susținută de standardele internaționale), injuria vizează expresii ofensatoare îndreptate direct împotriva demnității umane. Atingerea demnității se consumă instantaneu în relația agresor și victimă. O acțiune civilă în răspundere delictuală presupune un termen de prescripție de 3 ani, o durată medie a procesului civil de 12 până la 18 luni în prima instanță, costuri de reprezentare juridică pe care victima trebuie să le avanseze și o sarcină a probei integrală. Procedura contravențională, în schimb, se declanșează prin sesizarea poliției, se soluționează într-un termen de 30 de zile (art. 392 CC), nu implică cheltuieli pentru victimă și are un efect de descurajare imediată prin perspectiva sancțiunii publice. Eliminarea injuriei ar lăsa persoanele vulnerabile, în special cele aflate în relații de putere asimetrică (salariatul față de angajator, cetățeanul față de funcționar, persoana cu dizabilități față de agresorul verbal), fără un mecanism rapid și accesibil de apărare. Sancționarea contravențională a injuriei nu produce efectul inhibitor (chilling effect) care justifică eliminarea calomnie, deoarece insulta nu beneficiază de protecția art. 10 CEDO. În <i>Skalka c. Poloniei</i>⁶ (§34), Curtea a confirmat că limbajul ofensator poate fi sancționat fără încălcarea libertății de exprimare, cu condiția proporționalității sancțiunii. Recomandare: a exclude din proiectul de lege mențiunea de abrogare a Art. 69 CC. "Injuria"	
--	--	---	--

	63. Definiția existentă a interesului public riscă o interpretare restrictivă care ar exclude activitățile corporațiilor private, chestiunile de mediu și protecția proceselor democratice din domeniul de protecție. Art. 2 din Legea 64/2010 definește „interesul public” ca interes al societății față de exercitarea puterii publice sau alte probleme care trezesc interesul societății. Art. 4 pct. 2 din Directivă enumeră cinci domenii exemplificative pe care definiția moldovenească nu le acoperă explicit: drepturile fundamentale, sănătatea publică, mediul, clima, activitățile persoanelor publice din sectorul privat (de exemplu, un director de corporație care poluează), acuzațiile de corupție și protecția proceselor democratice. Nota de fundamentare invocă jurisprudența CtEDO (Couderc și Hachette Filipacchi Associés c. Franței⁷), dar trimiterea jurisprudențială nu are forța normativă a unei definiții legale. Recomandare: se completează definiția „interes public” din art. 2 al Legii 64/2010 cu: „în domenii precum drepturile fundamentale, sănătatea publică, siguranța, mediul sau clima, activitățile unei persoane publice din sectorul public sau privat, chestiunile examinate de un organ legislativ, executiv sau judiciar, acuzațiile de corupție, fraudă sau referitoare la orice altă infracțiune, precum și activitățile menite să protejeze procesele democratice”.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 38 din prezenta sinteză.
	64. Regimul asimetric al căilor de atac de la art. 37 alin. (2) contravine principiului egalității armelor consacrat de art. 6 CEDO, deoarece reclamantul obligat să depună cauțiune nu are cale de atac imediată. Încheierea de admitere a cauțiunii se atacă odată cu fondul (ceea ce poate însemna luni sau ani de așteptare), iar încheierea de respingere se atacă cu	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 41 din prezenta sinteză.

		recurs în 5 zile. Într-o procedură judiciară abuzivă, cauțiunea trebuie să funcționeze ca mecanism de descurajare timpurie, iar eficacitatea sa depinde de certitudinea și rapiditatea controlului judiciar pentru ambele părți. Recomandare: art. 37 alin. (2) se reformulează: „Încheierea de admitere sau de respingere a cererii prevăzute la alin. (1) poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a emis cu citarea părților, sau de la comunicare, dacă s-a emis fără citarea lor." Art. 37 se integrează în CPC ca art. 174¹.	
	65.	Art. 41 nu transpune efectiv cerința Directivei privind acoperirea cheltuielilor integrale de reprezentare juridică, deoarece nu derogă de la posibilitatea instanței de a reduce onorariul avocatului. Textul face trimitere generică la CPC, dar art. 96 alin. (2) CPC permite instanței să reducă cheltuielile de reprezentare pe care le consideră excesive. Art. 14 alin. (1) din Directivă prevede explicit „cheltuielile integrale de reprezentare juridică suportate de pârât", iar alin. (2) impune acoperirea integrală a cheltuielilor care depășesc baremurile legale. Victima unei proceduri judiciare abuzive care a suportat costuri de apărare semnificative trebuie să le recupereze integral, deoarece tocmai aceste costuri constituie prejudiciul principal al procedurii abuzive. Recomandare: art. 41 se completează cu o a doua propoziție: „Cheltuielile de reprezentare juridică suportate de pârât se acordă integral, fără aplicarea dispozițiilor art. 96 alin. (2) din Codul de procedură civilă nr. 225/2003.	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 43 din prezenta sinteză.
	66.	Stabilirea unei amenzi de până la 250.000 MDL într-o lege substanțială despre libertatea de exprimare constituie o anomalie sistemică, deoarece	Precizare A se vedea comentariile expuse la pct. 44 din prezenta sinteză.

		în legislația moldovenească amenzile sunt reglementate fie în Codul contravențional (sanțiuni contravenționale), fie în CPC (amenzi judiciare pentru abuz procesual). Amenda prevăzută de art. 43 din proiect este în esență sa o sancțiune pecuniară pentru abuz de drept procesual, aplicată de instanța civilă din oficiu, cu virare la bugetul de stat. Acest tip de sancțiune nu se regăsește în nicio altă lege substanțială din legislația moldovenească. Amenzile judiciare pentru conduită procesuală abuzivă sunt reglementate în CPC, iar sancțiunile contravenționale sunt reglementate exclusiv în Codul contravențional. Introducerea unui regim de amendă sui generis în Legea 64/2010 creează incertitudine privind natura juridică a sancțiunii (amendă judiciară sau contravențională), căile de atac aplicabile, termenele de prescripție și procedura de executare. Art. 43 alin. (1) impune în plus amenda „indiferent dacă aplicarea acesteia a fost solicitată sau nu de părât”, fără a prevedea punerea chestiunii în discuția părților, ceea ce contravine principiului contradictorialității. Recomandare: art. 43 se exclude din Legea 64/2010 și se integrează în CPC, în cadrul secțiunii procedurale dedicate combaterii procedurilor judiciare abuzive (propusă la recomandarea privind fragmentarea procesuală). Se adaugă obligația instanței de a pune chestiunea amenzii în discuția părților.	
	67.	Absența unei contravenții autonome de discurs de ură în legislația moldovenească lasă persoanele implicate în mobilizarea publică fără protecție contravențională împotriva campaniilor de denigrare pe criterii identitare, care constituie componenta extrajudiciară cea mai frecventă a strategiilor de intimidare. Art. 70¹ CC în redacția actuală	Nu se acceptă Propunerea depășește obiectul și scopul prezentului proiect de lege.

		sanctionează instigarea la discriminare, dar nu acoperă toate elementele constitutive ale discursului de ură: nu sanctionează promovarea, răspândirea sau justificarea urii, nu acoperă expresiile care înjosesc sau lezează onoarea și demnitatea din cauza caracteristicilor personale, iar lista criteriilor protejate este mai restrânsă decât cea impusă de standardele internaționale (Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15, Recomandarea CM/Rec(2022)16 a Comitetului de Miniștri). Definiția procedurilor judiciare abuzive de la art. 4 pct. 3 din Directivă include la litera d) „acțiunile de intimidare, hărțuire sau amenințări din partea reclamantului sau a reprezentanților reclamantului, înainte sau în timpul procedurilor, precum și conduita similară a reclamantului în cazuri similare sau concurente”, recunoscând explicit legătura dintre procedura judiciară abuzivă și conduita extrajudiciară de intimidare. Discursul de ură reprezintă forma cea mai frecventă a acestei intimidări extrajudiciare. Persoana implicată în mobilizarea publică este vizată simultan de o procedură judiciară și de o campanie de denigrare pe criterii identitare. Art. 3 din Directivă permite statelor să introducă dispoziții mai favorabile pentru protecția mobilizării publice, iar introducerea contravenției de discurs de ură completează protecția procesuală civilă cu un remediu contravențional care acoperă componenta pe care mecanismele civile nu o pot atinge. Recomandarea Comisiei (UE) 2022/758 solicită statelor să asigure un mediu sigur pentru persoanele implicate în mobilizarea publică. Manifestările de intoleranță care nu ating pragul infracțional al art. 346 din Codul penal rămân în prezent fără remediu contravențional, ceea ce face ca protecția împotriva procedurilor judiciare abuzive să	
--	--	---	--

		fie incompletă în absența sancționării conduitei extrajudiciare complementare. Recomandare: A se introduce în Codul Contravențional articolul 701 . Discursul de ură (1) Discurs de ură – toate tipurile de exprimare care incită, promovează, răspândesc sau justifică ura ori discriminarea împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane, sau care le înjoșesc ori le lezează onoarea și demnitatea din cauza caracteristicilor personale sau a statutului lor, real ori atribuit, precum este rasa, culoarea, originea etnică, națională sau socială, cetățenia, sexul, genul, limba, religia sau convingerile religioase, opiniile politice, dizabilitatea, orientarea sexuală, identitatea de gen, starea de sănătate, vârsta, starea civilă, statutul de migrant sau de azilant, sau orice alt criteriu, se sancționează cu amendă de la 40 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 160 la 270 unități convenționale persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 250 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei juridice. (2) Acțiunile specificate la alin. (1) săvârșite în cadrul perioadei electorale și/sau în materialele de agitație electorală se sancționează cu amendă de la 270 la 400 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 400 la 600 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.	
	68.	Abrogarea art. 354 CC (huliganismul nu prea grav) este necesară pentru eliminarea unui instrument de intimidare a activiștilor și a apărătorilor drepturilor omului, a cărui formulare vagă permite utilizarea sancțiunii contravenționale ca mecanism complementar unei proceduri judiciare abuzive în materie civilă. Conținutul constitutiv al art. 354 este formulat prin noțiuni evaluative („acostarea jignitoare”, „alte acțiuni similare ce	Nu se acceptă Propunerea depășește obiectul și scopul prezentului proiect de lege.

		tulbură ordinea publică și liniștea persoanei fizice") al căror conținut concret depinde de aprecierea subiectivă a agentului constatator. Norma funcționează ca o dispoziție reziduală deschisă, aplicabilă oricărei conduite pe care agentul constatator o apreciază ca deranjantă, fără criterii obiective de delimitare față de exercitarea legitimă a drepturilor fundamentale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat în mod repetat că utilizarea normelor privind huliganismul pentru sancționarea exercitării drepturilor la libertatea de exprimare și la libertatea întrunirilor este incompatibilă cu cerințele Convenției. În cauza Mătășaru c. Republicii Moldova⁸ (hotărârea din 15 ianuarie 2019), Curtea a reținut că sancționarea unui activist pentru protest satiric în temeiul normei penale echivalente constituie o încălcare a articolului 10. În cauzele Galstyan c. Armeniei⁹ Curtea a reținut că sancționarea participanților la adunări pașnice în temeiul normelor privind huliganismul constituie o ingerință în dreptul la libertatea de întrunire care nu este necesară într-o societate democratică. Abrogarea nu creează un gol normativ, deoarece conduita antisocială acoperită de art. 354 este deja sancționabilă prin dispoziții cu conținut constitutiv precis: injuria (art. 69 CC), tulburarea liniștii (art. 357 CC), încălcarea legislației privind întrunirile (art. 67 CC) și, în cazurile cu gravitate ridicată, actele de persecuție din Codul penal (art. 1691 CP). Recomandare: la art. II din proiect, după abrogarea art. 70, se adaugă abrogarea art. 354 CC.	
UNESCO	69.	Evoluția și sofisticarea tot mai accentuată a SLAPP: Datele globale ale UNESCO indică o tendință clară: acțiunile SLAPP sunt în creștere și se extind ca sferă de aplicare. 78% dintre profesioniștii din domeniul juridic chestionați de UNESCO au	Precizare Precizăm că proiectul de lege are ca obiect principal transpunerea Directivei (UE) 2024/1069, care instituie garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate și a procedurilor judiciare abuzive în

	raportat o creștere a litigiilor strategice în ultimii 5 ani. Datele confirmă, de asemenea, că acuzațiile utilizate pentru a ataca presa se diversifică, de la defăimare la legislația financiară, antiteroristă și de securitate cibernetică. În acest context, UNESCO a identificat o tendință specifică de a recurge la utilizarea procedurilor administrative, în special a reglementărilor în materie fiscală, de „agent străin” și de protecție a datelor, ceea ce ridică preocupări distincte. Astfel de măsuri sunt adesea prezentate ca acțiuni obișnuite de asigurare a conformității cu reglementările, ceea ce face ca intenția retaliatorie sau de suprimare a discursului să fie considerabil mai greu de identificat și de dovedit. Jurnaliștii care abordează chestiuni de interes public, inclusiv corupția și problemele de mediu, sunt vizați în mod deosebit, la fel ca femeile jurnaliste care tratează subiecte legate de gen. Impactul pervaziv: Procedurile judiciare abuzive constituie un mecanism eficient de reducere la tăcere, întrucât impun o povară cumulativă: litigiile prelungite consumă timp și resurse financiare, în timp ce amenințarea cu sancțiuni intensifică presiunea economică și personală. Totodată, faptul de a fi vizat poate prejudicia credibilitatea și mijloacele de subzistență, cu efecte psihosociale de durată. În plus, aceste tactici beneficiază de un efect de multiplicare: vizarea unei singure persoane este suficientă pentru a transmite un mesaj clar întregului peisaj mediatic și al societății civile, anume că exprimarea opiniilor va avea consecințe, descurajând astfel dezbateră publică și diminuând independența presei. În acest context, o legislație cuprinzătoare și specializată reprezintă un instrument de protecție esențial, care prevede garanții ce contracarează în mod direct impactul SLAPP, sporind în același timp	materia civilă. Totodată, la elaborarea proiectului au fost avute în vedere și standardele mai largi reflectate în Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, în măsura în care acestea pot fi integrate în arhitectura normativă națională și în limitele obiectului prezentului proiect. În ceea ce privește procedurile administrative, se reține că Codul administrativ al Republicii Moldova, inspirat în mod semnificativ de modelul german de drept administrativ, oferă autorităților publice un cadru procedural suficient de flexibil pentru gestionarea cererilor și petițiilor vădit neîntemeiate, repetitive sau abuzive, fără a fi necesară instituirea, în cadrul prezentului proiect, a unui mecanism procedural distinct aplicabil procedurilor administrative. Adicional, proiectul contribuie la reducerea riscului utilizării unor mecanisme punitive împotriva libertății de exprimare prin abrogarea art. 69 și 70 din Codul contravențional, care reglementează contravențiile de injurie și calomnie. Prin această intervenție sunt eliminate instrumente contravenționale care, în anumite contexte, ar putea fi utilizate pentru descurajarea exprimării critice, jurnalistice, civice sau satirice în chestiuni de interes public. În ceea ce privește propunerea de extindere a domeniului de aplicare al proiectului asupra procedurilor penale, precizăm că proiectul de lege are ca obiect transpunerea Directivei (UE) 2024/1069, care reglementează garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate și a procedurilor judiciare abuzive în materia civilă. Extinderea mecanismelor anti-SLAPP asupra procedurilor penale ar presupune intervenții legislative complexe în legislația procesual-penală, precum și o analiză
--	---	--

		gradul de conștientizare cu privire la acest fenomen specific. De la legislație la implementare pentru o protecție cuprinzătoare: Deși legislația reprezintă un element esențial al unui mediu mai protector împotriva instrumentalizării sistemului juridic în detrimentul libertății de exprimare și al participării publice, aceasta nu este suficientă în sine. Evaluarea globală a necesităților realizată de UNESCO pentru actorii judiciari în materie de litigii strategice a evidențiat importanța abilitării presei, a avocaților și a sistemului judiciar cu date, resurse de cunoaștere și capacități adecvate pentru a aborda în mod eficient litigiile strategice. Procesele de consultare desfășurate de UNESCO cu actorii mediatici și instituționali din Moldova, în special în cadrul Mesei rotunde privind „O abordare a integrității informației la nivelul întregii societăți” („Whole of Society approach to information integrity”), organizată la 1 aprilie 2026 la Chișinău, au confirmat aceste constatări, actorii naționali subliniind importanța tranziției de la legislație la o implementare efectivă. În această lumină, următoarele observații generale urmăresc să faciliteze trecerea de la dispozițiile legislative la aplicarea lor cuprinzătoare: 1. Extinderea sferei de aplicare a legislației propuse ar asigura o protecție mai cuprinzătoare: Proiectul de lege actual depășește deja standardele minime ale Directivei UE anti-SLAPP, ceea ce reprezintă o oportunitate clară de a adopta un act legislativ inovator și cuprinzător pentru a aborda pe deplin fenomenul SLAPP, în special prin acoperirea procedurilor penale și administrative, în cadrul cărora instrumentele juridice sunt din ce în ce mai mult utilizate abuziv pentru a îngradi participarea publică.	separată a impactului asupra atribuțiilor autorităților publice competente. Mai mult decât atât, în analiza comparativă efectuată nu au fost identificate exemple de state care să instituie mecanisme anti-SLAPP propriu-zise în cadrul legislației procesual-penale. În acest context, extinderea proiectului asupra procedurilor penale nu poate fi realizată fără o analiză distinctă a compatibilității unei asemenea soluții cu principiile procesului penal, cu interesele urmăririi penale și cu obligația statului de a asigura investigarea efectivă a infracțiunilor.
--	--	---	--

		2. Eforturile de sensibilizare și de consolidare a capacităților sunt esențiale pentru a permite aplicarea măsurilor de protecție: O implementare solidă necesită eforturi susținute de sensibilizare și de consolidare a capacităților, în special pentru actorii judiciari, care sunt chemați să abordeze o chestiune tehnică și dificilă, alături de implicarea presei și a societății civile. Îndrumările specializate, formările, dialogurile și schimburile multipartite sunt esențiale pentru a permite o aplicare consecventă și informată a măsurilor de protecție. 3. Dovezile și analiza sporesc înțelegerea și monitorizarea unui fenomen aflat în continuă evoluție: Proiectul de lege introduce mecanisme cuprinzătoare de monitorizare a acțiunilor judiciare abuzive. Completarea acestor eforturi prin promovarea implicării organelor de aplicare a legii și a organizațiilor media în monitorizarea actelor de intimidare și a atacurilor împotriva jurnaliștilor, precum și prin facilitarea analizei jurisprudenței, va fi esențială pentru a urmări natura în evoluție a SLAPP și pentru a susține adoptarea unor decizii informate și a unor strategii eficiente menite să mențină în timp libertatea presei și dezbateră publică.	
Consiliul Europei	70.	În ansamblu, proiectul de lege reprezintă o încercare serioasă, substanțială și extrem de binevenită de a introduce protecții anti-SLAPP în legislația Republicii Moldova. În multe privințe, proiectul de lege urmează îndeaproape structura și mecanismele fundamentale ale Directivei UE anti-SLAPP și introduce garanții procedurale și remedii importante care, dacă vor fi implementate în mod	Precizare Precizăm că proiectul de lege are ca obiect principal transpunerea Directivei (UE) 2024/1069, care instituie garanții împotriva cererilor vădit neîntemeiate și a procedurilor judiciare abuzive în materia civilă. Totodată, la elaborarea proiectului au fost avute în vedere și standardele mai largi reflectate în Recomandarea CM/Rec(2024)2 a Comitetului de

	eficient în practică, ar consolida semnificativ protecția pentru jurnaliști, actorii societății civile, apărătorii drepturilor omului și alte persoane implicate în participarea publică. Printre elementele deosebit de pozitive se numără propunerea de abrogare a dispozițiilor de drept penal privind insulta și defăimarea, introducerea unor mecanisme de respingere timpurie a acțiunilor vădit neîntemeiate, cautiunea pentru cheltuieli și despăgubiri, compensarea prejudiciului patrimonial și nepatrimonial, amenzile, garanțiile împotriva hotărârilor străine abuzive, precum și mecanismele de transparență și de colectare a datelor. Abrogarea dispozițiilor penale privind insulta și defăimarea este deosebit de importantă și profund conformă cu îndrumările de lungă durată ale Consiliului Europei în materie de libertate de exprimare și de prevenire a efectelor de descurajare asupra dezbaterii publice. Totodată, evaluarea identifică mai multe domenii importante în care se recomandă ca proiectul de lege să fie clarificat sau consolidat în vederea asigurării unei protecții mai eficiente, mai flexibile și mai cuprinzătoare împotriva litigiilor abuzive îndreptate împotriva participării publice. O temă recurentă pe parcursul evaluării este diferența dintre abordarea relativ restrânsă adoptată de Directiva UE anti-SLAPP și abordarea mai amplă, mai holistică și mai orientată spre democrație reflectată în Recomandarea anti-SLAPP a Consiliului Europei. Deși proiectul de lege reflectă în mare măsură structura și terminologia Directivei, acesta reflectă într-o măsură semnificativ mai redusă logica protectoare mai amplă a Recomandării. În special, evaluarea constată că proiectul de lege adoptă o sferă de aplicare relativ restrânsă, limitată în principal la procedurile civile, excluzând procedurile	Miniștri al Consiliului Europei, în măsura în care acestea pot fi integrate în arhitectura normativă națională și în limitele obiectului prezentului proiect. În ceea ce privește extinderea domeniului de aplicare asupra procedurilor administrative, precizăm că, la această etapă, instituirea unui mecanism procedural distinct în cadrul prezentului proiect nu este necesară. Codul administrativ al Republicii Moldova, inspirat în mod semnificativ de modelul german de drept administrativ, oferă autorităților publice un cadru procedural suficient de flexibil pentru gestionarea cererilor și petițiilor vădit neîntemeiate, repetitive sau abuzive. Totodată, proiectul contribuie la reducerea riscului utilizării unor mecanisme punitive împotriva libertății de exprimare prin abrogarea art. 69 și 70 din Codul contravențional, care reglementează contravențiile de injurie și calomnie. Prin această intervenție sunt eliminate instrumente contravenționale care, în anumite contexte, ar putea fi utilizate pentru descurajarea exprimării critice, jurnalistice, civice sau satirice în chestiuni de interes public. În ceea ce privește propunerea de extindere asupra procedurilor penale, o asemenea extindere ar presupune intervenții legislative complexe în legislația procesual-penală, precum și o analiză separată a impactului asupra atribuțiilor organelor de urmărire penală, procurorilor și instanțelor de judecată. De asemenea, în analiza comparativă efectuată nu au fost identificate exemple de state care să instituie mecanisme anti-SLAPP propriu-zise în cadrul legislației procesual-penale. În acest context, extinderea proiectului asupra procedurilor penale nu poate fi realizată fără o analiză distinctă a compatibilității unei asemenea soluții cu principiile procesului penal, cu interesele urmăririi penale și cu
--	---	---

		administrative, penale și alte câteva forme de proceduri, în pofida faptului că procedurile abuzive împotriva participării publice pot apărea și în aceste contexte. Evaluarea constată, de asemenea, că excluderea acțiunilor civile introduse în cadrul procedurilor penale ar putea fi mai restrânsă decât sfera de aplicare avută în vedere de însăși Directiva UE anti-SLAPP. Deși abrogarea propusă a dispozițiilor privind insulta și defăimarea este puternic salută, evaluarea subliniază că procedurile abuzive împotriva participării publice pot continua să apară prin alte mecanisme juridice, inclusiv prin proceduri penale, administrative sau cvasipenale. Evaluarea evidențiază, de asemenea, mai multe domenii în care o claritate sau o flexibilitate procedurală suplimentară ar consolida eficacitatea garanțiilor propuse. Acestea includ clarificarea privind interpretarea și aplicarea indicatorilor SLAPP; o legătură mai puternică între mecanismele de respingere timpurie și caracterul abuziv mai larg al procedurilor; o flexibilitate sporită în ceea ce privește momentul depunerii cererilor de respingere timpurie și a cererilor reconvenționale aferente; posibile suspendări ale procedurilor până la soluționarea cererilor de respingere; garanții privind modificarea concluziilor scrise în cursul procedurilor de respingere; precum și o atenție sporită acordată inegalităților structurale ale armelor dintre reclamanți și pârâți, inclusiv prin recurgerea la competențe ex officio și la mecanisme mai ample de asistență juridică și de sprijin. În ceea ce privește remediile, evaluarea salută dispozițiile propuse privind cheltuielile, despăgubirile, amenzile și publicarea hotărârilor, observând totodată că Recomandarea anti-SLAPP a	obligația statului de a asigura investigarea efectivă a infracțiunilor. Referitor la acțiunile civile în procesul penal, precizăm că, potrivit art. 220 alin. (1) din Codul de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. Iar recitalul 19 din Directiva (UE) 2024/1069 prevede expres că Directiva nu se aplică în cazul în care examinarea acțiunilor civile este reglementată integral sau parțial de dreptul procesual penal.
--	--	---	--

		Consiliului Europei are în vedere un cadru de remedii mai amplu, care urmărește și reducerea efectelor de descurajare și descurajarea litigiilor abuzive la modul mai general. În consecință, evaluarea recomandă consolidarea mai multor aspecte ale cadrului de remedii propus, inclusiv prin amenzi maxime semnificativ mai ridicate. În cele din urmă, evaluarea subliniază că eficacitatea cadrului anti-SLAPP propus va depinde nu doar de calitatea dispozițiilor legislative în sine, ci și de implementarea lor practică de către instanțe și alte instituții relevante. Prin urmare, după adoptarea legii, ar trebui acordată o atenție deosebită unor măsuri de implementare adecvate, inclusiv formării profesionale a magistraților, îndrumărilor profesionale și activităților mai ample de sensibilizare cu privire la procedurile judiciare abuzive îndreptate împotriva participării publice și la funcționarea garanțiilor anti-SLAPP. În ansamblu, proiectul de lege oferă o bază solidă și promițătoare pentru protecția anti-SLAPP în Republica Moldova. Cu clarificări punctuale și câteva modificări importante, acesta are potentialul de a deveni un cadru robust și orientat spre viitor, capabil să ofere o protecție eficientă pentru libertatea de exprimare, participarea publică și dezbateră democratică, în conformitate cu standardele europene în evoluție.	
Centrul Național Anticorupție	71.	Art. I pct. 5 - art. 37 alin. (1), art. 44 potrivit proiectului de lege Utilizarea verbului permisiv „poate” în textul normativ propus pentru articolul 37 alineatul (1) din proiect acordă magistratului o discreție excesivă în decizia de a obliga sau nu reclamantul de a depune cauțiunea. În absența unor condiții obiective de aplicare sau excepții strict delimitate în textul proiectului, acest mecanism devine nesigur pentru	Nu se acceptă Utilizarea verbului „poate” în art. 37 alin. (1) și art. 44 din proiect nu conferă instanței de judecată o discreție arbitrară, ci reflectă necesitatea unei aprecieri individualizate a circumstanțelor fiecărei cauze. Măsurile prevăzute de aceste norme reprezintă garanții procedurale speciale împotriva procedurilor judiciare abuzive, iar aplicarea lor

	pârât, deși ar trebui să ofere o garanție eficientă împotriva abuzului financiar. Un reclamant cu resurse financiare semnificative și influență ar putea profita de această lacună pentru a convinge judecătorul, prin metode ilicite, să nu aplice cauțiunea. Astfel, costurile de apărare rămân pe seama pârâtului dezavantajat, anulând scopul normei. Aceeași obiecție este valabilă și pentru articolul 44 din proiect în ceea ce privește utilizarea cuvintelor „poate dispune”. Recomandăm revizuirea/excluderea cuvântului „poate” din norma menționată supra, pentru a elimina posibilitatea manifestării comportamentului discreționar din partea magistratului (fie substituirea cuvintelor ”poate să oblige” cu verbul „obligă”, fie reglementarea expresă a unor condiții obiective și exhaustive în care instanța de judecată nu aplică cauțiunea). Aceeași recomandare este valabilă și pentru articolul 44 din proiect în ceea ce privește utilizarea cuvintelor „poate dispune”.	trebuie să fie realizată în conformitate cu principiile proporționalității, necesității și echității procesuale. În ceea ce privește cauțiunea, aceasta nu reprezintă o consecință automată a formulării unei acțiuni împotriva unei persoane implicate în acțiuni de mobilizare publică, ci o măsură care poate fi dispusă de instanță la cererea motivată a pârâtului, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei. Instanța urmează să aprecieze necesitatea instituirii cauțiunii, quantumul acesteia și raportul dintre scopul urmărit și situația concretă a părților. Înlocuirea sintagmei „<i>poate să oblige</i>” cu „<i>obligă</i>” ar transforma cauțiunea într-o măsură obligatorie, aplicabilă automat în toate cauzele care intră în domeniul de aplicare al mecanismului anti-SLAPP. O asemenea soluție ar fi disproporționată și ar putea afecta dreptul de acces la justiție al reclamantului, întrucât simpla calificare a unei cauze ca intrând în sfera mecanismului anti-SLAPP nu presupune automat existența unui abuz de drept procesual. Aceeași rațiune este aplicabilă și în cazul art. 44 din proiect. Publicarea hotărârii judecătorești constituie un remediu individual, a cărui aplicare trebuie să depindă de necesitatea și proporționalitatea acesteia în raport cu circumstanțele cauzei și cu efectele produse asupra pârâtului. Caracterul permisiv al normei permite instanței să adapteze remediu la situația concretă, evitând aplicarea automată a unei măsuri care ar putea fi disproporționată în anumite cazuri. Totodată, aprecierea instanței nu este nelimitată, aceasta fiind supusă obligației de motivare a actelor judiciare și controlului exercitat prin căile de atac prevăzute de lege. Prin urmare, utilizarea verbului „poate” asigură echilibrul necesar între protecția
--	---	--

			efectivă împotriva procedurilor judiciare abuzive și respectarea drepturilor procesuale ale tuturor participanților la proces.
	72.	Art. I pct. 5 - art. 38 alin. (3) potrivit proiectului de lege Prevederile citate instituie o exonerare absolută a pârâtului de la sarcina probațiunii la faza de examinare a cererii de respingere rapidă, fapt ce contravine articolului 118 alineatul (1) din Codul de procedură civilă, care statuează că, „Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.” Respectiv, anularea acestei obligații pentru pârât elimină principiul contradictorialității și creează un dezechilibru procesual. Prin urmare, norma propusă pentru articolul 38 alineatul (3) din proiect nu corelează sarcina probei cu specificul și etapele unei respingeri rapide. În bunele practici, pârâtul trebuie să demonstreze că acțiunea reclamantului reprezintă un abuz (o tentativă de intimidare), după care sarcina probei revine reclamantului, care trebuie să demonstreze temeinicia acuzațiilor sale. Contradicția dintre prevederile proiectului de lege și Codul de procedură civilă (legislație cadru) acordă judecătorului o marjă excesivă și nejustificată de apreciere, oferindu-i posibilitatea de a acționa în mod arbitrar, fie să respingă nejustificat acțiunile reclamantilor (în baza legii speciale), fie să ignore norma specială și să aplice prevederile Codului de procedură civilă.	Nu se acceptă Art. 38 alin. (3) din proiectul de lege nu acordă judecătorului o marjă de apreciere sau posibilitatea de a acționa în mod arbitrar. Această prevedere reprezintă o normă juridică specială care reglementează particularitățile unei proceduri speciale de examinare rapidă a cererilor vădit neîntemeiate și nu procedura de examinare a fondului cauzei. Prin urmare, prevederea urmează a fi aplicată în toate cazurile care intră în domeniul său de aplicare, potrivit principiului <i>lex specialis derogat legi generali</i>, consacrat la art. 5 alin. (3) și (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Aceasta nu contravine art. 118 din Codul de procedură civilă, întrucât regula generală privind sarcina probei se aplică în măsura în care legea nu dispune altfel, iar proiectul instituie o regulă specială pentru o etapă procedurală distinctă. Precizăm că această normă juridică derivă din art. 12 din Directiva (UE) 2024/1069, care consfințește expres faptul că reclamantului îi revine sarcina de a dovedi că cererea de chemare în judecată nu este în mod vădit neîntemeiată.
	73.	Art. I pct. 5 - art. 39 alin. (7) potrivit proiectului de lege Analiza articolului 39 alineatul (7) propus de proiect relevă deficiențe normative în ceea ce	Nu se acceptă Art. 39 alin. (7) prevede expres că, în cazul în care se constată caracterul vădit neîntemeiat al cererii de chemare în judecată sau al cererii reconvenționale,

		privește termenul imperativ pentru exercitarea căii de atac a hotărârii prin care se respinge ca vădit neîntemeiat cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională, precum și omisiunea unei distincții exprese între admiterea sau respingerea cererii, ceea ce va genera confuzie în aplicare. În formula propusă, norma limitează dreptul unei din părți de a contesta hotărârea prin care se admite cererea de chemare în judecată ori cererea reconvențională. Această neclaritate permite magistraților să restricționeze în mod inechitabil accesul la justiție prin invocarea unor termene contradictorii sau să limiteze nejustificat dreptul de atac în funcție de interes/scop urmărit. Astfel, o hotărâre de admitere, fie ea totală sau parțială, a cererii de chemare în judecată sau cererii reconvenționale ar putea deveni imposibil de contestat în practică din cauza lipsei temeiului legal explicit, generând premisele unui tratament juridic diferențiat, care favorizează poziția procesuală a uneia din părți. Lipsa unor norme clare privind mecanismul de contestare afectează dreptul la un proces echitabil și accesul la justiție, permițând instanței de judecată de a stabili discreționar limitele contestării, fapt ce contravine exigențelor de transparență și previzibilitate a actului de justiție. Reconsiderarea prevederilor propuse pentru articolul 39 alineatul (7) conform obiecțiilor expuse supra, prin stabilirea unui termen imperativ pentru contestarea hotărârii și menționarea explicită a faptului că atât hotărârile de admitere, cât și cele de respingere a cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale sunt supuse apelului, pentru a garanta egalitatea procesuală a părților.	instanța o respinge, total sau parțial, printr-o hotărâre care poate fi atacată cu apel. În acest sens, precizăm că instituția apelului este reglementată de Codul de procedură civilă nr. 225/2003, care stabilește cadrul general aplicabil exercitării acestei căi de atac. Astfel, art. 362 din Cod prevede termenul de declarare a apelului, aplicabil inclusiv hotărârilor pentru care legea specială stabilește posibilitatea exercitării acestei căi de atac. Prin urmare, nu este necesară instituirea unui termen distinct de apel în cadrul art. 39 alin. (7), întrucât acesta ar dubla reglementarea generală existentă în Codul de procedură civilă. Norma specială stabilește caracterul apelabil al hotărârii pronunțate în procedura de respingere rapidă, iar aspectele privind termenul, forma și condițiile exercitării apelului sunt guvernate de Codul de procedură civilă.
--	--	---	---

	74. Art. II potrivit proiectului de lege Abrogarea propusă la articolul II din proiect a articolelor 69 (injuria) și 70 (calomnia) din Cod contravențional urmărește eliminarea mecanismului de sancționare contravențională a comportamentelor abuzive care lezează onoarea și demnitatea persoanei și trecerea exclusivă la mecanismele de drept civil, ceea ce înseamnă că victima unei injurii sau calomnii va putea să acționeze în instanța de judecată în ordine civilă pentru a solicita repararea prejudiciului, neavând la dispoziție calea procesului-verbal contravențional și sancționarea celui care a comis fapta. Examinarea proiectului constată că acesta are ca scop protejarea subiecților care își exercită dreptul la liberă exprimare și informare, libertatea artelor și științelor, precum și libertatea de întrunire și asociere, inclusiv acțiunile pregătitoare, de sprijinire sau de asistență direct legate de acestea, în chestiuni de interes public. Prin urmare, un aspect esențial al prevederilor proiectului este participarea într-o acțiune de mobilizare publică legată de o chestiune de interes public. Totodată, această eliminare este justificată de către autor prin necesitatea alinierii la standardele internaționale și eliminarea riscurilor de intimidare (SLAPP) și în scopul prevenirii procedurilor judiciare abuzive împotriva actorilor implicați în mobilizare publică, fără a lua în considerare că normele contravenționale ce se propun a fi abrogate au un caracter universal și oferă protecție tuturor cetățenilor, indiferent de natura activității lor. Articolele 69 și 70 din codul citat nu se limitează exclusiv sferei „discursului public”, ci constituie un mecanism imperativ de disciplină socială aplicabil oricărui conflict interpersonal. O interpretare	Se acceptă parțial Prevederea cu privire la abrogarea art. 69 (injuria) este exclusă din proiectul de lege. În partea ce ține de abrogarea art. 70 (calomnia), precizăm că aceasta este justificată de necesitatea eliminării unor mecanisme punitive care pot fi utilizate pentru descurajarea exprimării critice, satirice, jurnalistice sau civice în chestiuni de interes public. Menținerea răspunderii contravenționale pentru calomnie ar permite utilizarea aparatului administrativ al statului pentru sancționarea unor forme de exprimare, inclusiv în contexte de mobilizare publică, ceea ce ar putea perpetua riscul unor proceduri abuzive cu efect de intimidare. Această măsură se înscrie în logica standardelor Consiliului Europei privind dezincriminarea defăimării, reflectate inclusiv în Rezoluția 1577 (2007) și Recomandarea 1814 (2007) „Către dezincriminarea defăimării” ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Protecția onoarei, demnității și reputației persoanei nu este înlăturată prin abrogarea acestor contravenții. Aceasta rămâne asigurată prin mecanismele civile prevăzute de Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, care permit solicitarea dezmințirii, rectificării, acordării dreptului la replică, exprimării scuzelor și reparării prejudiciului moral sau material, după caz. În ceea ce privește argumentul privind accesibilitatea remediilor pentru persoanele vulnerabile, acesta este abordat prin instrumente de facilitare a accesului la justiție civilă, inclusiv prin asistență juridică garantată de stat și scutiri de taxe în cazurile prevăzute de lege, iar nu prin menținerea unor sancțiuni contravenționale apte să producă un
--	--	--

		restrictivă, care ar restrânge aplicabilitatea acestor dispoziții doar la contextul mobilizării publice, ar ignora necesitatea protecției demnității umane, generând, în același timp, un „vid de sancționare” inadmisibil. Decriminalizarea faptelor de injurie și calomnie, prin transferul acestora în totalitate în sfera răspunderii civile delictuale, riscă să limiteze accesul la justiție pentru victimă. Această modificare normativă transferă asupra persoanei vătămate o povară financiară semnificativă rezultată din taxele de timbru și de stat, asistență juridică (avocat), corelată cu dificultățile probatorii specifice procesului civil și duratei procedurilor judiciare. Procedură contravențională oferă un mecanism de protecție mai accesibil și mai rapid, bazat pe implicarea activă a agentului constatat în instrumentarea cauzei, un element care facilitează administrarea probelor și garantează respectarea principiului egalității de arme. În acest context, sancțiunea contravențională are un rol preventiv și punitiv imediat, având capacitatea de a stopa un comportament agresiv imediat. În schimb, un proces civil, caracterizat prin celeritate redusă și disponibilitate limitată a probelor, poate favoriza menținerea unei conduite prejudiciabile. Absența unor mecanisme de sancționare prompte din partea autorităților generează un vid de protecție, permițând făptașului să continue diseminarea informațiilor false pe întreaga perioadă a litigiului în procedură civilă, care poate dura luni sau ani. Respectiv, eliminarea mecanismului contravențional acționează ca o barieră de acces la justiție, contrar articolului 6 din CEDO, care include dreptul de acces la o instanță, și articolului 13 din CEDO, potrivit căruia, „Orice persoană, ale cărei	efect de descurajare asupra participării la dezbateră publică.
--	--	--	---

		drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.” Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a stabilit clar în jurisprudența sa că limitările accesului la justiție trebuie să aibă un scop legitim și să fie proporționale. Standardele internaționale invocate în nota de fundamentare pentru dezincriminarea defăimării trebuie aplicate în contextul realității existente. Se menționează că, statele membre ale Consiliului Europei mențin mecanisme de protecție împotriva atacurilor la demnitate pentru a preveni degradarea ordinii publice. Respectiv, abrogarea articolelor 69 și 70 din Cod contravențional, în absența unor remedii judiciare funcționale, echitabile și rapide pentru orice persoană, indiferent de capacitatea financiară a acesteia, creează un vid de sancționare care încurajează impunitatea. Extinderea efectelor unei măsuri, concepute aparent pentru protejarea subiecților implicați în mobilizare publică, asupra tuturor cetățenilor, va genera un impact social negativ, prin privarea cetățenilor de un mecanism esențial de protecție a demnității. Menținerea răspunderii contravenționale nu constituie un atac la libertatea de exprimare, ci o garanție necesară pentru prevenirea abuzurilor și menținerea unui climat de respect reciproc în societate. Recomandăm excluderea articolului II din proiect.	
Centrul de Armonizare a Legislației	75.	Se propune completarea art. 2 din Legea nr. 64/2010 cu o definiție autonomă a noțiunii de „chestiune de interes public”, armonizată cu art. 4 (2)	Nu se acceptă Chestiunea de interes public urmează a fi interpretată prin raportare la definiția noțiunii de

		din Directiva (UE) 2024/1069, or proiectul introduce noțiunea de „mobilizare publică”, a cărei aplicare este condiționată de existența unei „chestiuni de interes public”, fără a defini însă această noțiune în contextul mecanismului anti-SLAPP. În consecință, domeniul de aplicare al noilor garanții procesuale rămâne dependent de definiția generală a „interesului public” prevăzută la art. 2 din Legea nr. 64/2010, deși Directiva instituie o definiție proprie a „chestiunii de interes public” pentru aplicarea acestui mecanism. Deși definiția națională poate permite, în practică, includerea unor situații similare celor prevăzute de Directivă, preluarea sau adaptarea definiției prevăzute la art. 4 (2) din Directiva (UE) 2024/1069 ar asigura o transpunere mai clară și mai fidelă a actului european, ar spori previzibilitatea aplicării mecanismului anti-SLAPP și ar reduce riscul unor interpretări divergente privind sfera noțiunii de „chestiune de interes public”. Deși, în practică, instanțele de judecată aplică standardele dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, modificarea textuală a definiției din Legea nr. 64/2010 ar putea fi interpretată ca o restrângere a domeniului de aplicare al acesteia și ar putea genera riscul reconsiderării practicii judiciare formate în acest domeniu. În acest context, menținerea definiției actuale este justificată, aceasta fiind suficient de largă pentru a acoperi domeniile enumerate cu titlu exemplificativ în Directiva (UE) 2024/1069, fără a diminua nivelul de protecție deja consacrat în dreptul intern.	„interes public” prevăzută la art. 2 din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare. Această abordare terminologică este coerentă și cu reglementarea în vigoare (a se vedea art. 18 alin. (2) lit. f), art. 28 alin. (2) și art. 32 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 64/2010). Reiterăm că definiția conceptului de „<i>interes public</i>” prevăzută la art. 2 din Legea nr. 64/2010 este mai largă decât definiția utilizată de Directiva (UE) 2024/1069. Legea nr. 64/2010 prevede că interesul public reprezintă, <i>inter alia</i>, interesul societății față de probleme care, în mod normal, trezesc interesul societății sau al unei părți a acesteia. <i>Per a contrario</i>, Directiva (UE) 2024/1069 stabilește că interesul public vizează chestiunile care „afectează publicul” într-o asemenea măsură încât acesta poate avea un „interes legitim”. Prin urmare, din punct de vedere textual, definiția prevăzută de Directiva (UE) 2024/1069 operează cu un standard mai ridicat, condiționând existența interesului public numai în raport cu subiectele care „afectează publicul” și care pot genera „interes legitim”. Deși, în practică, instanțele de judecată aplică standardele dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, modificarea textuală a definiției din Legea nr. 64/2010 ar putea fi interpretată ca o restrângere a domeniului de aplicare al acesteia și ar putea genera riscul reconsiderării practicii judiciare formate în acest domeniu. În acest context, menținerea definiției actuale este justificată, aceasta fiind suficient de largă pentru a acoperi domeniile enumerate cu titlu exemplificativ în Directiva (UE) 2024/1069, fără a diminua nivelul de protecție deja consacrat în dreptul intern.
--	--	---	---

	76. Cu referire la art. 37 alin. (3) din proiect, constatăm că, deși instituirea cauțiunii și existența unei consecințe pentru nedepunerea acesteia sunt compatibile cu art. 10 din Directiva (UE) 2024/1069 și contribuie la eficiența mecanismului anti-SLAPP, formularea potrivit căreia instanța „este obligată” să dispună scoaterea cererii de pe rol instituie o consecință procedurală automată, fără a permite examinarea circumstanțelor particulare și specific ale cauzei. Întrucât Directiva nu impune o asemenea sancțiune imperativă, se propune analizarea oportunității conferirii instanței a unei marje de apreciere în aplicarea acestei măsuri în vederea asigurării unui echilibru între eficiența mecanismului și respectarea principiului proporționalității.	Nu se acceptă Reiterăm că consecința nedepunerii cauțiunii, scoaterea cererii de pe rol, nu constituie o sancțiune disproporționată, ci o consecință procedurală a neexecutării unei obligații stabilite de instanță prin încheiere. Această soluție este necesară pentru a asigura caracterul efectiv al cauțiunii. Simpla suspendare a procedurii până la depunerea cauțiunii de către reclamant ar favoriza atingerea unuia dintre scopurile unei acțiuni de tip SLAPP, și anume menținerea unei presiuni psihologice și financiare asupra pârâtului prin păstrarea litigiului pe rol pentru o perioadă nedeterminată, inclusiv prin necesitatea de a suporta în continuare cheltuieli de asistență juridică și reprezentare. Astfel, în lipsa unei consecințe procedurale clare, măsura cauțiunii ar putea fi lipsită de eficiență, iar reclamantul ar putea menține pendinte procedura fără a executa obligația dispusă de instanță.
	77. Se reiterează observația referitoare la art. 42 din proiect, în partea ce vizează limitarea temporală a formulării cererii de despăgubiri prin acțiune reconvențională. Deși, proiectul prevede posibilitatea introducerii unei acțiuni separate, această soluție nu asigură în toate situațiile un remediu efectiv și proporțional în sensul Directivei (UE) 2024/1069, întrucât poate conduce la fragmentarea artificială a litigiului și la impunerea unor sarcini procedurale suplimentare pârâtului contrar finalității mecanismului anti-SLAPP. În acest context, se propune examinarea posibilității de a permite formularea cererii reconvenționale și ulterior începerii dezbaterilor judiciare, în măsura în care temeiurile acesteia au apărut sau au devenit cunoscute pe parcursul procesului, cu asigurarea	Nu se acceptă Propunerea de modificare a art. 42 din proiect, care ar permite formularea unei cereri de despăgubiri după începerea dezbaterilor judiciare, această propunere este incompatibilă cu arhitectura conceptuală a legislației procesual-civile a Republicii Moldova. Cererea de despăgubiri reprezintă, în esență, o pretenție civilă cu caracter patrimonial. Potrivit Codului de procedură civilă, o asemenea pretenție poate fi valorificată fie pe calea unei cereri reconvenționale, fie pe calea unei acțiuni civile separate. Această structură este reflectată și în art. 42 din proiect, care reglementează, la alin. (1), formularea cererii reconvenționale, iar la alin. (2), posibilitatea intentării unei acțiuni civile separate.

		prerogativei instanței de a aprecia oportunitatea conexării și a prevenirii tergiversării procedurii.	Permiterea formulării unei cereri de despăgubiri după începerea dezbaterilor judiciare ar echivala cu introducerea unei noi pretenții civile într-o etapă avansată a procesului, ceea ce ar modifica obiectul litigiului, ar impune administrarea unor probe suplimentare și ar tergiversa examinarea cauzei. Această soluție ar afecta previzibilitatea procesului civil și principiul contradictorialității. Totodată, limitarea prevăzută de art. 42 alin. (1) din proiect nu lipsește pârâtul de dreptul la repararea prejudiciului. În cazul în care prejudiciul sau temeiurile acestuia apar ori devin cunoscute ulterior, pârâtul poate formula o acțiune separată, în condițiile art. 42 alin. (2) din proiect și ale legislației procesual-civile.
	78.	Se reiterează observația referitoare la Art. III din proiect, în partea ce ține de regimul asistenței juridice garantate de stat în cauzele de tip SLAPP. Deși, proiectul prevede extinderea asistenței juridice calificate pentru formularea cererii de respingere rapidă, regimul general aplicabil celorlalte mecanisme procesuale specifice procedurilor anti-SLAPP rămâne supus condițiilor de eligibilitate prevăzute de Legea nr. 198/2007, bazate în principal pe criteriul venitului. În contextul procedurilor judiciare abuzive împotriva mobilizării publice, care implică adesea utilizarea cumulativă a mai multor instrumente procedurale (cauțiune, cereri reconvenționale, căi de atac, acțiuni în despăgubire sau proceduri conexe), aplicarea exclusivă a criteriilor generale de eligibilitate poate să nu asigure un acces efectiv și oportun la asistență juridică pentru întreaga gamă de mecanisme prevăzute de proiect. În acest sens, se propune examinarea oportunității instituirii unui regim special de asistență juridică garantată de stat pentru procedurile anti-SLAPP, care	Nu se acceptă La art. 19 alin. (2) din Directiva (UE) 2024/1069 se prevede că asistența juridică în contextul mecanismului anti-SLAPP se acordă în conformitate cu Directiva 2003/8/CE a Consiliului. Art. 5 alin. (1) și (2) din această directivă prevede expres că statele membre acordă asistență judiciară persoanelor aflate în incapacitate totală sau parțială de a suporta cheltuielile de judecată din cauza situației lor economice, iar situația economică a unei persoane este evaluată ținând cont de diferiți factori obiectivi, precum veniturile, capitalul deținut sau situația familială, inclusiv o evaluare a resurselor persoanelor care depind financiar de solicitant. Reiterăm că în statele membre ale Uniunii Europene asistența juridică garantată de stat în asemenea litigii este acordată exclusiv în funcție de nivelul veniturilor. O soluție distinctă a fost identificată în Lituania, care acordă asistență juridică indiferent de nivelul veniturilor pentru formularea cererilor de respingere rapidă, model care

		să asigure acces efectiv nu doar pentru cererea de respingere rapidă, ci și pentru celelalte instrumente procesuale specifice acestui tip de litigiu, în funcție de particularitățile cauzei.	a fost avut în vedere la elaborarea prezentului proiect. ⁶
	79.	Clauza de armonizare a proiectului național urmează a fi expusă în următoarea redacție: ”Prezenta Lege transpune parțial (transpune: art. 1, art. 2, art. 4 pct. 1 și pct. 3, art. 6 - 17, art. 19 (1), art. 20) Directiva (UE) 2024/1069 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”), CELEX: 32024L1069, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 2024/1069 din 16 aprilie 2024”.	Nu se acceptă Prezentul proiect asigură o transpunere integrală a Directivei (UE) 2024/1069. Mai mult decât atât, în corespundere cu art. 3 alin. (1) din acest act al Uniunii Europene, prezentul proiect instituie prevederi mai favorabile, în special prin extinderea domeniului său de aplicare la cauzele judiciare interne.

⁶ Art. 12 pct. 14) din Legea Lituaniei privind asistența juridică garantată de stat:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EAA93A47BAA1/asr>